

= št. 15; 6/12

Trilek

GORISKA KNJIZNICA

Per 1395/2002

10029764_15

COB*SS

colski časnik

2002

BESEDO IMA UREDNIŠTVO

15. številki Colskega časnika na pot

V rokah držite 15. , jubilejno, številko Colskega časnika. Časnika, ki vam ob koncu leta prinese na enem mestu zbrane vesti, kaj se je na Colu in njegovi okolici v preteklem letu dogajalo. Novic je veliko, ene so bolj pomembne za enega, druge za drugega, vse skupaj pa nekako zaokrožujejo dogajanje na vasi v letu, ki se izteka.

Prenekatero novico smo verjetno pozabili. Če veste zanjo, nosite del krivde, da ni objavljena, tudi sami, saj je Colski časnik navsezadnje časnik vseh Colčanov.

Pa tega ne jemljite kot kritiko, ker to ni. To naj vam bo samo vzpodbuda, da bomo v prihodnjem Colskem časniku med avtorji prispevkov uzrli tudi vaše ime.

Sedaj pa nekaj besed o vsebini letošnjega časnika

Obrat Alpine na Colu je letošnje leto praznoval tridesetletnico delovanja. Alpina je na Col prinesla ogromno. Tisti, ki jo jemljemo kot del vsakdanjika, se tega verjetno niti ne zavedamo. Zavedajo in znajo ceniti, pa tisti, ki jim je bilo "dano", da so se s problemom Alpine na Colu aktivno ukvarjali.

Oni vedo, in upam, da se bomo tega vsi zavedli, da Alpina na Colu pomeni, res, v zadnjem času bolj "tanko" socialno varnost, da pa se je z njeno pomočjo, ali prav zaradi nje, dogradilo "ta božji" vodovod, da je takratni vodja obrata "Šef" Marjan Špeh imel "prste vmes", ko se je ustanavljalo in opremljalo gasilsko društvo, da so potrebe zaposlenih mamice pripeljale do tega, da se je na Colu, tudi s pomočjo prostovoljnega dela domačinov, zgradil vrtec. Da o novi šoli sploh ne govorimo.

Alpina res ni neposredno pomagala pri njeni graditvi, ima pa s tem, ko je doma zaposlovala toliko žensk, posredne zasluge za to, da se je Col, po nekajletnem mrtvilu ob izgubi parketarne in žage, začel prebujati, in ni "ostal pusta gorjanska vas", kot so davnega leta 1972 zapisali borci v svoji podpori za pridobitev obrata na Col.

Trenutna kriza "šuštarjev" bo minila, ostalo pa bo dejstvo, da je obrat Alpine na Colu zelo dejavno posegel v življenje vasi. In to v pozitivnem, zelo pozitivnem, smislu.

Druga velika pridobitev za Col v letošnjem letu je odprtje nove šole. Podrobnosti okrog zapletov pri gradnji so bile opisane že lansko leto, letos smo se posvetili bolj veselemu delu celotne zgodbe.

Nekaj je prispevkov naših dopisnikov, nekaj je aktualnih novic izpod Križne gore, ustvarjalci pa si želimo, da bi ob branju časnika pozabili na napake, ki jih boste opazili, in se veselili skupaj z nami, da imamo v rokah novo številko Colskega časnika.

Tudi letos v časniku ni prejšnja leta obveznega članka, o podelitve Colske gartrože. Novoletna proslava je zamrla, in z njo možnost, da bi jo podelili. Če pa bi jo podeljevali, bi jaz letos zagovarjal stališče, da si gartrožo zasluži Gradbeni odbor, ki se je dolgo, trdo in uspešno boril, da je zrasla šola na Colu.

Ob koncu pa bomo, tako kot se spodobi, priznali nekaj svojih napak. Prva se nam je zgodila v lanskem Colskem časnikzu, in smo jo dolžni popraviti. Na strani 3 je pod sliko zapis, kjer piše, da ob poti raste brjaška hruška.

Starejši bralci so me opozorili, da se je hruški reklo boljša hruška. Hvala!

Druga napaka pa se tiče letošnjega časnika. Članki so lektorirani samo enkrat, in zaradi tega se kje lahko pojavijo slovnične napake. Se opravičujemo. Zakaj je do tega prišlo, pa verjetno ni treba ugibati. ČAS; ČAS; ČAS!

Za konec pa, v imenu ekipe, ki je Colski časnik2002 ustvarjala, voščim vsem

SREČNE IN MIRNE BOŽIČNE PRAZNIKE IN VSE NAJ ... V LETU 2003

Lucijan Trošt

DP 29.469/2008

ALPINA JE ŽIVELA (ŽIVI) S COLOM

Veliko smo naredili s skupnimi močmi... (M. Špeh)

“Občina Ajdovščina, Krajevna skupnost Col in tovarna obutve ALPINA Žiri ugotavljajo, da imajo skupen interesv tem, da se na Colu ustanovi obrat za izdelavo zgornjih delov obutve, in zato sklenejo naslednjo

s finančnim obračunom del, plačljivo v dvajsetih enakih anuitetah z obrestno mero 6%.

O odkupu deležev bodo sopogodbence sklenile posebno kupno-prodajno pogodbo.

POGODBO

I.

Alpina se zaveže, da bo na Colu ustanovila svoj obrat za izdelavo zgornjih delov obutve, v katerem bo okrog 200 delovnih mest, primernih za zaposlovanje pretežno ne kvalificiranih delavk.

Obrat bo kot organizacija združenega dela v sestavi podjetja užival v vseh pravicah in dolžnostih položaj, ki ga določa statut podjetja za že obstoječe obrate ALPINE.

Delavci v obratu bodo v vseh pravicah in dolžnostih izenačeni z drugimi delavci podjetja v skladu s statutom in z enotnimi drugimi splošnimi akti podjetja.

II.

Občina Ajdovščina in Krajevna skupnost Col se zavežeta, da bosta kot soinvestitorja sodelovala pri zgraditvi obratne stavbe na Colu, na ožji lokaciji, ki jo sopogodbence izberejo sporazumno.

Občina Ajdovščina in Krajevna skupnost Col solidarno prevzameta tisti delež investicijskih vlaganj, ki se nanaša na vsa projektantska in gradbena dela, ter na vsa gradbeno-obrtniška dela, razen razvoda električnih in vodovodnih instalacij ter grelnih in prezračevalnih naprav.

Občina Ajdovščina vloži v ta del kupnino, ki jo je ALPINA obvezna plačati po posebni pogodbi za stavbo v Ajdovščini, Lokarjev drevored 4, in ki znaša 450 000 dinarjev. Krajevna skupnost Col pa sodeluje predvsem z deli, ki jih je mogoče opraviti s prostovoljnim delom prebivalcev.

III.

ALPINA se zaveže, da bo vložila v obratno stavbo na Colu znesek, ki odpade na razvod električnih in vodovodnih instalacij ter na nabavo in vgraditev grelnih in prezračevalnih naprav, poleg tega pa bo v celoti financirala nabavo in montažo strojev ter strojnih, transportnih in drugih naprav, potrebnih za obratovanje.

IV:

Alpina se zaveže, da deleža, ki jih po tej pogodbi vlagata Občina Ajdovščina in Krajevna skupnost Col, pozneje odkupi, in sicer:

1. delež Občine Ajdovščina najkasneje v petih letih od dne, ko bodo končana vsa dela iz II. točke te pogodbe, in sicer za ceno, ki ustreza vloženemu znesku, kar se ugotovi s finančnim obračunom del,

2. delež krajevne skupnosti Col takoj, ko bodo končana vsa dela iz II. točke te pogodbe, in sicer za ceno, ki ustreza predračunski vrednosti opravljenih del in vloženega materiala, kar se ugotovi

V.

Sopogodbence se zavežejo, da bodo v mejah prevzetih obveznosti ukrenile vse, da bo glavni projekt izdelan in odobren najkasneje do 30. aprila 1972, obratna stavba pa bo dograjena in sposobna za uporabo najkasneje 30. junija 1973.

Sopogodbence se dogovorijo, da projektni zahtevek za obratno stavbo z vso potrebno tehnološko dokumentacijo izdela in predloži ALPINA, projektanta pa določi oddelek za gospodarstvo Skupščine občine Ajdovščina.

ALPINA se zaveže določiti strokovno osebo, ki bo sodelovala s projektantom pri izdelavi projekta.

Projekt in predračun del mora odobriti vsaka od sopogodbenc. Nadzornega organa za gradbena in gradbeno obrtniška dela določi oddelek za gospodarstvo Skupščine občine Ajdovščina. Sopogodbence imenujejo vsaka svojega pooblaščenca, ki ima pravico vpogleda v potek del in pravico dajanja pripomb v gradbeni dnevnik, tako glede kvalitete del kot glede morebitnih odstopanj od projekta.

Vsaka od sopogodbenc imenuje po enega člana v komisijo za tehnični prevzem in v komisijo za finančni obračun investicijskih del.

VI.

ALPINA se zaveže, da v 15-ih dneh po podpisu te pogodbe ustanovi obrat v smislu I. točke pogodbe in sprejme na delo v tem obratu najmanj 40 delavk s Cola in okolice.

Nadaljnje sprejemanje novih delavcev in delavk bo potekalo postopno, glede na možnosti in uspeh priučevanja, vendar tako, da bodo vsa delovna mesta izpopolnjena najkasneje v dveh letih, računano od dne, ko bo obratna stavba po prejšnjih določilih te pogodbe vseljiva.

V nadaljnjem sprejemanju novih delavk in delavcev bodo imeli pod enakimi pogoji prednost tisti, ki sploh niso zaposleni ali pa so zaposleni izven območja občine Ajdovščina.

ALPINA se zaveže, da bo, glede obrata na Colu, posebej skrbela za strokovno izobraževanje v skladu s potrebami delovnega procesa s ciljem, da bodo domačini lahko čimprej zasedli vsa, tudi vodstvena delovna mesta. V ta namen bo zaposlenim poleg priučevanja na delovnem mestu omogočila tudi poklicno šolanje, obenem pa bo štipendirala ustrezno število rednih učencev s Cola in okolice v poklicni in v tehniški čevljarski šoli.

VII

Za čas, dokler ne bo zgrajena in sposobna za obratovanje stavba iz II. točke te pogodbe, dobi ALPINA v brezplačno uporabo stavbo bivšega “Prosvetnega doma” na Colu.

Glede te stavbe, Občina Ajdovščina poskrbi za izselitev dosedanjega uporabnika, Krajevna skupnost Col pa stavbo uredi toliko, da bo porušen oder, izravnal pod in napeljan vodovod ter da bodo urejene nujne sanitarije.

Alpina v tej stavbi prebeli zidove in strop, uvede potrebne električne instalacije s priključkom na zunanji trifazni vod in

uredi ogrevanje.

Pri navedenih obveznostih trpi vsaka sopogodbena svoje stroške.

Če bo dosednji uporabnik te stavbe plačeval v drugi stavbi, kamor se bo preselil, večjo najemnino, pokrije razliko ALPINA.

VIII.

Ta pogodba je podpisana v treh izvodih, od katerih vsaka od sopogodbenc zadrži po enega.

Podpisniki izjavljajo, da so pooblaščenici za podpis te pogodbe. Sklenjeno in podpisano na Colu, dne 27. aprila 1972.

Za Občino Ajdovščina predsednik občinske skupščine,
Martin Greif

Za K S Col predsednik Sveta krajevnih skupnosti Col,
Ivan Trošt

Za tovarno obutve ALPINA Žiri direktor,
Izidor Reje, dipl. oec.

S podpisom pogodbe, ki ste jo pravkar prebrali, se je končalo slabo leto dolgo, ne najbolj prijetno obdobje, ko si je vodstvo KS krčevito prizadevalo na Col dobiti obrat Alpine.

O zapletih pri pridobivanju prostorov za obrat, nadomestnih prostorov za šolsko telovadnico ter neskončnih bojih s takratnim vodstvom ajdovske občine je že v 1. številki Colskega časnika obširno spregovoril odbornik KS Col Ivo Pregelj. (obvezno branje predvsem za tiste, ki nikakor ne morejo razumeti, zakaj smo Colčani še vedno rahlo nezaupljivi, ko na občini sprejemajo sklepe, ki se nanašajo na Col. Preveč je primerov, ko se je odločalo, ali vsaj poizkusilo odločati, mimo volje Colčanov).

Mi pa bomo pokukali v arhiv KS Col in iz zapisnikov sestankov vodstva takratne KS sestavili kronološki pregled dogajanj okrog pridobitve in gradnje obrata Alpine na Colu. Nekaj gradiva, čeprav presenetljivo malo, pa smo dobili tudi v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici.

KRAJEVNA SKUPNOST V "BOJU" ZA ALPINO

... obrat Alpine na Colu ...

Iz arhiva KS Col je razvidno, da je bil sestanek, na katerem so prvič govorili o možnosti odprtja obrata Alpine na Colu, dne 9. 10. 1971. Poleg vodstva KS so se ga udeležili tudi predstavniki občine in takratni ravnatelj Osnovne šole. Pogovarjali so se predvsem o primernem prostoru za obrat in kot najboljša možnost se je pokazala stavba Prosvetnega doma, ki pa jo je šola uporabljala za telovadnico. Zato je razumljivo nasprotovanje ravnatelja, da odstopi Prosvetni dom. Na koncu pa so bili sprejeti naslednji sklepi:

- Tovarni Alpina se najprej ponudi prostore v Zadrurnem domu. Če ti prostori nikakor ne ustrezajo, pa Prosvetni dom.
- Krajevna skupnost Col se obveže, da v kolikor pade izbira na Prosvetni dom, Osnovni šoli zgradi nadomestne prostore za telovadnico v Zadrurnem domu. Prostore bi uredili v enem razredu, pivnici in točilnici. "S O (občina; op. pisca) bi k temu nekaj prispevala", stoji na koncu sklepov.

Sledil je zbor volivcev 28. 10. 1971. Poleg vodstva KS in predstavnikov občine se ga je udeležilo tudi okrog 200 krajanov. To je verjetno tisti sestanek, ki ga g. Pregelj omenja v svojih spominih v 1. Colskem časniku: ... "Šolniki pa so le popustili in odstopili telovadnico. V času zasedanja Sveta šole so krajanje čakali na rezultate v prostorih Zadrurnega doma. Takoj sem stekel mednje in jih informiral (vpil), da je telovadnica dobljena! ..."

Kakšno je bilo vzdušje na tem sestanku, priča tudi "Stališče odbora ZB Col v vezi tovarne:

O vsebini sestanka, kateri se vrši danes, ima ZB Col sledeče mišljenje:

Col je bil z ukinitvijo parketarne in žage zelo prizadet, sedaj se nudi priložnost, da se to nekako popravi. Tovariši, dajmo vse od sebe, da se to reši na tak način, da bo prav za vse.

Pri gradnji Prosvetnega doma je dala organizacija veliki delež, in to leta 1948, ko je bilo kritično, pri gradnji Zadrurnega doma smo dali tudi svoj prispevek, kakor tudi pri drugih prostovoljnih delih. Še smo pripravljeni prispevati svoj delež, pa čeprav že s sivimi glavami.

Žrtvujmo še to, samo da Col ne bi ostal ena pusta gorjanska vas, če že ima možnost za drug izhod.

Imamo Zadrurni dom, kateri se bi dal tudi izkoristiti za telovadnico ali za druge šolske potrebe, dokler ne bomo imeli še nove šole..., malo potrpljenja in vse se bo lahko uredilo.

Odbor ZB še enkrat apelira, naj se zadeva dobro premisli in ustrezno ukrene, da ne bo potem prepozno in očitki, zakaj se ni to drugače ukrenilo, ker bi se lahko.

Ostala pojasnila v vezi navedenega pa naj vsakdo zahteva pri odboru ZB Col."

Sprejel se je sklep, da se s šolo napravi pogodba, kjer se KS Col obveže, da bo v Zadrurnem domu preuredila pivnico in spodnji razred v telovadnico.

"... ljudje so bili enoglasno pripravljeni za prostovoljno delo pri ureditvi telovadnice. Javili so se posamezniki:

- vsak član ZB Col opravi 10 ur prostovoljnega dela.
- Tratnik Silvo in Česnik Jože prepleškata celoten prostor.
- Žgavec Jože in Pregelj Franc iz Žagolice podereta vmesno steno in potrebno "porajhata".
- Prosveta prispeva 50 000 S din.
- Črnigaj Albert in Baje Nace poskrbita za prevoze, nakladal bo Cveto "Žnidarju".
- Koren Polde - Lokvarju bo napravil potrebna mizarska dela.
- Ženske bodo poribale.
- Pregelj Alojz bo postavil parket. Parket da Lipa.
- Škvarč Anton in Pregelj Franc uredita električna dela.
- Janko Drejkcu, Francelj Štribarski uredita kleparska dela.
- pomagali bodo tudi ostali vaščani."

Pregelj Ivo je tudi seznanil prisotne, da bo potrebno verjetno že v prihodnjem letu začeti graditi novo tovarniško halo. Ljudje so pripravljeni graditi, občina naj samo nabavi material. Z izgraditvijo nove tovarniške hale "tudi ne bo več vprašanje gradnje nove šole in morda tudi ne vodovoda, ki ga vas tako potrebuje."

2. 11. 1971 so odšli predstavniki Skupščine občine Ajdovščina na pogovore v Žiri.

5. 11. 1971 je Skupščina občine obvestila vodstvo KS Col, da je prejšnji dan zasedal Delavski svet v Alpini in sprejel odločitev, da bodo gradili obrat na Colu. KS lahko začne z urejanjem nove telovadnice.

Ob tem je treba pripomniti, da je bilo potrebno poleg ureditve prostora za novo telovadnico, izseliti in preseliti tudi nekaj stanovalcev Zadrurnega doma. V eni od izseljenih sob je bilo

potrebno urediti nadomestni razred, saj je bil prostor prejšnjega namenjen za prostore telovadnice.

KS je nato do konca leta 1971 uredila vse potrebno, da se je šola lahko preselila v nov razred v Zadržnem domu, pa tudi prostor za novo telovadnico je bil pravočasno urejen. Ostalo je le še urejanje Prosvetnega doma in dograditev sanitarij ob njem. Skupno je KS pri ureditvi prostorov za obrat in telovadnico opravila okrog 520 ur prostovoljnega dela.

“Alpinke pred obratom v Prosvetnem domu. Bivše vojaško skladišče je kar deset let gostilo obrat Alpine na Colu. (Foto: Arhiv Simon Škvarč)”

Začetek leta 1972 je prinesel tudi prve zaplete pri načrtovani gradnji nove tovarniške hale. Po prvotnem dogovoru bi namreč morala biti nova tovarniška hala pokrita do začetka septembra tega leta, vendar pa Skupščina občine Ajdovščina do 27.2.1972 ni podpisala še niti pogodbe o graditvi. Občinska skupščina je namreč zahtevala, da se v pogodbo vnese tudi člen, ki obvezuje Alpino, da le ta ne bo sprejela na delo nobenega delavca, ki je zaposlen v ajdovskih podjetjih. Seveda Alpina takega diskriminatornega pogoja ni mogla sprejeti in nastal je zastoj v komunikaciji med občino in Alpino.

Pravo “veselje” pa je nastalo na Colu. Vodstvo KS je na sestanku 27.2.1972 sklenilo, da se skliče zbor krajanov, kjer naj bi ponovno izrazili pripravljenost, da tudi celotna KS pomaga pri gradnji tovarniške hale. Prav tako naj bi na tem zboru zahtevali od občine, naj ne ovira gradnje tovarne. Sam sestanek KS je potekal v nenehnem obtoževanju občine, omenjala se je colska žaga, borci so se spraševali, kakšna demokracija neki je to, da se ne moreš zaposliti, kjer bi hotel, ... Nekdo pa je celo predlagal, da se, v primeru nasprotovanja gradnji obrata na Colu, enostavno odcepimo od ajdovske občine in se priključimo k Idriji.

Na zboru volilcev, ki se je odvijal 12.3.1972, so nato Colčani “prepevali” že tolikokrat slišano pesem, vendar pa jih ni poslušal noben predstavnik občine, saj jih na tem zboru ni bilo.

Šušarski stroji v telovadnici.

Navkljub zastalim pogovorom o gradnji nove tovarniške hale, je bilo na Colu 27.4.1972 zelo veselo. Poleg podpisa že prej omenjene pogodbe so s tem dnem začele delati delavke v obratu Alpine na Colu. Prosvetni dom (preurejena italijanska kasarna-skladišče, po vojni preurejen v prostor, namenjen kulturi) je sprejel 30 delavk, ki so si znanje, potrebno za zagon proizvodnje, 3 mesece nabirale v Gorenji vasi in v Žireh.

Ker obrat ni imel svoje kuhinje, so postale do gostilne Tratinik korakajoče “Alpinke”, zaščitni znak Cola. Marsikatero moško oko je z zanimanjem opazovalo povorko brhkih deklet, ki se je vsak dan dvakrat vila od obrata do Tratinika in nazaj.

Godba na pihala iz Žirov na dan odprtja obrata na Colu. (Foto: Arhiv Trilek)

Obrat na Colu je začel z delom, problemi okrog gradnje nove tovarniške hale pa so se nadaljevali. Čeprav je bilo v pogodbi dogovorjeno, da bo nova obratna stavba dograjena do konca junija 1973, so na sestanku KS marca istega leta ugotavljali, kdo lahko najame posojilo za gradnjo tovarniške hale, ki naj bi po takratnih ocenah stala okrog 180 000 000 takratnih dinarjev. Občina se je izgovarjala, da kredit za gradnjo lahko najame le delovna organizacija, postavljalo se je vprašanje, kaj lahko pri vsem tem pomagajo domačini...? Občina je bila pripravljena dati cca. 45 000 000 dinarjev, ostalo bi mora s kreditom dobiti Alpina. Na koncu sestanka je bilo sklenjeno, da se z deli počaka, dokler “zadeve ne bodo rešene!”

Bančni “NE” za posojilo Alpini

31. 3. 1973 se je okrog 250 ljudi spet zbralo na zboru krajanov. Tokrat je bil prisoten tudi predstavnik občine, čeprav so nekateri pogrešali predsednika občinske Skupščine in podpisnika pogodbe 27.4.1972, Martina Greifa. Že iz zapisnika se da razbrati, da so na sestanku padale precej težke besede. Čeprav je Alpina zaprosila za odobritev kredita Goriško banko, je bančni svet, v katerem so bili takrat tudi direktorji nekaterih ajdovskih podjetij, prošnjo zavrnili. Rešitve se je iskalo vsepovsod, pomoč pa je obljubil tudi Rudi Rebek, takratni republiški poslanec. Ena od oblik je bilo tudi protestno pismo, pod katerega naj bi se podpisalo čimveč ljudi, tudi iz sosednjih KS. Kot že tolikokrat prej, so tudi sedaj domačini izrazili pripravljenost pomagati pri gradnji hale.

Predstavniki občine Franc Tomažič ni imel lahkega dela, ko je poizkušal prisotnim razložiti, zakaj je tako, kot je, in ne tako, kot je bilo dogovorjeno.

Zatrnil je, da politične organizacije podpirajo “to akcijo”, da so “politični organi skušali prepričati te gospodarstvenike o nujnosti tega obrata !!!”, in da “bodo poizkušali pomagati, ker so prepričani, da je tovarna potrebna”.

Ivo Pregelj, ki je sestanek vodil, se je Tomažiču zahvalil za pojasnila in prebral protestno pismo.

Kaj mu je drugega tudi preostalo?

Dobra dva meseca kasneje so na sestanku KS prebrali pismo Martina Greifa, s katerim je odgovarjal na pismo direktorja Alpine Izidorja Rejca. Pisma nam žal ni uspelo dobiti, vendar pa se že iz zapisnika sestanka KS da sklepati, da predsednik Občinske skupščine in direktor Alpine nista bila na isti valovni dolžini, saj je prvi drugega obtoževal, da v obratu na Colu ni bilo uvedeno samoupravljanje.

Vse do začetka leta 1974 nato na sestankih KS niso več govorili o gradnji tovarne. Na sestanku, ki je bil 10.1.1974 pa je bila zapisana skopa informacija, da je direktor Alpine Rejc izjavil, da se tovarniško halo na Colu začne graditi v tekočem letu. Enaka informacija je bila nato ponovljena še marca istega leta, edina novost je bila v tem, da bi Alpina lahko dobila kreditna sredstva pri Koprski banki. Skoposti podatkov o gradnji tovarniške hale verjetno botruje tudi dejstvo, da je bila KS v tistem času zelo angažirana z začetkom izgradnje vodovoda in so bile vse ostale aktivnosti podrejene temu.

Do februarja 1975 se v zapisnikih pojavljajo le kratke vesti o Alpini, na sestanku 6.2. tega leta pa je bila spet podana informacija o gradnji nove hale. Tej skopi vestički je dodano še vprašanje KS, koliko je Alpina pripravljena vložiti v izgradnjo vodovoda Col.

Predlagano je bilo, da bi vsako podjetje, ki ima zaposlenega Colčana, dalo v ta namen 10 - 15 000 takratnih dinarjev.

Da se zadeva v tistem času ni premaknila z mesta, priča tudi podatek, da je KS oktobra 1975 v svoj štiriletni plan dela vnesla tudi točko: “Izgradnja Alpine”!

Naslednjič je bila Alpina spet omenjena šele maja 1979, ko je bil med prispelo pošto na KS tudi zapisnik lokacijskega ogleda za proizvodno halo, 26.6.1980 pa je Gradbeno obrtno podjetje iz Ajdovščine dalo soglasje k predvideni lokaciji za proizvodno

halo Alpine.

Končno se je nekaj premaknilo, bi lahko rekli.

Hala se s papirjev seli na zemljišče

Septembra istega leta je Svet KS spet posvetil celo točko dnevnega reda obratu Alpine. Takrat je bila na dnevnem redu problematika odkupa zemljišča, predvidenega za gradnjo. Eden od članov sveta KS je bil zadolžen za vzpostavitev stika z lastnikom zemljišča, vendar je na seji dne 6.10.1980 poročal, da "kljub večkratnemu dogovarjanju ni prišlo do soglasja z lastnikom, zato bo nujna razlastitev".

Skoraj leto dni kasneje so na Svetu KS spet omenili tovarno Alpina, vendar pa ne več kot nerešen problem, pač pa v zvezi z denarjem, ki ga je občina namenila za kulturne potrebe, saj: "... se v letošnjem letu seli obrat Alpine v nov objekt..."

Tudi na prvem sestanku v letu 1982 so obravnavali "bivši" obrat Alpine, govorilo pa se je o primopredaji Prosvetnega doma, ki naj bi spet postal telovadnica OŠ. Ker so na naslednjem sestanku že govorili o podrobnostih preureditve doma, lahko sklepamo, da so se delavke takrat že preselile v novo tovarniško halo.

19.4.1982 pa na Svetu KS med drugim govorijo tudi o tem, kdo bo napisal in prebral govor ob odprtju novega obrata Alpine na Colu.

S tem dejanjem se je končalo več kot deset let dolgo obdobje, ko si je vodstvo KS, enkrat bolj drugič manj intenzivno, prizadevalo, da se na Colu dobi obrat Alpine in se ga tu, v novih proizvodnih prostorih, tudi obdrži.

Trideset let so že "Alpinke" na Colu, prav toliko let tovarna diha s krajem, in čeprav trenutno "šuštari" niso ravno v razcvetu, ne smemo pozabiti let, ko je obrat na Colu "pobral" takorekoč celotno populacijo osmošolk s Cola in Otlice. Tisti časi so verjetno za vedno mimo, želimo in upamo pa lahko, da bomo o Alpini na Colu pisali tudi v prihodnje.

Iz arhiva KS Col sem podatke zbral Lucijan Trošt

Še skromen dodatek: Ko je bil zgornji prispevek že napisan, sem hotel določene podatke preveriti tudi v arhivskem gradivu, saj sem predvideval, da je o tej problematiki zagotovo razpravljala tudi Skupščina občine Ajdovščina. Nemalo sem bil presenečen, ko po nekajurnem iskanju v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici, kjer zapisnike hranijo, nisem zasledil niti ene točke dnevnega reda Skupščine, ki bi obravnavala problematiko obrata Alpine na Colu. Niti pod točko Pobude in vprašanja ni bilo ničesar!!!

Obrat Alpine na Colu je bil omenjen le na 24. seji, ko se je razpravljalo o zaposlovanju, in iz zapisnika se lahko prebere da: "... smo v razgovoru s predstavniki Alpine povedali, da hočemo v novem obratu zaposliti nezaposlene občane, sedaj pa ugotavljamo, da so se na Colu zaposlili delavci iz Tekstine. Smo proti kakršnemu koli prelivanju delovne sile in kraji kadrov." (Vir: zapisnik 24. seje Skupščine občine Ajdovščina z dne 31.5. 1972, stran 11, Pokrajinski arhiv N. Gorica)

Tudi na naslednji seji je bil obrat na Colu bežno omenjen, saj: "je trenutna situacija v vseh treh obratih brezupna (obrat nogavic v Tekstini, obrat na Colu in v Vipavi). Rekel bi samo to: Naša tovarna ni proti odpiranju novih obratov po vaseh. Obrati naj se odpirajo, če se v njih zaposlujejo nezaposleni ljudje. ... Strinjamo se s tem, da je delavec čim bližje domu, če pa s tem osiromašimo druge delovne organizacije, je to samo škodljivo". (Vir: Zapisnik 25. seje Skupščine občine Ajdovščina, z dne 13. 7. 1972, stran 18, Pokrajinski arhiv N. Gorica)

Nekaj arhivskega gradiva iz tistega časa pa še vedno hrani Upravna enota v Ajdovščini. Tam sem brez velikega truda našel dopis, v katerem tovarna Alpina opominja podjetje Primorje, da se ne drži dogovorjenih rokov pri izgradnji tovarniške hale na Colu. Povsem običajen dopis, ki pa ga je uradnik Upravne enote razumel tako, da bi z njegovo objavo lahko škodili ugledu

vodilne firme v občini. Dokumenta seveda nisem niti potrdil, dobil pa sem dokaz, da so določene javne informacije še vedno lahko "zaklenjene."

Obrat Alpine na Colu, slikan z vrha Žerivš. Danes v njem dela 140 delavcev, od tega le šest moških.

OBRAT ALPINE NA COLU

Vodja obrata **Magda Rupnik** je v Glasilu Delo Življenje tako predstavila obrat na Colu:

Tu je zaposlenih stoštirideset delavcev, od tega le šest moških. Največ zaposlenih je bilo v letu 1987, kar dvesto osem. Pred tridesetimi leti, torej leta 1972, so v skromnih razmerah začele delati prve delavke. Z dograditvijo nove hale leta 1982 so bili ustvarjeni pogoji za zaposlitev večjega števila delavk.

V obratu se je zvrstilo pet vodij, ki so del svojega življenja delavno preživel med nami. Že šesto leto vodim obrat jaz. Kot prvi, ki je prišel na Col, je bil žal danes že pokojni Martin Klemenčič iz Gorenje vasi. Tedaj je bil star dvainšestdeset let. Osem mesecev se je vsak dan vozil na Col.

Ko se je upokojil, je za obrat dobrega pol leta skrbela Joža Oblak, ki je bila hkrati tudi vodja izmene. Na Colu je bila dve leti in pol.

Dobri dve leti je obrat vodil Franc Frlic. Delovni pogoji so bili tedaj še slabi. Še vedno so delali v Prosvetnem domu. Dnevno so tedaj izdelali do tristo parov.

Marjan Špeh je bil tu celih šestnajst let in pol. Ves čas je dejavno sodeloval pri pripravi in gradnji nove hale. Ta je bila zgrajena ob desetletnici Alpine na Colu. V času graditve obrata je v Črnem Vrhu organiziral poučevanje delavk, ki so se kasneje vključile v proizvodnjo v novem obratu.

Stane Čar je bil predzadnji vodja. To delo je opravljal skoraj pet let. V tem času se je še zaposlovalo nove delavce, obrat pa se je opremljal tudi z novimi stroji.

Razmere so se spremenile. Nekoč zaposliti čim več delavcev, danes narediti čim več z že zaposlenimi. Zmanjšati stroške, zaloge materiala in polizdelkov ... Organizirati proizvodnjo tako, da nemoteno poteka

Vodja obrata Alpine na Colu Magda Rupnik ima govor ob tridesetletnici obrata na Colu. Čeprav časi čevljarjem niso najbolj naklonjeni, ima na Colu še vedno zaposlitev 140 delavk. (Foto: Arhiv Alpine)

Kot je omenila Magda Rupnik, je bil **Marjan Špeh** več kot šestnajst let "alfa in omega" obrata na Colu. Pogovor z njim sta opravili Tanja Hladnik in Franka Koren.

Marjan Špeh se je 1957. leta iz Ljubnega ob Savinji preselil v Žiri in se zaposlil v tamkajšnjem obratu Alpine. Delovna doba se mu je dvakrat za krajši čas prekinila, ko je služil vojaški rok in dokončal srednjo tehnično šolo. V žirovski tovarni obutve je delal na različnih delovnih mestih: bil je mojster, kontrolor, vzorčar in tehnolog. Leta 1975 je prevzel mesto vodje obrata na Colu in ga opravljal več kot 16 let.

Kdaj natančno ste prišli na Col in ali se še spominjate prvih vtisov – naselje, obrat v Prosvetnem domu, ...?

Za vodjo obrata so me izbrali 5. maja leta 1975 in kmalu zatem sem začel delati na Colu. Takrat je bil ta kraj zelo zaostal, reven. Delavke so v Prosvetnem domu delale v nemogočih pogojih: ni bilo vode niti telefona, proizvodni prostor je bil velik premajhen, nizek in z lesenim stropom. Malico so si delavke nosile od doma, stranišče »na štrbunk« pa je bilo v majhnem prizidku. Najprej sem si zadal nalogo izboljšati delovne pogoje, zato smo takoj začeli s popravili. Če mi v Alpini ne bi pomagali, bi Col takrat na hitro zapustil.

Za kakšno popravila je šlo?

Še pred koncem 1975. leta smo povečali proizvodni prostor in vanj postavili nov proizvodni trak, ki je bil prej lesen, ter prizidali garderobne prostore in skladišča. Naslednje leto smo dobili še telefon. Poleg tega smo v gostilni Tratnik najeli jedilnico, kuhinjo in zaposlili kuharico. Tako smo dobili toplo malico. Problem je bil edino v tem, da smo na malico morali hoditi ven iz hale, saj je pozimi zelo zeblo, pihalo pa tako, da smo morali hoditi nazaj, obrnjeni proti vetru.

V času vašega službovanja in z veliko vašega dela je bila l. 1982 zgrajena nova hala obrata Alpine. Kako ste si jo priborili?

Po letu 1977, ko smo začeli izdelovati notranje čevlje za smučarsko opremo, so se delovni pogoji zaradi hlapov lepila spet poslabšali. Poleg tega se je število delavk večalo iz meseca v mesec, zato je spet prišlo do prostorske stiske. Občinski sanitarni inšpektor nas je večkrat opozoril, da se v takih pogojih proizvodnja ne bo mogla nadaljevati, republiška inšpektorica pa nam je predložila celo pisno grožnjo o zaprtju obrata. Čeprav je bil že ob odprtju obrata, leta 1972, sklenjen dogovor med občino Ajdovščina, Alpino in KS Col za izgradnjo nove proizvodne hale, do gradnje dolgo ni prišlo. Zato smo se na nekem zboru delavk odločili, da vodilne v žirovski Alpini pridobimo za novogradnjo. Uspelo nam je in leta 1978 se je gradnja končno začela.

V času graditve obrata ste v Črnem Vrhu organizirali poučevanje delavk, ki so se kasneje vključile v proizvodnjo v novem obratu. Se je takratna kvalifikacijska struktura delavk/-cev zelo razlikovala od današnje, ko ima večina delavk poklicno, nekaj tudi srednjo ter celo višjo in visoko šolo?

V času gradnje novega obrata na Colu smo na Črnem Vrhu organizirali nekakšno priučevanje. Za proizvodnjo smo opremili prostore nekdanje gostilne in zaposlili najprej 17, nato pa še 23 delavk iz kraja in okolice, ki so izdelovale enake izdelke kot na Colu. Večina teh delavk se je potem zaposlila v novi hali na Colu. Poleg tega smo v letih 1975 – 1981 v Žirih in Kranju izšolali okrog 30 delavk, nekaj kvalificiranih in s srednjo tehnično šolo. Tudi v naslednjem desetletju je bilo v teh šolah precej delavk. Tako smo bili s kadri kar dobro preskrbljeni. Seveda pa morajo biti delavke danes bolj izobražene, saj so postopki izdelave zahtevnejši, kakovostne zahteve pa vse višje.

Za tisti čas zelo sodoben obrat je bil zgrajena konec leta 1981, kar je pomenilo občutno izboljšanje pogojev dela. Kaj vse se je spremenilo?

Kljub veselju ob tem, da so se nam končno uresničile dolgoletne želje, sem bil pri vselitvi in začetku dela v novi hali zelo razočaran zaradi površne gradnje. Odstopal je parket, puščala je streha in vodovodne cevi, odtoki so se mašili, imeli smo težave z praznjenjem kanalizacije, ... Izdelal sem natančen tehnološki načrt, kljub temu pa so bile luknje za odsrkavanje zraka na napačnih mestih. Peč za centralno kurjavo so pripeljali iz Zagreba, a je bila neustrezna, predvsem pa bolj podobna lokomotivi kot peči: pokurili smo premoga za tri tovarne. Tudi obljube glede novih proizvodnih sredstev niso bile izpolnjene. Razen novega transportnega traku, nismo dobili nobenega od 20 planiranih novih šivalnih strojev. Kvaliteta proizvodnje pa je morala biti enaka, kot da bi imeli novo opremo. Vseeno pa se nam je, v primerjavi z razmerami v Prosvetnem domu, zdelo, da smo v nebesih.

Leta 1987, med vašim vodenjem obrata, je bilo na Colu največ zaposlenih, kar 208. (Za primerjavo: danes jih v colskem obratu dela okrog 140.) Je ta številka zelo nihala?

Ob mojem prevzemu je bilo na Colu zaposlenih okrog 50 delavk, ki so delale v dveh izmenah. Zadal sem si nalogo, da čimprej zaposlim več delavk in jim tako zagotovim zaslužek. Tako se je njihovo število večalo iz meseca v mesec, po prvih popravilih se je dvignilo na 70. V času širitve proizvodnje v Črni Vrh se je število zaposlenih povečalo na 120. Po odprtju nove hale smo zaposlili veliko novih delavk, ki so prišle iz okoliških krajev in so prej delale v ajdovski Tekstini ali Lipi ali pa so bile brezposelne. Po letu 1987 je število zaposlenih počasi začelo upadati.

Ob desetletnici in odprtju novih prostorov obrata Alpine ste verjetno pripravili podobno proslavo, kot se je zgodila 8. junija 2002, ob tridesetletnici Alpine na Colu. Katera je bila po vašem mnenju bolj vesela, oziroma, kako bi komentirali letošnjo?

Zame je bila najlepša proslava ob desetletnici colskega obrata, 1981. leta, takrat je bilo tudi odprtje nove hale. Tisi dan je bil najlepši praznik za vse nas, ki nam je po večletnem trudu končno uspelo dokončati objekt. Tudi letos je bilo zelo lepo. Najprej se praznovanja nisem nameraval udeležiti, potem pa sem se na ženino pobudo le odpravil. Zares mi ni žal, ker je bilo enkratno. Dekleta so vse tako lepo pripravila, presenečeni smo bili tudi nad domačimi sladkimi dobrotami.

Na letošnji prireditvi ste poleg grafike gradu Trillek prejeli še posebno priznanje za dolgoletno delo na Colu. Ste nagrade pričakovali?

Že pred proslavo so mi omenili, da bom nagrajen, a si tega nisem želel in prav zato tudi težje šel na Col. Ne maram pretirane hvale, nagrad in priznanj. Zame je bilo zadostno priznanje že dokončanje nove hale, ki smo jo gradili za takratno in prihodnje generacije. Vseeno sem hvaležen za lepe nagrade; grafika gradu Trillek pa sedaj krasi steno dnevnice sobe.

Marjan Špeh na proslavi ob tridesetletnici Alpine na Colu. Še vedno je priljubljen med Colčani. (Foto: Arhiv Alpine)

Za Alpinino glasilo Delo življenje ste povedali: »Na te kraje in ljudi imam lepe spomine....Ko vidim, da me vsi tako z veseljem pozdravljajo, mi je res toplo pri srcu.« Srečanja z nekdanjimi sodelavci letos na Colu so bila verjetno zanimiva in polna spominov. Koliko delavk/-cev, ki so pred desetimi leti in več delali pod vašim vodstvom, je danes še zaposlenih na Colu?

Res so mi srečanja pomenila veliko več kot formalne nagrade. Časa za spominjanje pa na proslavi ni bilo. Dekleta so bila zelo vesela, ker sem prišel. Veliko smo se pogovarjali, peli.... in ob tem ni bilo časa za spomine. Bilo je nemogoče, da bi govoril z vsakim posamezno, družili smo se vsi skupaj. Okoli mene je bilo ves čas veliko ljudi. Večina delavk, ki so delale pod mojim vodstvom, je še vedno zaposlenih, precej pa jih tudi že v pokoju. Vse so bile povabljenе na proslavo, ne morem pa reči, če sem se z vsemi tudi srečal.

Delovno mesto vodje obrata ste leta 1991 prepustili nasledniku. Ste po tem še spremljali dogajanje na Colu?

Po tem, ko sem šel s Cola, sem bil v Alpinu še dve leti zaposlen kot glavni kontrolor. Tako sem še imel stalne stike s Colom, kasneje pa malo manj, le prek nekdanjih sodelavcev.

Na Colu v sredini letošnjega decembra načrtujejo prehod na enoizmensko delo. Kaj menite o tej spremembi?

Ta novost je po mojem mnenju zelo primerna. Vendar pa bo treba pred tem še veliko storiti: nujno bo povečanje proizvodnega prostora in preselitev vsega materiala v prizidano skladišče. Potrebovali bodo več strojev, ki jih bodo dobili iz zaprtih Alpininih obratov, na primer iz Gorenje vasi. Najbrž bodo tudi premeščali delavke in uvedli t.i. rink trak.

Na Colu ste preživeli več kot 16 let dolgo obdobje dela in življenja med delavkami in krajani. Kako ste se razumeli z domačini?

Na srečo sem se z vsemi dobro razumel, tudi s takratnim župnikom Čibejem, čeprav jaz ne hodim v cerkev. Ko smo, še iz Prosvetnega doma, mimo župnišča hodili na malico k Tratiniku, me je večkrat povabil: »Šef, a greste na en kozarček...?« Na Colu so bili ljudje vedno zelo verni, in to me nikoli ni motilo.

Ob tem je soproga Magda, ki je prisostvovala pogovoru, spomnila moža na zanimivost, da ga na Colu nikoli ni nihče klical drugače kot »Šef«.

Kako to?

Ne vem kako to, ampak res me nikoli niso klicali po imenu ali priimku, vedno samo »Šef«. Vsi, tudi otroci, so me tako imenovali, in še letos, na proslavi, so me nekdanje sodelavke tako pozdravljale. Zdi se mi, da jim je to poimenovanje nekako prišlo v kri.

Za konec: ste kdaj razmišljali o tem, kaj vas je tako dolgo zadržalo v našem kraju?

O razlogih nisem nikoli premišljeval, zdi se mi, da me je tukaj zadrževalo delo, ki je moralo biti postorjeno. Leta 1975 sem podpisal samo za štiri leta, ki so se nazadnje raztegnila na več kot 16 let. Naprej me je vlekle želja po širjenju proizvodnje in zagotavljanju dela za ljudi. Taki smo bili takrat... bolj ustvarjalni, kot so nekateri danes. Ljudem smo hoteli zagotoviti delo in zaslužek. **Hvala za razgovor**

Utrinek s proslave na Colu. "Praznovanje, kot ga znajo pripraviti le tu, "je pisalo v glasilu Alpine Delo življenje. (Foto: Arhiv Alpine)

Milka Rušt je v colskem obratu skoraj od začetka. Pogovor z njo je opravil Mitja Benčina.

Ste že v mladih letih razmišljali o tem, da bi delali v obutveni industriji, ali vas je veselilo kaj drugega?

Ne, ne. Zelo me je veselil poklic trgovke, vendar zaradi nedodeljene štipendije nisem mogla iti v to šolo. Zato sem se vpisala v šolo v Žiri, za kvalificirano prešivalko.

Kako je potekalo šolanje?

Šolanje je trajalo dve leti, v šoli smo bili dobesedno cel dan. Dopoldne šola, popoldne praktični pouk. V mojem letniku je bilo več kot 30 učencev, profesorji so bili zelo zahtevni in dokaj strogi. V šolskih delavnicah (šivalnice in prirobovalnice) so nas naučili celoten postopek izdelave čevlja, pa načrte smo tudi risali. No, nato sem opravila še nekaj tečajev za inštruktorico.

Prva zaposlitev?

Po končanem šolanju sem se zaposlila v rodni Gorenji vasi, kjer je bil tudi obrat Alpine. Čez eno leto sem postala mojstrica, nato sem delala v popravilu defektov in kontroli sekalnice.

Od kod ideja, oziroma možnost, za zaposlitev na Colu?

V tistih Časih se je odpiralo obrate v manj razvitih krajih, tako tudi na Colu. Prijavljena sem bila na razpis, ker so potrebovali novo delovno silo. Mislím, da je bilo leta 1972.

Ali ste vedeli, kje je Col?

Ja! (smeh). Enkrat sem se s sošolko odpravila na štop v Trst. Ustavil nam je nek voznik in peljali smo se čez Črni Vrh in Col. V Zidani rajdi smo prileteli v zid! Cesta je bila mokra in burja je pihala in takrat sem rekla: "Bog varji, da bi morala živeti v teh govcah!"

V govcah?

Ja, to so hribi, hribovske vasi. No, že čez pol leta sem prišla sem delat in najprej sem šla pogledat Zidano rajdo. Tako sem si zapomnila Col! (smeh)

Kakšni so bili vaši prvi vtisi o Colu, Colčanih? Ali so zelo različni od Gorenjcev, kaj pa navada, klima?

Prvi vtisi so bili "fajn", ljudje so bili dobri, gostoljubni. Čudno se mi je zdelo to, da so med tednom vsi odhajali k jutranji maši, vsi moški so nosili beretke, ženske rute, vsi zapeti in zaviti, ko je pihala burja. Ta prizor mi je ostal v spominu. V začetku me je burja motila, ob žvižganju okoli vogalov sem se zmeraj spomnila na dom. Pa Črni Vrh mi je bil lep, zgleda kot kakšna gorenjska vas. Zaradi okolice, seveda. Ma, tudi na col sem se hitro navadila.

Kako je bilo s prevozom v službo? Pa ja se niste vsak dan vozili iz Gorenje vasi na Col?

Ne, ne, imela sem stanovanje Pri Brjaških. Le čez vikend sem se odpeljala domov. To je trajalo kaka štiri leta.

In potem ste postali Colčanka ...

Ja, želela sem si ustvariti družino tukaj, ulovila pa sem največjega Colčana! (smeh) Prišli so otroci... Kakih pet let smo živeli Pri Maksovih, nato smo začeli graditi svojo hišo.

Ali se je bilo težko preseliti v novi kraj?

Ni bilo problemov, se hitro navadim na okolje.

Kakšno obutev ste takrat izdelovali na Colu?

Delali smo le žensko in moško obutev, škornje, sandale, zimsko obutev za moške, gozdarje. Le nešportno obutev. Z razvojem smučanja in uspehi naših smučarjev smo začeli izdelovati zimsko športno obutev. se mi zdi, da leta 1974..

Milka Rušt med sodelavkami na praznovanju tridesetletnice obrata na Colu. (Foto: Arhiv Alpine)

Kako je potekalo delo v tistih časih, predvsem mislim na pogoje dela?

Oh, pogoji za delo so bili težki, stroji so bili stari, delalo se je vse sobote, pa tudi nočne izmene. Najhuje je bilo pozimi, ogrevanje je bilo slabo ... A smo bili vsi mladi in je šlo.

Malo nostalgije je pa vendar?

Včasih se mi toži po tistih časih, bilo je fajn, bili smo mladi in neumni, ni bilo nobene napetosti ... bili so drugačni časi. (smeh) **Kako je bilo pa takoj po osamosvojitvi Slovenije, kot nekakšni prelomnici tudi za obutveno industrijo?**

Večjih kriz ni bilo, plače povprečne, le norme so se zaostrele, zahteva se boljše kvaliteta. Zato pa je treba tudi boljše stroje. Bojim pa se cenejših delovnih sil iz Bosne, Madžarske in Romunije. Decembra začnemo z eno izmenjo, upajmo na najboljše!

Povejte mi kak zanimiv dogodek, ki se vam je zgodil v teh letih na Colu?

Joj, veliko jih je. (smeh) Ne vem. (premišljuje) No, tega tipovem. Enkrat sem prišla z veselice v Grenji vasi naravnost delat na Col. Po končani službi sem prespala celo popoldne in zvečer uro samo navila, ne da bi pogledala koliko kaže. Ko me je zjutraj zbudila, sem se odpravila v Alpino. Čudno se mi je zdelo, vse luči so bile ugasnjene, nikjer nobenega ... (smeh) Potem sem zagledala fabriško uro, kazala je eno ponoči! (smeh) In potem sem kar tam počakala. (smeh)

Pa, ko smo se s kombijem vozili na Predmejo, ko je peljal domov delavke ... zmeraj smo se kje ustavili ... na tistih poteh se je marsikaj dogodilo ... tiste, ki so bile tam, že vedo, kako je bilo fajn ... enkrat smo spile malo preveč cynarja ... ma tega ne pisat.

Ali je res, da Alpinke zvedo za dogodek, prej kot se zgodi?

Ne, ni res! Zvedo prej moški kot Alpinke. Moški povedo Alpinkam, ha, ha, ha!

Ali bi ponovno izbrali delo na Colu?

Ja! (odločno) Se mi dopade tukaj, moj značaj se ujema z značajem ljudi. So mi blizu. So sposobne in pridne delavke.

Kakšne so vaše želje za naprej?

Kot prvo si želim to, da bi obrat ostal tukaj, da se standard ne bi poslabšal, da bi vsi imeli delo, saj od Alpine živi kar dosti ljudi na Colu. Skratka, vse najboljše v obratu.

Pa v privatnem življenju?

Čez leto in pol grem v penzijo, zato si želim zdravja. Leta zahtevajo svoje, nikoli ne veš, kaj te čaka. Pa da ne bi bilo kakšnih tragedij po svetu in doma.

Kaj boste počeli kot upokojenka?

Prej, nazaj, se mi je zdelo planinstvo zelo kmečko, nezanimivo. Zadnje čase sem se pa navdušila zanj, zato bom v penziji še bolj hodila po okoliških hribih; če se mi bo ljubilo. (smeh) Ja, če se enkrat zapustiš za pečjo, je konec.

Kaj bio rekli ob koncu tega pogovora bralkam in bralcem Colskega časnika?

Že trideset let sem tukaj, sem zadovoljna in želim vsem, da bi se v tem kraju lepo počutili. In da bi se kraj razvijal še naprej, kot se je dosedaj, in da sem ponosna, da živim na Colu, čeprav se mi včasih zdi, da se zanj ve le takrat, ko je zima. (zaradi poročil o stanju na cestah) (smeh)

Vsem Colčanom želim v novem letu vse najboljše, veliko zdravja in sreče in lepih trenutkov ob jaslicah.

Hvala za pogovor in srečno še naprej!

Hvala tudi tebi in naredite fajn časnik

ALPINA JE VELIKO NAREDILA ZA RAZVOJ KRAJA

Pogovor z Ivanom Pregljem, nekdanjim predsednikom krajevn skupnosti Col

Letos je obrat Alpina na Colu praznoval tridesetletnico obstoja. Bilo je praznovanje, kot se za takšne priložnosti spodobi. Podeljena so bila tudi priznanja nekaterim zaslužnim delavcem. Med nagrajenci je bil tudi Ivan Pregelj. To je razlog, da ga je Simon Švarč obiskal na njegovem domu kjer je stekel tale pogovor.

Tudi vi ste imeli zasluge, da je tovarna Alpina odprla obrat na Colu?

Da, po naključju se je to zgodilo v mojem mandatu, ko sem bil predsednik krajevn skupnosti. Predsednik krajevn skupnosti mora biti stalno pozoren na dogajanja in izkoristiti vse priložnosti, ki se trenutno ponujajo za dobro kraja. Tudi če bi bil predsednik takrat kdo drug, bi se gotovo poskusil vključiti v sodelovanje za ustanovitev obrata v domačem kraju.

Na Colu smo že dalj časa čutili pomanjkanje zaposlitve. V preteklosti smo imeli dva lesna obrata. Posebno ko je pogorela parketarna, je nastala velika vrzel. Zato je bila ponudba Alpine zelo dobrodošla. Nobena stvar, ki se na novo uvaja, pa ne gre brez zapletov. Alpina je takrat iskala primeren prostor za ustanovitev obrata, ker so želeli povečati proizvodnjo. Zaželeno je bilo, da bi na tem območju bilo tudi dovolj delovne sile. S tem problemom so prišli tudi v občino Ajdovščina. Iskali so razne lokacije po občini. Prva je bila pozorna na ta dogajanja Antonija Škvarč, zaposlena na Centru za socialno pomoč, kjer dela še danes. Sveže informacije pač dobijo najprej tisti, ki so poleg. Gotovo je pomislila, da je to tisto, kar Col trenutno potrebuje. Poklicala me je in mi to sporočila. S Tončko sva tudi pozneje bila kar nekajkrat v Žireh na pogovorih.

Kaj bi lahko Alpini ponudili za začetek? Saj nismo imeli prav nič. Na Colu ni bilo delovne sile in ni bilo primerne prostora. Pomislil sem na šolsko telovadnico. To je bil edini kolikor toliko velik prostor, da bi lahko v njem imeli šivalnico. Telovadnica, še prej mladinski dom, je bil vsa leta last krajevn skupnosti. Tu smo imeli takoj po vojni mitinge, igre, koncerte, kino predstave, vendar doma ni nihče obnavljal. Začel je propadati. Nismo videli nobene možnosti, da bi ga obnovili. Šola je ta razpadajoči objekt uporabljala tudi za telovadbo. Ni bilo bolj pametne rešitve, kot da mladinski dom ponudimo šoli v trajno last. Sklenjena je bila pogodba, da mladinski dom prevzame šola a krajevna skupnost ga še naprej koristi za svoje potrebe in krije samo tekoče stroške. Tudi danes mislim, da je bila to edina rešitev, da smo stavbo rešili.

Vendar smo takrat dom potrebovali za šivalnico, ta pa ni bil več naš. Šola si ga je ravnokar uredila in vanj tudi veliko investirala. Po težkih pogajanjih se je šola le odpovedala telovadnici in odstopila prostor Alpini za nekaj let. Vendar so se ta leta, preden je Alpina zaživela v novih prostorih, precej zavlekla. Ob tej priložnosti gre šoli zahvala za uvidenost. Danes vsi vemo, da je bila to poteza na mestu. Tovarna Alpina gotovo predstavlja določen vir dohodkov ljudem in s tem tudi zagotavlja neki standard v kraju.

Zasluga pa gre tudi Alpini in tedanjemu vodstvu, ki je pristala na pravzaprav naivna prigovarjanja, naj vendar odprejo obrat na Colu, ko pa jim nismo imeli kaj ponuditi. Težave smo imeli tudi z občino. Občina je imela vedno malo dohodkov, obrat Alpina pa jim ni prinašal dohodkov, ker je bilo podjetje registrirano v

drugi občini in so se vsi davki stekali tja. Zato so bili težki pogovori tudi na občini. Vendar zelo smo si želeli imeti obrat, in če so želje tako močne, se običajno tudi uresničujejo.

Kako pa gledate na prihodnost Alpine?

Rekel sem že, da je Alpina odigrala zelo važno vlogo v razvoju kraja. Tudi po zaslugi Alpine je danes vas še vedno živa in vitalna. Ves ta čas se gradijo nove hiše. Povečini se v naši občini vasi praznijo, število prebivalcev upada. Na Colu pa je šel razvoj v nasprotno smer. Opazno je bilo nastajanje novih družin. Do letos smo imeli več rojstev kakor smrti, kar je zelo redko v vaseh naše občine. Žal letos kaže nekoliko drugače. Na mladih družinah je, da spet vzpostavijo prejšnje ravnotežje. Alpina kot vsako podjetje se mora prilagajati trenutnim razmeram na tržišču. Je pa res, da na žalost tudi pri nas ugotavljamo, da postaja delovna sila draga in da vsa podjetja, ki potrebujejo veliko delavcev, selijo svoje obrate drugam. Tudi Alpina. Kaže, da se bo število delavcev na Colu še zmanjševalo. Žal se temu ne moremo izogniti. Toda ohranimo vsaj to, kar imamo.

Vodstvu Alpine želim še naprej uspešno delo, gospodarski napredek in da bi še naprej skrbeli za svoje delavce, kot so do sedaj. Mnenja sem, da je to trenutna kriza delovne sile. Ko pa bo to mimo, naj ne pozabijo, da na Colu še vedno čakajo ljudje, ki bi radi dobili zaposlitev v njihovem obratu.

Naj nekoliko zamenjam temo. Kako živite sedaj, ko ste v pokoju? Vam je dolgčas, po letih, ko ste bili še aktivni v službi?

Kaj naj rečem? V službi sem se, razen manjših izjem, vedno dobro počutil. Rad sem odhajal v službo. Vedno sem imel veliko prijateljev. Ko se srečamo, si imamo vedno veliko povedati. Delal sem v gospodarstvu.

Kako to, da me v pokoju privlači bolj socialna in duhovna področja, pa ne vem povedati. Še vedno čutim veliko potrebo po tem, da kaj preberem in preštudiram, čeprav sem v šoli pravzaprav težko študiral. V srednji šoli sem tudi ponavljal. Zakaj to pripovedujem? Morda zato, ker sem že nekoliko starejši. Kot vsi starejši rad tudi sam obujam spomine za nazaj. Šele pri petdesetih letih se mi je pojavila velika želja po študiju, po znanju. To navdušenje me spremlja še danes. Zato mi ni nikoli dolgčas. Pravijo, da je geslo upokojencev: »Nimam časa«. Zame to drži.

Da je tako, je to verjetno posledica, da sem pri desetih letih doživel težjo poškodbo glave. Leta 46 sem padel z višine v ruševinah pogorele hiše, ki še ni bila obnovljena. Vsi so bili prepričani, da umiram. Poklicali so babico in duhovnika, pokojnega Viktorja pa so poslali v zvonik, da bo pozvonil, ko mu bodo dali znak. Babica mi je, potem ko je videla brezupno stanje, hotela dati injekcijo, »da ne bom več trpel«. Vendar sem se kljub globoki nezvesti injekcije obupno branil. Verjetno je bila babica že prej v negotovosti, kaj naj stori, tako da mi nameravane injekcije ni dala. Pristopil je duhovnik in me po hitrem postopku mazilil. Takrat je bil na Colu gospod Petrič. Pravi, da mi je po maziljenju takoj odleglo in šlo na bolje. O tem dogodku je rad pripovedoval tudi po drugih župnijah, kjer je hodil. Ker nisem »hotel umreti«, so me po treh dneh odpeljali v bolnico v Vipavo. Tu me niso zdravili, niti operirali. Po treh tednih sem se prebudil. Moral bi umreti, pa vendar živim. Gotovo sem po tej poškodbi veliko izgubil. Zato sem imel tudi težave pri študiju. Predvsem sem precej pozabljal, pa tudi volje do dela ni bilo. Nekaj tega se je gotovo pri petdesetih vrnilo, ko sem začutil spet potrebo po učenju. O tej nesreči sem se pozneje pogovarjal s pokojno babico v Dolenji vasi, kamor se je preselila. Povedala je, da si ve hvalo, da se je takrat tako izteklo. Če bi mi dala injekcijo, bi gotovo umrl. Pozneje, v svoji praksi, pravi, da ni nikdar več poskusila tako pomagati ljudem v stiski. Še danes ne morem ugotoviti, zakaj je Bog hotel podaljšati moje življenje, saj bi »moral« biti mrtev.

Pravijo, da ima pri Bogu vsak zakaj tudi svoj zato. Vsekakor vem, da mi je bilo veliko podarjenega. Zato se ne bojim umreti. Smrt pa gotovo pride. Bolj važno se mi zdi prisluhniti, kaj je božja volja, in tako uravnavati svoje življenje.

Zadnja leta delovne dobe sem se vpisal na katehetsko šolo, ki traja 4 leta, in jo tudi dokončal. Med katehete sem bil sprejet isto leto, kot sem nastopil upokojitev. V šoli sem se kar nekoliko nelagodno počutil kot starejši med samo mladino. Za diplomsko nalogo sem imel naslov »Zaveza z Bogom v stari in v novi zavezi«. Mentor mi je bil sedaj že pokojni gospod Vinko Kobal, župnik v Godoviču. Po končanem študiju sem eno leto poučeval verouk na Colu, potem pa ne več.

Z veseljem sem sprejel povabilo, da smem biti delivec obhajila. Mislim, da je to vrhunec v mojem duhovnem življenju. Vsak dan molim za tiste, ki jim prinašam Boga.

Takoj po vojni sem bil med prvimi, ki so odšli v semenišče. Ko gledam nazaj, se mi zdi misel, da bi postal duhovnik, utopija. Čudim se, da sem sploh toliko doštudiral. Tudi če bi postal duhovnik, mislim, da ne bi bil ravno dober duhovnik. Je že prav tako, kot je Bog hotel. Ko hodimo na razna romanja, me pa ljudje redno sprašujejo, če sem duhovnik. Ko sem se nekoč o tem pogovarjal z gospodom Jurijem, sedaj našim škofom, je povedal, da je bil »odpad« na Colu razmeroma majhen.

Da nekdo postane duhovnik, je potrebno veliko molitve, potrebno pa je tudi osebno spremstvo. Za primer je dal alpiniste, ki se vzpenjajo na visoko goro. Potrebujejo veliko sponzorjev, potrebujejo pa tudi šerpe, ki jim pomagajo prenašati bremena. Šerpe nikoli ne pridejo do vrha, vendar veliko pripomorejo k uspehu alpinista. Predstavljam si, da sem bil takšna šerpa tudi sam v duhovnem pogledu.

Simon, nekako si me izzval, da sem vse to povedal. Dejal si: »To je colski časnik, ki naj piše o dogodkih in o ljudeh na Colu«.

»Gospod Ivan Pregelj, tudi jaz se vam zahvaljujem za ta prijeten pogovor. Želim vam vse dobro in da bi še kaj koristnega napravil za naš kraj.«

Še dve fotografiji iz časov, ko je bil predsednik Krajevne skupnosti Ivo Pregelj. Zgornja fotografija prikazuje takrat še neasfaltirano igrišče pod šolo in Prosvetni dom, ki je okrašen za slavnostno odprtje obrata Alpine. To celotno področje in del Bolkove njive pa sedaj pokriva šolski objekt. (Foto: Arhiv Trilek)

COL V LETU 2002

Dogodki v letu 2002 skozi očala naših dipisnikov

Krajevna skupnost Col

Spet je konec leta in s tem čas za pregled aktivnosti v krajevni skupnosti.

Prvo delo, ki smo se ga lotili, je bilo obžaganje lip pred Zadržnim domom. Pri tem smo združili moči z vsemi delujočimi društvi iz KS. Nekatere je ta poseg precej motil, povedati pa moramo, da smo delo opravili po posvetovanju z Zavodom za gozdove in sosednjimi KS, ki so podobne posege opravile v prejšnjih letih. V začetku pomladi smo se lahko razveselili tudi bančnega avtomata. Postavitev se je resda nekoliko zavlekla zaradi objektivnih težav, vendar se lahko danes pohvalimo, da smo ena prvih vasi v naši občini, ki ima bankomat. Velik posluh za naše prošnje je imela tudi Nova KBM, področje Nova Gorica, za kar se ji najlepše zahvaljujemo.

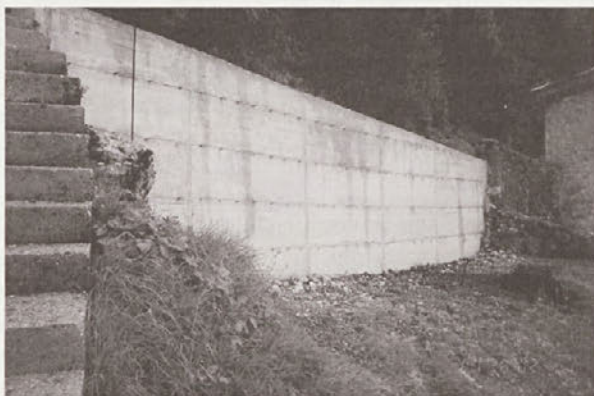
Že v lanskem letu so potekali dogovori s Telekomom, da bi prestavili telefonsko linijo v Dragah, saj je le ta onemogočala nadaljnje zasipanje doline. Prva dela so stekla aprila, v začetku julija pa je bila stara linija dokončno odstranjena.

Dolina v Dragah se vse bolj polni. Ko bo dokončan še izkop za telovadnico, bo prostor od ceste do igrišča zasut. (Foto: Arhiv L. Trošt)

V aprilu smo na občino vložili pobudo za odstranitev dela brežine na občinski cesti Cenc - Strmec. Tu je pozimi nastajal visok in dolg snežni zamet. Prijetno smo bili presenečeni, koje občina to investicijo odobrila in dela v maju tudi opravila.

V maju smo začeli tudi z vzdrževalnimi deli na javnih poteh, za kar nam je občina namenila 900 000 SIT. Po normativih bi sredstev moralo biti sicer bistveno več, saj KS Col upravlja s kar 20 970 metri cest, kar je daleč največ v naši občini. Nelogično je, da prejemo enak znesek kot mi tudi KS, ki imajo 7 000m cest. Na tak nelogičen način delitve sredstev smo se večkrat pritožili, vendar občina odločitve ni spremenila. Kljub vsemu smo potrebno delo opravili, veliko tudi s pomočjo prostovoljnega dela krajanov. Razširili in asfaltirali smo ovinke v Gozdu na cesti proti Jurju, obkosili vse javne poti ter razširili in nasuli cesto do Robarja. Sredstva za investicije so v zadnjih letih zaradi velikih občinskih vložkov v naši KS dokaj skromna. V letošnjem letu so znašala 1200 000 Sit. Odobrena in tudi porabljena so bila za gradnjo podpornega zidu v Orešju, razširitev ceste na Malo Polje na Prevalu, ter ureditev površin za telefonsko centralo na Colu. Pri vseh delih smo veliko pomagali tudi sami, in tako naredili bistveno več. Pod okriljem KS je bila v maju izpeljana tudi asfaltacija, v glavnem, dvorišča hiš. Ta dela pa so financirali lastniki omenjenih parcel.

Podporni zid v Orešju. V bližnji prihodnosti bo potrebno popraviti tudi drugo polovico starega zidu. (Foto: Arhiv L. Trošt)

V oktobru smo imeli veliko opravka z bodočim križiščem ob šoli, saj si je projektant zamislil precej čuden priključek, ki je še najbolj spominjal na skakalnico. Očitno so bili naši argumenti dovolj močni, saj so načrt križišča spremenili po naših željah.

V novo leto krajevna skupnost stopa z novim vodstvom. Želimo jim uspešno opravljanje zastavljenih nalog in veliko delovnih uspehov.

Vsem krajanom pa želim lep in miren Božič in uspešno 2003.

Praček Silvan - Max

Mrliška vežica bo, ob vedno bolj rešetastem vodovodu, verjetno ena prvih nalog novega vodstva KS. (Foto: Arhiv L. Trošt)

S
R
E
Č
N
O

2
0
0
3

PROSTOVOLJNO GASILSKO DRUŠTVO COL

MINEVA ENO IZMED DEJAVNEJŠIH LET NAŠEGA PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DELOVANJA

Ko to pišem, sem ravno prisluhnil na radiu Val 202 predvajanemu intervjuju, ko je novinar spraševal naše preljuje velemeščane v Ljubljani, kaj menijo, kdo so prostovoljci, oz., da se bolj imenitno in učeno sliši – volonterji. Danes je namreč 5. december – dan, ko naj bi se spomnili vseh tistih, ki se ne pehajo samo za svoje lastne koristi, temveč marsikaj in ogromno storijo brez plačila za dobrobit sočloveka, ki je v takšni ali drugačni stiski. Veliko je namreč različnih organizacij, ki se trudijo na različne načine ljudem pomagati. Številni njihovi člani hočejo del svojega imetja ali del svojega prostega časa podariti tudi tistemu, ki tega nima. Še vedno in še kako trdno drži pregovor: »Gorje mu, kdor v nesreči biva sam, a srečen ni, kdor srečo uživa sam.« Mislim, upam in trdim, da smo tudi prostovoljni gasilci tisti, ki se trudimo, smo in bomo vedno poskušali ljudem v taki ali drugačni stiski pomagati, jim stati ob strani in dostojno opravljati svoje poslanstvo, ki ima globoke korenine, kajti prostovoljno gasilstvo ima marsikje med prostovoljci najdaljšo in zelo bogato tradicijo.

Ob poslušanju odgovorov anketirancev se skoraj nisem mogel načuditi »znanju in razumskim sposobnostim« večine naključno izbranih mimoidočajih, kot novinarji radi rečejo. Gotovo, in to si upam trditi, da to niso bili tisti ljudje, ki so kdajkoli potrebovali pomoč ali pa se kadarkoli obrnili s sočutjem do sočloveka, ki mu v življenju ni bilo vse prineseno na krožniku. Ob poslušanju omenjene oddaje so se mi v mislih pojavili verzi našega velikega moža: »Umetnik podoba na ogled postavi, ... le čevlje sodi naj Kopitar!« Morda bi bilo tudi za anketirance bolje, da bi najprej ocenili svoje sposobnosti in šele nato dajali take izjave. In kakšni so sploh bili ti odgovori? Našel bom nekatere:

Prostovoljci so:

- ☐ tisti, ki nimajo službe;
- ☐ tisti, ki nimajo kaj delati;
- ☐ tisti, ki niso uspeli redno dokončati šole.

In morda še najbolj zanimiv odgovor:

- ☐ To so norci.

Morda res, vendar mora vsak najprej razčistiti pri sebi, seveda, če je njegov um tega sposoben, sicer je vsak komentar nepotreben.

Naj bo to za uvod in razmislek dovolj. Ko se oziram v iztekajoče se leto našega prostovoljnega udejstvovanja, lahko ugotovim, da je bilo dokaj pestro.

Takoj v začetku leta je naše društvo dostojno proslavilo obletnico našega **25-letnega** delovanja. Da naše delo in prizadevanje znajo ceniti in jim to nekaj pomeni, so dokazali s svojo prisotnostjo gostje iz naše ožje in širše okolice. (Foto: Arhiv PGD Col)

Vsako večjo prireditev v gasilstvu popestrijo pevci našega moškega pevskega zbora, ki so tudi prostovoljci. Navadno začnejo z Zdravljico, v katero so zlite tako globoke besede, ki dajejo odgovor na marsikatero vprašanje. Prav je, da se jih hvaležno spomnimo. (Foto: Arhiv PDG Col)

Gotovo največji dogodek, ki smo se ga člani najbolj razveselili, ko smo v mesecu februarju pripeljali domov novo vozilo MAN 9.224 LC. Vozilo smo uspeli tudi v celoti plačati s pomočjo številnih dobrotnikov oz. donatorjev, ki razumejo naše potrebe in znajo ceniti naše delo.

Predvsem moramo biti hvaležni vsem našim sosednjim društvom iz naše občine, Ministrstvu za obrambo, Občini Ajdovščina, Zavarovalnici Triglav, Tovarni Alpina Žiri, Družbi MAN-Gospodarska vozila, Krajevnim skupnostim celotnega območja, ki ga pokriva naše društvo, podjetjem Gatis, Antoni... ter številnim dobrotnikom, ki so nas podpirali in nam kakorkoli pomagali. Predvsem pa se želimo najtopleje zahvaliti vsem krajanom od Hrušice, Podkrajca,

preko Cola in Otlice do Predmeje, ki so bili pripravljeni razumeti naše potrebe in so nas podprli z izdatno finančno pomočjo. Skoraj vsako gospodinjstvo je prispevalo del finančnih sredstev. Presenečeni nad vašo darežljivostjo smo tako uspeli zbrati 1,7 milijona SIT, ki se zrealijo v novem vozilu.

Pred nami je še vedno velika naloga, in sicer vozilo opremiti in predelati v sodobno gasilsko vozilo, za kar bomo potrebovali še cca. 14 milijonov SIT. Del sredstev nam je že uspelo pridobiti. Še vedno pa potrebujemo še približno. 5 milijonov SIT. Vozilo se trenutno nahaja pri izdelovalcu nadgradnje v Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici, kjer se izdeluje rezervoar za vodo in pomožni okvir za namestitve opreme in orodja. Vozilo bo predvidoma dokončano do konca meseca januarja 2003. Že sedaj se veselimo nove pridobitve in vabimo vse dobrotnike, ki so kakorkoli in s čimerkoli pripomogli, da bo vozilo na Colu, da se ob blagoslovitvi in uradni predaji vozila v uporabo našim operativcem z nami poveselejo. Predvidoma bo ta dogodek v mesecu maju.

Na dan godovanja našega zavetnika sv. Florijana smo letos napravili izjemo in imeli gasilsko mašo v sosednji župniji, in sicer na Otlici. Z mašo smo se zahvalili Bogu in našemu zavetniku za vse prejete dobrine in tudi ljudem za njihove darove ob nabavi vozila in tudi siceršnjo podporo in razumevanje. (Foto: Arhiv PDG Col)

Člani smo poromali k Mariji Pomagaj na Brezje, ob drugem romanjuslovenskih gasilcev na Brezjah. Upamo, da bomo v prihajajočem letu na Brezje k blagoslovitvi lahko peljali naše novo vozilo. (Foto: Arhiv PDG Col)

Udeležili smo se praznovanja 110-letnice gasilskega društva Podnanos, 90-letnice gasilskega društva Log pod

Mangartom in 100-letnice gasilskega društva Studeno in varovali kolesarsko dirko, ki je potekala preko Cola.

Naša dejavnost je bila razvidna tudi na nekaterih intervencijah, in sicer:

Reševali oziroma črpali smo vodo v Ajdovščini in njeni okolici, ko so Vipavsko dolino prizadele poplave. Pogasili smo več manjših travniških požarov in dimniški požar.

Naši člani so odhiteli na pomoč tudi sosednjemu gasilskemu društvu PGD Črni Vrh in pomagali pri krotitvi gozdnega požara na Javorniku. Gasili smo zapuščeno hišo v Sanaboru. Gasili oz. reševali na avtorallyju v Hrušici. Skupaj s sosednjim društvom z Črnega Vrha smo organizirali oz. izpeljali vajo gašenja v Podkraju.

Ekipa članov se je udeležila tekmovanja s terenskimi gasilskimi vozili v Postojni.

Organizirali smo gasilsko veselico, s katero smo pridobili tudi nekaj sredstev za nabavo opreme novega vozila.

V času meseca požarne varnosti so naši člani obiskali vse šole na našem območju. Zelo smo se razveselili, ko se je v osnovni šoli na Otlici vpisalo v društvo več mladih. Otroci iz OŠ Otlica so v mesecu oktobru izdelali več zanimivih risbic in spisov. Najlepše bomo skušali nagraditi, vendar bo to zelo težko, kajti vsa dela otrok so po svoje zanimiva in vredna naše pozornosti in nagrade.

Učenka Manca Bratina iz 2. razreda devetletne OŠ Otlica si tako predstavlja delo gasilcev. (Risba je iz arhiva PDG Col)

V dvorani našega doma je potekala zanimiva predstavitev video kasete »Med bore, skale in spomine«, našega krajana Ivana Preglja, ki je v objektiv svoje kamere ujel zanimive bisere našega kraja, ki jih največkrat tudi domačini spregledamo, da ne govorim o drugih ljudeh, ki si bodo s to kaseto pričarali naš kraj v vsej zanimivosti in lepoti.

V letošnjem letu se je za vedno od nas poslovil regijski poveljnik gasilcev g. Danilo Križaj. K zadnjemu počitku na pokopališče v Solkanu smo ga pospremili tudi Colski gasilci. (Foto: Arhiv PDG Col)

Ob dnevu mrtvih pa smo se spomnili vseh naših preminulih članov, kakor tudi funkcionarjev naše gasilske zveze, in na njihovih grobovih v znak hvaležnosti prižgali sveče.

Konec novembra smo v naši dvorani gostili zanimive in visoke goste iz Južne Koreje. Na Col jih je pripeljal naš rojak Ivan Rudolf – častni konzul Republike Koreje.

(Foto: Arhiv PDG Col)

Gostje, ki so prišli iz daljnega in večmilijonskega mesta Guanju, se nikakor niso mogli načuditi, da ima tako majhen kraj, ki z vsemi zaselki šteje komaj 800 prebivalcev, tako imeniten moški pevski zbor, šola, gasilce in še mnoge druge dejavnosti. V spomin na to srečanje jim je naš poveljnik podaril prtičke z uvezenim grbom PGD Col. Darila so bili zelo veseli in se nam v zahvalo vpisali v našo knjigo spominov.

Trenutno v naši dvorani gostimo 35 tečajnikov za nižje gasilske častnike iz naše celotne gasilske zveze.

15. decembra bomo v Gasilski zvezi ZVD izpeljali tekmovanje Gasilski rally 2002, ki bo potekal po gasilskih društvih celotne zveze, zaključek pa bo na Colu. Udeležile se ga bodo tudi zunanje ekipe, in sicer iz Kobarida in Velenja. To je bilo le nekaj utrinkov, iz dela in življenja prostovoljnega gasilskega društva na Colu v letu 2002.

Na koncu v odgovor vsem prej omenjenim anketirancem, in tudi drugim podobno mislečim, postavljam vprašanje: »Ali še vedno mislite da to zmorejo in delajo tisti, ki nimajo službe, nimajo drugega dela, niso uspeli dokončati šole, in tisti, ki so norci?

Ne, jim odgovarjam in z menoj vsi člani naše stanovske organizacije vseh drugih številnih prostovoljnih organizacij doma in po svetu. Med prostovoljci boste dobili tako revne kot bogate, tako preproste kot visoko izobražene, gotovo pa plemenite po srcu in dejanjih, predvsem pa pametne, torej tiste, ki so si izbrali tak način življenja, kajti srečen si lahko le toliko, kolikor lahko daš drugemu, in to ne iz zlagane sebičnosti in preračunljivosti.

Želim zaključiti z veliko hvaležnostjo colskih gasilcev vsem, prav vsem, tudi najmanjšim dobrotnikom, ki nas podpirate moralno in materialno in ste, ali boste, prispevali za naše delo po svojih zmožnostih. Naj vam Bog nakloni ob praznovanju lepih praznikov miru, dobrote, razumevanja in blagoslova v vašem življenju in pri vašem delu tudi v prihajajočem novem letu 2003.

To so želje vseh colskih prostovoljnih gasilcev!

Z gasilskim pozdravom: »Na pomoč!«

Zapisal predsednik Gasilskega društva Col

Ivan Škvarč

LJUDJE Z DRUGEGA KONCA SVETA

Dišečka in svitek odpotovala v Korejo

Pred kratkim sem pripeljal na Col na obisk delegacijo iz daljne Koreje. Ob tej priložnosti me je urednik naprosil, naj bi napisal kratek prispevek za Colski časnik. Nič dosti nisem premišljal, kar rekel sem da, posebej, ker me je sprejem, ki so ga »moji« korejski delegaciji pripravili predstavniki krajevne skupnosti, osnovna šola, gasilci in pevci naravnost navdušil. Vsem, ki so bili pri tem udeleženi, sem hvaležen. Ljudem, ki so prišli z drugega konca sveta., iz popolnoma drugega civilizacijskega in kulturnega okolja, ste Colčani pokazali spontano in prisrčno gostoljubje, ki je preseglo vsa njihova in, priznam, tudi moja pričakovanja. Pokazalo se je, koliko lahko prijazna beseda dobrodošlice, čeprav posredovana prek jezikovnih ograd, in pesem sežeta v vsako srce.

Bil sem vesel in ponosen, da imam takšne rojake. Korejci so mi napoti proti Ljubljani postavljali nova in nova vprašanja v zvezi s Colom, s Primorsko, z novo šolo, predvsem pa so jih zanimali ljudje.. Presenečeni so bili, da v vasi, ki šteje skupaj z zaselki manj kot 900 ljudi. živi toliko prostovoljnih dejavnosti. Niso se mogli načuditi številnemu pevskega zboru, tolikim gasilcem, lovcom. Začudenje je bilo se večje, ko sem pripovedoval o športnem udejstvovanju, o prizadevanjih za ohranjanje tradicije in zgodovinskega spomina, o dejavnosti mladih krajanov. Začudenje in presenečenje Korejcev je bilo tem večje, ker prihajajo iz dežele, kjer so vajeni velikih števil. Mesto Gwangju, od koder je prišla delegacija, šteje 1,4 milijona prebivalcev, Južna Koreja pa nekaj manj kot 48 milijonov in prostovoljna organizacija, ki sta ji pripadala dva člana delegacije ima 2,7 milijona članov. Ne gre se potem čuditi njihovem presenečenju, da lahko majhna vasica sredi hribov male Slovenije s peščico ljudirazvije toliko ustvarjalne energije. Moj ponos nad rojaki je bil povsem utemeljen.

Koreja je dežela dolgo in bogato zgodovino. Začetki korejske družbe in njihovih cesarskih dinastij segajo več kot dve

Korejska delegacija, ki jo je gospod Ivan Rudolf pripeljal na Col, se je najprej ustavila na šoli. Ravnatelj je vsakemu članu delegacije podaril izdelek klekljarske šole iz Idrije in knjigo Semenje javorovo. (Foto: Arhiv OŠ Col)

tisočletji nazaj. Naša daljna zgodovina ni tako mogočna, in vendar smo v prejšnjem stoletju delili podobno usodo. V začetku 20. stoletja so Korejce podjarmili Japonci jim s trdo pestjo vladali skoraj 50 let. Okupatorji so jim hoteli z vsemi sredstvi izbrisati zgodovino, tradicijo, iztrgati jezik in zatreti kulturo. Spreminjali so jim imena, priimke. Jih odganjali na suženjstvu podobno delo na Japonsko. Primorci smo šli v približno istem času skozi zelo podobno zgodovinsko izkušnjo. Ko se o tem pogovarjam s svojimi korejskimi znanci, se nam zazdi, da smo si prav zaradi tega človeško zelo blizu. O tem smo se pogovarjali, ko smo se vozili proti Colu in potem spet. Rekli so mi, da so v pesmih, ki so ji vse prevzele, začutili tudi del naše preteklosti in naše duše. Ljudje z Daljnega vzhoda zlepa ne kažejo Svojih čustev, še manj pa govorijo o njih. Po obisku pri vas so se odprli. Razvezali so se jim jeziki in občudovanja ni bilo konec. Vsi njihovi obiski in uradni razgovori v Sloveniji so bili prijazni in odprti, vendar je

Delegacija je kasneje obiskala še gasilski dom, kjer se je srečala s predstavniki raznih organizacij na vasi. Ob tej priložnosti so ji gasilci podarili prtičke z grbom njihovega društva, predsednik krajevne skupnosti pa jim je podaril stekleničko dišečke, ki je bila položena na svitek. Težko si lahko zamišljamo, da bo takšno darilo KS odpotovalo še kam dlje na zemeljsko oblo. (Svitek, z vdelano slovensko trobojnico, je delo Zore Trošt iz Orešja) (Foto: Arhiv OŠ Col)

bil stik z ljudmi, ki so ga doživeli na Colu. po njihovem pripovedovanju. tisto, kar jih je najbolj navdušilo, Zame pa je bil to osvežujoč povratek k svojim koreninam, h kraju, kamor se sicer pogosto vračam, a se bom poslej še rajši.

Ivan Rudolf

LOVSKA DRUŽINA COL

V letošnjem letu je LD dobila novo vodstvo. Dostojno zamenjati star izvršni odbor prav gotovo ne bo lahka naloga. Spomnimo se samo odmevno izpeljane obeležitve 50. obletnice LD COL v letu 1999, po splošni oceni pa tudi uspešnega vodenja LD v zadnjih štirih letih. V novem odboru se bomo trudili nadaljevati dela v lovišču in skrbeli za vzdrževanje društvene imovine. Posebno skrb bomo namenili društvenim dejavnostim.

Dogajanje v LD je za širši krog krajanov morda nezanemljivo. Gospodarjenje z divjadjo zahteva določen trud, predvsem pa veliko časa. To je stvar članstva, za katero se človek prostovoljno odloči. Sodoben lov je daleč od od strasti in užitkov ob lovu, kar mu mnogi edino pripisujejo.

Lovci vedno bolj čutimo potrebo po vključevanju v dogajanje v domačem kraju. Prav sodelovanje z drugimi društvi, obveščanje preko oglasnih tabel, organiziranje čistilnih akcij, srečanj lovcev s krajanji, sodelovanje z šolo so aktivnosti, ki bodo lovstvo naredile razpoznavno. Pomembno je delo z mladimi. Njim je potrebno poudarjati, da je človek bil je, in bo del narave in si je ne more podrediti. Tudi lov je bil del življenja, tradicije potreb naših prednikov, ki so naravo in zakonitosti v njej še kako spoštovali. Lovci smo predvsem zavezani skrbi za divjad in naravno okolje. Okolje in s tem tudi pogoji za divjad so se bistveno spremenili. Zaraščanje pašnih in travniških površin je tudi v naših krajih neizogiben pojav. Z čiščenjem in vzdrževanjem teh površin, dajemo lovci svoj doprinos.

Prav tako je ohranjanje lovskih šeg in navad obveznost lovcev. Zavedamo se, da tudi zgledno organiziran pogreb doprinese k ugledu in spoštovanju lovstva. Prav ugled pa je bil v preteklosti zelo omajan. Morda je že prišel čas, da z majhnimi koraki, z veliko vztrajnostjo in načrtnim delom predvsem z mladimi, dosežemo, da se bomo tako lovci kot drugi krajanji resnično zavedli svojega poslanstva.

Že dalj časa se na državnem nivoju pripravlja nova lovska zakonodaja. Ker je »po novem« pač vse drugače, bodo tudi na tem področju velike spremembe. Članstvu prinaša predvsem bistveno večjo odgovornost, žal pa tudi notranjo delitev v lovskih vrstah. Vpliv države, trdo roko državnih birokratov in včasih prav neživiljenjske zahteve lovci čutimo že danes. Vedno več seštevamo, vodimo najrazličnejše evidence, dajemo poročila. Da to vodi proč od prvinskega poslanstva lovca, se niti ne zavedamo.

Odgovornost lovca kot posameznika je za delo in obstoj lovskega društva nujna. Tega se bomo morali zavedati vsi. Žal se je tudi v lovske vrste vrnilo splošno merilo, da pravzaprav ne potrebujemo soseda, solovca, da vse lahko opravimo sami. Torej, da tudi »jagamo« sami. Nam je društvo le nujni okvir, brez katerega pač ne moremo?

To spoznanje je vodilo našega dela v novem odboru. Lovsko družino želimo voditi po legalni poti in po poti izpolnjevanja z zakonom določenega poslanstva. To je

ob vseh človeških faktorjih in drugih nedorečenostih včasih zelo težko. Želimo pa tudi, da bi se članstvo v društvu, kot obliki združevanja, dobro počutilo in hkrati ohranilo osebno svobodo.

Anton Tratnik

MOŠKI PEVSKI ZBOR RAZPOTJE COL

V letošnjem letu se je iztekel štiriletni mandat mojega predsednikovanja Moškemu pevskega zboru Razpotje Col. Ko pogledam na dolgoletno tradicijo delovanja našega zbora, mi je pri srcu prijetno in toplo, še posebej sem vesel in ponosen, da sem tudi sam dodal nekaj, kar je pripomoglo k temu, da zbor deluje.

Če se ozrem po preteklem, skoraj petletnem delovanju zbora, lahko moje občutke strnem v naslednjem razmišljanju.

Kot sem že rekel, je najpomembnejše to, da zbor ni prekinil svojega delovanja. Za to gre seveda najprej zahvala vsem pevcem, ki so se zavedali svojega poslanstva in v zboru bolj ali manj aktivno sodelovali. Velik delež zaslug za obstoj zbora ima naš dirigent g. Ivan Trošt. Kljub težavam z zdravjem še vedno najde dovolj energije in predvsem zavesti, ki mu daje voljo za delo, ki se zdale

ni enostavno. Da je zbor deloval, gre nemalo zaslug tudi predsedstvu zbora, ki je poskrbelo, da je zbor v organizacijskem smislu deloval razmeroma dobro.

Če preletimo zgolj omenjeno skoraj petletno delovanje vidimo, da smo dosegli zavidljiv umetniški nivo, kar potrjujeta dve tretji mesti na tekmovanju radijskih posnetkov revije Primorska poje, pa tudi številne pohvale na mnogih nastopih so nam potrjevale pravilnost usmeritve našega dela. V tem obdobju smo organizirali odmevno praznovanje ob 45-letnici našega delovanja, obdržali smo tradicijo izletov v gore, udeleževali smo se tradicionalnih revij Primorska poje in ob

inskih revij odraslih pevskega zbora, ob praznovanju praznika dneva upora proti okupatorju smo dve leti zapored peli na osrednji državni proslavi v Cankarjevem domu v Ljubljani, pripravili smo kar nekaj koncertov, peli smo na številnih priložnostnih nastopih, ohranjali tradicijo moškega petja v doma i cerkvi itd. Z enim stavkom: doživeli smo številne nepozabne trenutke.

Zavedam se, da bi bilo mogoče storiti še več. Tako so ostale neuresničene ideje o sanaciji pevske sobe, neuresničena je ostala ideja o tekmovanju pevskega zbora Primorske v Postojni in še bi lahko našteval.

Na zadnjem občnem zboru smo izvolili novo vodstvo pevskega zbora, ki mu predseduje Jurij Pregelj. Prepričan sem, da bo z dobro voljo in smelim pogledom v prihodnost znal strniti vrste in, tako ožje vodstvo z dirigentom na čelu kot vse ostale pevce, znal motivirati in v njih vzbuditi zavest poslanstva in odgovornosti. Le tako bomo na Colu ohranili pevski zbor. Seveda ne bo nič narobe, če bomo tako v organizacijskem kot v umetniškem smislu rasli in se razvijali.

Ob koncu bi se za sodelovanje, podporo in pomoč še enkrat rad zahvalil g. Ivanu Troštu, vsem članom predsedstva in seveda vsem pevcem. Novemu vodstvu pa želim uspešno delo v prihodnje.

Marjan Peljhan

COLSKA JAMARIJA

Spet je leto naokoli in čas je za novice iz podzemlja.

Slovensko jamarsko ljudstvo je v začetku leta razburila vest o novih delih v naši najgloblji jami Čehi2

Za osvežitev spomina ali pa prav na sveže:

Lani novembra je potekala slovenska jamarska odprava v jamo Čehi2 (Rombon), ki je s svojimi 1380 metri globine zasedala 12. mesto na svetovni globinski lestvici. Sodelovalo je več kot 40 slovenskih jamarjev, med njimi tudi Marko Peljhan iz Gozda in spodaj podpisani. Cilji odprave so bili naslednji: prvi Slovenec na dnu jame, saj je do takrat dno občutilo le težo ukrajinskih in italijanskih jamarjev, formirati slovensko ekipo mladih jamarjev in jih naučiti »obrbi« raziskovanja in življenja v velikih globinah, geološke in biološke raziskave, raziskovanje nepregledanih rovov v zgornjih delih jame, in nazadnje, predstaviti jamarstvo širši javnosti.

Bazni tabor na odpravi Čehi 2, lani novembra. (Foto: Arhiv M. Benčina)

V devetih dneh odprave so bili vsi cilji doseženi, dno je doseglo osem jamarjev. Ostali smo bili bolj v vlogi nosačev, vendar je Marko »pristal« na -900 metrih, jaz na -1130 metrih. Zaradi nalog, ki sva jih imela, skorajda nisva mogla globlje. Pod 1000 metrov sta se spustili tudi dve dekleti, kar dokazuje, da so Slovenke res »od sile«! Zakaj je toliko govora o tisoč metrih? Tisoč metrov (globinskih) je v jamarstvu nekakšna magična meja, kot npr. v alpinizmu 8000.

Po odpravi je bila jama še vedno opremljena z vrvmi in celo zimo so se v jamo spuščale ekipe; največkrat iz osebnih razlogov. Med drugimi so se vanjo odpravili tudi trije jugoslovanski jamarji, kar se je nekaterim zdel že »globinski« turizem.

Eni od teh ekip (Česnik-DZRJ Postojna, Stražar - DZRJ Domžale, Stanek - JD Idrija) je uspelo nekaj, kar je mejilo na znanstveno fantastiko, gledano z oči jamarja! Na dnu te 1380 metrov globoke »breznače« so našli nadaljevanje!! Tam kjer nista uspeli dve najmočnejši jamarski ekipi na svetu, se je našim fantom sreča široko nasmehnila. Ukrajinci so praktično profiji in ne delajo drugega, kot višinska dela čez leto in globoke jame pozimi, enako Italijani, ki so to jamo raziskovali več let, in kolikor vem tudi nimajo problemov z časom in denarjem.

Novica se je v trenutku razširila po Sloveniji in med tipično slovensko iskrenim navdušenjem in iskreno zavistjo je naslednji ekipi uspelo doseči globino 1500 metrov. Jama se še nadaljuje, vendar so zaradi spomladanskega taljenja snega v gorah in posledično prevelikih količin vode v jami vse akcije prenesene na letošnjo zimo. Le kje se konča?

Toliko o dogajanju v širšem slovenskem jamarstvu. Kar nas je Uvitncu, smo bili seveda aktivni tudi v domačih logih, čeprav

je nekaj kolegov zamenjalo hobi. Tudi rdečke je treba enkrat preboleti, mar ne?! Zato sta se nam letos pridružila dva nova jamarja, in sicer Ivan Bajc-Kališar in Bogdan Pregelj. Izpite za naziv mlajši jamar sta opravila na Planini Razor. Spremljevalna ekipa si je bolj kot mučenje pripravnikov na vrhov zapomnila žur na večer pred izpiti, ko se je tudi noč delala prekratka.

Jamar med spustom v brezno, nekje v okolici Predmeje. (Foto: Arhiv M. Benčina)

Gostovali smo tudi na tradicionalnem jamarskem taboru na Snežniku, ki ga organizira JD Rakek. Obisk so nam vrnil konec oktobra, ko je ajdovsko društvo organiziralo tabor na Križni Gori.

Kar se tiče konkretnega jamarjenja, naj povem, da smo odkrili kar nekaj novih jam, jih raziskali, izmerili in tako obogatili kataster jam v Sloveniji. Večino časa, energije in besed pa je šlo za širjenje ožin v Kalarjevem ledeniku na Križni Gori in breznu Bele grižel na Gori. V BG1 prepah v jami obeta možno povezavo z Hubeljsko jamo. Karkoli napovedovati bi bilo naivno, vendar prepah je res močan, le rov je zaenkrat preozek. V Kalarjevem ledeniku smo splezali v luknjo nad dnem, iz katere vodi rov v neznane dele podzemlja. Zaradi specifičnih okoliščin je prepah manjši kot v BG1, toda ogromna dvorana z aktivnim ledenikom govori v prid teoriji, da so nekje spodaj

veliki prostori. Primer Ledenice v Paradani, kjer so logaški jamarji prodrli prek 600 metrov globoko, je nekaka spodbuda. Zaradi teh dveh primerov so sestanki društva v Ajdovščini še najbolj podobni bojnemu posvetu rudarjev. Dela je še veliko, vsi že vemo, da je kamen še trši, če nimaš prostora, da pošteno zamahneš z macolo po špici. Bomo videli, če bo naša volja trša od naših zgodnjekrednih apnencev.

Colski jamarji so letos "viseli" tudi s podkrajškega zvonika, kamor so montirali tri številčnice s kazalci. (Foto: Arhiv M. Benčina)

Za konec ena šaljiva anekdota:

Na pogrebu znanega slovenskega krasoslovca dr. Franca Habeta. Prijatelj in kolega jamar mugovori zadnji govor: »Bil je dober človek, dober jamar, v dosti jamah je bil in tud iz vsake ven pršu.....ma iz te, gvišnu ne bo!

Menda se je celo pokopališče smejalo.

**LEPE BOŽIČNE PAZNIKE IN ZDRAVO NOVO LETO
TUDI OD COLSKIH JAMARJEV!**

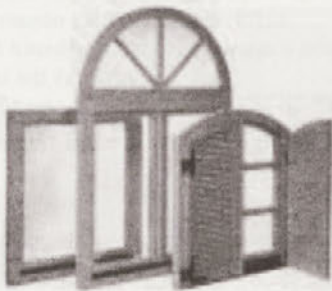
Jamarski pozdrav.

Mitja Benčina

MIZARSTVO URK

Izdelava stavbnega pohištva po naročilu

**MIZARSTVO
Božidar Curk s.p.**

Col 3/a, 5273 Col
tel.: +386 (0)5 3668-676
fax.: +386 (0)5 3668-677
GSM: +386 (0)41 744-003
E_mail: Mizarstvo_Curk@hotmail.com

BAR 10
Leban Damijana s.p.
Tel.: 05/366-8300

Ne ozirajmo se nazaj.

**Ponesimo v novo leto
dobre in lepe stvari,
tudi z božičnim blagoslovom!**

Srečno 2003

NEKAJ DOMAČEGA NA KNJIŽNI POLICI

... uspelo nam je strniti moči in rezultat je lasten šolski list...

(ravnatelj OŠ Col Vojko Stegovec v prvi številki Javorovega lista, šol. leto 1978/79)

Več kot 600 strani je v knjigi, najmanj dvakrat toliko je pisnih prispevkov, da o slikah in risbah sploh ne govorimo. Kdo bi štel vse tiste, ki so v knjigi omenjeni kot pripovedovalci in zapisovalci, kdo bi štel ure in dneve vseh, ki so poskrbeli za to, da je knjiga izšla. SEMENJE JAVOROVO, izbor iz Javorovih listov, od prvega do dvajsetega letnika. Izbor gradiva, ki je že v prvih desetih letih izšlo v 27. številkah na 1087 straneh. Druge desetletke ustvarjalci Javorovega lista niso več tako statistično obdelali, pa vendar lahko predpostavimo, da so številke verjetno podobne. 600 strani ljudskega blaga, zgodovinskih zapisov, fotografij in risb, ki nam jih je čas hotel iztrgati, pa so ga snovalci Javorovega lista prehiteli.

Eden med njimi, **Simon Škvarč**, se takole spominja dneva, ko so sestavljali prvo številko Javorovega lista:

"Spominjam se, kako je nastajala prva številka Javorovega lista. Bila nas je ena sama zagnanost. Še bolj kot pisanje in zbiranje prispevkov mi je v lepem spominu ostal dan, ko smo te naše umotvore, lepo natipkane in razmnožene, zlagali v prvo šolsko glasilo. Poklicali so nas kar sredi pouka. Bilo nas je več, imen ne bom našteval, da koga ne pozabim. Bili smo v Zadrudnem domu, tam kjer je sedaj frizerski salon.

Po mizah so bile razvrščene razmnožene strani Javorovega lista. Za vsako stran kupček listov. Hodili smo od kupčka do kupčka, jemali po en list in sestavljali stran za stranjo. Eden je prepogibal naslovnice, nekdo drug spenjal. Vse pod budnim očesom mentorja Franca Černigoja, ki nam je svetoval in pomagal.

Na začetku se je naša kolona pomikala zelo počasi in večkrat za trenutek ali dva popolnoma obstala. Pa ne zaradi zahtevnosti opravila, ampak zato, ker smo na tistih, po ciklostilu dišečih straneh, iskali svoje prispevke, svoja imena. Bil je enkrat občutek zagledati svoj prispevek, lepo natipkan in pod njim svoje ime. V tistih kratkih trenutkih smo hiteli še enkrat prebrati svoj izdelek, še enkrat preveriti, če je vse na svojem mestu. Zavest, da jih bo prebralo veliko ljudi, nas je vznemirjala, obenem pa navdajala z veseljem in ponosom. Prišel nas je pogledat tudi ravnatelj Vojko Stegovec, na kratko prelistal glasilo in nam, vidno zadovoljen, spregovoril nekaj spodbudnih besed. Spodbude pa pravzaprav niti nismo potrebovali, še naprej smo korakali od mize do mize, od strani do strani, dokler eden izmed kupčkov ni popolnoma splahnel. Ko so bili speti še zadnji izvodi, je bilo naše delo končano. Prva številka Javorovega lista je bila pripravljena, da jo ponese domov, med ljudi.

Verjetno se takrat nihče izmed nas ni zavedal, kakšno seme smo vsejali, in niti ne, na kako plodna tla. Kaj vse se je razraslo iz tega semena, kako okusni in sočni sadeži. Že več kot dve desetletji nas razveseljujejo, vodijo v najgloblje koticke otroških src, obujajo stare običaje, iz njih veje utrip šole in vasi.

Zadnji plemeniti sadež je Semenje javorovo, ki je izbor bogate bere prvih dvajsetih let Javorovega lista".

Simona lahko dopolnimo le v toliko, da je iz enega od semen, ki so ga takrat zasejali, zrastel tudi Colski časnik, z vsemi svojimi dopisovalci vred.

Generacije sejalcov semena javorovega je ves čas usmerjal in vodil Franc Černigoj. V kakšnem spominu jim je ostal, najboljše priča zapis Barbare Benčina, dijakinje Srednje šole Veno Pilon iz Ajdovščine.

"JAZ SEM FRANC ČERNIGOJ, LAHKO MI PRAVITE TUDI ZVEŽČIČ IN SEM ZELO STROG!"

Živel sem med ptici
in drevjem v globeli.
Vonjal sem mleko
in smolnati vonj očetove srajce.

Ob večerih mi je mati na obraz narisala križ.
Blagoslovila je moj sen in brezskrbnost.

Potem sem okusil tuja dvorišča
in noči brez materinega križa -
in se jih zbal...

... Zdaj sem sredi drugega življenja...

(Franc Černigoj: Bal sem se, iz zbirke "Svetlobne luske")

"Je res takšen, kot pravijo? Mi bo uspelo obdržati odlični učni uspeh?" sem se spraševala, ko je vstopil v razred in pozdravil: "Dobro jutro, jaz sem Franc Černigoj, lahko mi pravite tudi Zvežčič (to besedo je uporabljal namesto beležka) in sem zelo strog!"

Mučna tišina je zavladala v učilnici.

Že naslednji trenutek pa se nam je prijazno nasmehnil: "Oh, otroci moji, boste videli, kako hitro in veselo bodo minila naslednja štiri leta, ko bomo skupaj." In kako prav je imel! V meni pa je še vedno kljuval strah, srce mi je začelo biti hitreje, ko smo vstopali

v razred. Iz vseh drugih koticov šole je bilo slišati kričanje, hrup, klepetanje, smeh, v njegovi učilnici pa smo govorili samo, ko smo bili kaj vprašani. Zato smo se tudi veliko naučili in prav vsem je s trdim delom uspelo. Redki so bili dnevi brez domače naloge in čeprav je bilo takrat mučno, se zavedam, da nam je privzgajal delovne navade, ki so temelj vsakega uspeha. Znal nas je učiti in naučiti, saj so bile njegove razlage zanimive, podprte s primeri iz vsakdanjega življenja, s katerimi nam je olajšal razumevanje abstraktnih pojmov. Ko razmišljam o preteklosti, se zavedam, da je spoštovanje, ki smo ga gojili do njega, odločilno vplivalo na našo osebnostno rast. Z nami je znal vzpostaviti tople odnose, biti neusmiljen, strog in nepopustljiv, kadar je bilo potrebno, ter vesel, zabaven, prijazen, poln zanimivih domislic in idej. Kar nekajkrat se je zgodilo, da je med branjem berila, spraševanjem ali razlaganjem snovi obmolnil. Začudeno smo ga opazovali, on pa je samo s prstom pokazal na okno in vsi skupaj smo prisluhnili. Zunaj, na brezi pred šolo, je na ves glas prepeval ptiček.

“No, kdo ga pozna?” nas je vprašal in nam tudi on zažvižgal ter tako oponašal ptico. Vedno smo se nasmejali in ga občudovali, saj je odličen posnemovalac ptičjega petja. Potem nam je živalco podrobno opisal in nam povedal, kje in kdaj tako vrsto najpogosteje vidi, saj je med drugim tudi zaprisežen lovec v plemenitem pomenu te besede. S takimi zabavnimi trenutki je v nas prebujal veselje do živali, narave, do vsega, kar nas obdaja.

Takih občutkov do priljubljenega učitelja pa nismo doživljali le njegovi učenci, temveč tudi vsi krajani Cola in okolice. Franc Černigoj je namreč tudi avtor štirih knjig: Javorov hudič, Nace ima dolge tace, Mož in čemerika in Znamenje na Gori. V njih je zbrano dolgoletno delo, ki bi drugače – kot ustno izročilo – šlo v pozabo. Zbral je različne zgodbe iz teh krajev, izštevance, molitve in anekdote, opisal mnoga znamenja..., ter tako poskrbel, da bodo tudi poznejši rodovi lahko prebrali, kako so živeli njihovi predniki, kaj se je z njimi dogajalo med vojno, zakaj je bilo postavljeno znamenje...

Ob branju njegovega Javorovega hudiča sem naletela na eno izmed najdaljših pravljič v Sloveniji: *O šuštarju, hudiču in grofovih hčerah*, saj so imeli ljudje na Gori v dolgih zimskih večerih, ko je zapadlo obilo snega, veliko časa za pripovedovanje, v Nace ima dolge tace pa je pred pozabo iztrgal zanimivo otroško igrico, ki so se jo pogostokrat igrali stari starši s svojimi vnuki:

“Ta prau pijmo, (palec)
ta prau jejmo, (kazalec)
ta prau ki čmo uzet, (sredinec)
Ta prau u materni škrinci (prstanec)
in ta pa tječe mami povejdt. (mezinec)
Dejmo ga, dejmo ga, ... šk, šk, šk (potolčemo po mezincu)”

Prepletanje besedne in telesne govorice odraža povezanost ljudi v preteklosti, ko so z ljubeznijo in sočutjem premagovali lakoto in trpljenje v vsakdanjem boju za obstanek, kar pa je seveda najbolj prizadevalo otroke. Največji (kot prst sredinec), oziroma najstarejši, bi najraje vzel iz skrinjice, kamor je mama zaklepala dragocenosti, najmlajši pa jih je vse izdal, saj je bil nanjo najbolj navezan. Igrico je dobro poznal tudi Franc, ki je bil rojen 2.11.1948 in svoje otroštvo preživel na Predmeji Pri Gidli, v številni družini kot deveti izmed otrok in je tudi sam odraščal v težkih povojnih letih, ki so bila zaznamovana z revščino in pomanjkanjem. Kot Gorjanu se mu je verjetno posebno priljubil tudi rek:

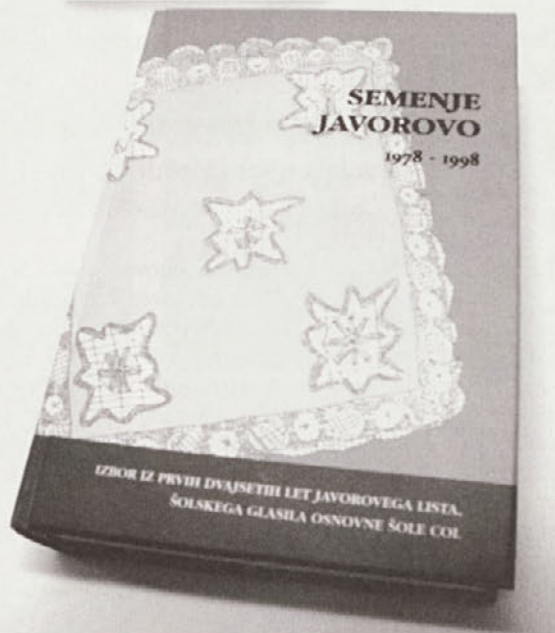
“Gorjan, Gorjan,
pod mizo storjen,
na peči kršen,
gleda ko sršen”

s katerim so Colčani in ljudje iz bližnje okolice označevali svoje sosede.

Zaradi posebne zvočnosti se mi je utrnila v spomin pesem:

Kdaj pa kdaj, ko otrokom berem tvojo pesem,
stopiš ven iz knjige. noter v njihove duše.
In gre po razredu kot čudna elektrika. Veter med bori.
Jaz pa govorim šestindvajsetim parom oči ...
... a otroci vseeno zakličejo. Ptica. Ptica.
Ko sedeč za katedrom nehote ujamem v svoj glas
brinovko, ki leti čez kras.

(Franc Černigoj: Blizu si mi, mrtvi pesnik)

Tako o Franceljnu razmišljajo njegovi bivši učenci. Vsi se zavedajo, da jim je ogromno dal, da je v njihovo znanje vložil tudi delček sebe. Generacije učencev so odhajale, Francelj pa je poleg poučevanja pripravljaval gradivo za knjige, ki so si v zadnjih letih sledile ena za drugo. Če izpustimo delo, ki ga je imel z zbiranjem in urejanjem gradiva, se lahko zaustavimo že pri naslednjem dejstvu, da je vse te knjige lektoriral. In če jih zložimo lepo eno vrh druge, nastane kar zajeten kup, kateremu pa je treba dodati več kot deset števil Gore, pa Colski časnik, proslavo ob odprtju nove šole na Colu, proslavo v Novi Gorici ...

Pred kratkim sva se s Franceljnom srečala na colski šoli. Beseda je dala besedo in mimogrede mi je navrgel: “Veš, to zadnje me je pa res zmatralo!” Mislil je na prireditev v Novi Gorici, kjer so Gorjani zaključili niz prireditev, s katerimi so obeležili 400 letnico naselitve Gore.

Kako ne bo zmatran, če pa vsakemu učencu da za popotnico nekaj svoje energije, če v vsako knjigo vlije iz svoje duše, če ne more, ali noče odkloniti pomoči.

In je vedno zraven. Povsod. Pri zbiranju gradiva, lektoriranju ali pri proslavi, kot je bila tista v Novi Gorici, kjer so nastopajoči navdužili polno dvorano Primorskega dramskega gledališča.

Če sem bil tudi jaz tam, me je v šoli še vprašal Francelj. Seveda sem bil. Tri ure sem stal na balkonu in gledal, kaj so pripravili Gorjani.

Tri ure sem spoznaval, kako zelo so nas prehiteli v svoji organiziranosti, kako dobro znajo pokazati, da so Gorjani. In da so na to zelo ponosni.

Tri ure sem spremljal vračanje Gorjanov na Goro in ugotavljal, da jih popolnoma ne bom nikoli razumel. Navkljub temu, da sem eno leto med njimi preživel kot učitelj.

“Vsega po dvoje in za angelsko domov”, je bila tu pri nas na Colu dolgo neke vrste zbadljivka, s katero smo se ponorčevali iz njih.

A oni so se vračali. In z leti, ko sem odrasčal, sem vedno nekoliko zavidal Gorjanom, da se vračajo, da imajo angelsko, da imajo nekaj, kar je več kot pa samo prva nedelja v septembru.

Samosvoji so. Prepričani vase. Trdi... Taki, kot jih je izklesala Gora; kamen, burja, grča, led ...lakota. Rad sem bral Moža in čemeriko. Žalostne in vesele z Gore in iz dežele so me na marsikateri strani nasmejale do solz.

Prenekatera zgodbica pa je, čeprav zapisana v šaljivi obliki, kruta, v sebi skriva toliko tragike, da se včasih vprašam, ali je bilo življenje na Gori res tako neizprosno, res tako na robu preživetja.

Kako drugače razumeti odločitev staršev, da pošljejo otroke prosit vbogajme, ne k sosеду, pač pa v Trebušo, na Vojsko, v gozd, skozi sneg, kilometre daleč?

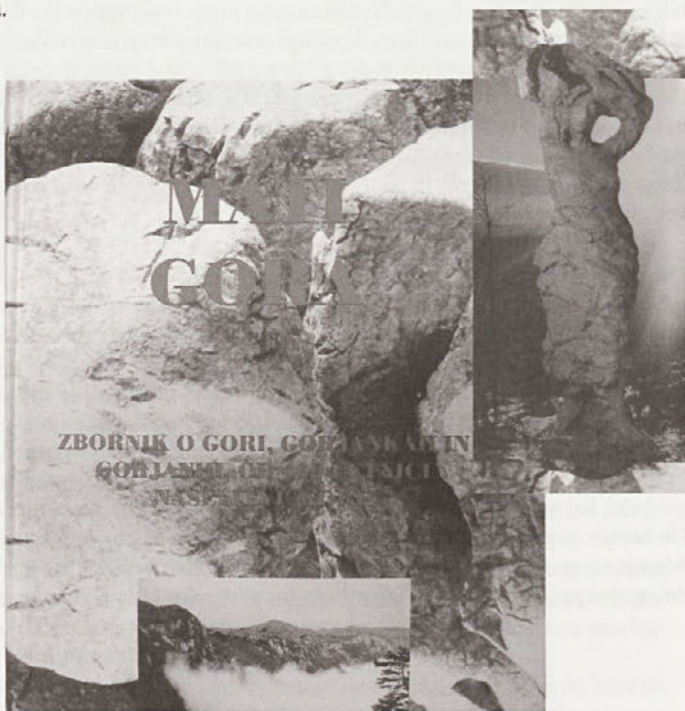
Ko sem včasih tako v tišini samote razmišljal o tem, me je kar naenkrat prešinila misel: "Nikoli pa otroci niso šli prosit proti Colu, ven iz snega!"

"Bogve, zakaj?"

Nekoč sem to svojo dilemo zaupal prijatelju, ta pa je v šali odvrnil: "Verjetno so se bali, da bi jim Colčani še tisti nič pobrali." Take jih vidim, vračajoče, ponosne na to, kar so.

Rahlo jim še vedno zavidam angelsko, še bolj pa knjigo, ki so jo ob 400 letnici naselitve Gore izdali. Mislim, da si česa podobnega ne upa zbrati, še manj pa izdati, tudi mnogo večja lokalna skupnost.

Zbornik Mati Gora je dostojna zahvala Gorijanov svoji Gori, pa čeprav jim je bila le ta velikokrat neprizanesljiva mačeha.

Pa še nekaj odmevov na Semenje javorovo in delo Franca Černigoja

“Hvaležen sem Usodi, da me je kot učitelja poslala poučevat prav na Col.”

(F.Černigoj v Zahvalah, Semenje javorovo)

Obsežen izbor iz dvajsetih letnikov Javorovega lista - Semenje javorovo - je odmeval tudi v časopisju. O njem so pisali v Delu (25.11. 2002), v strokovni publikaciji Slovenščina v šoli (št.5), v Pilu Plus (št.5) ter v časniku podjetja Primorje. O knjigi je pisal (in bo to pisanje objavil v Primorskih novicah) tudi Silvo Fatur, priznan literarni teoretik in slavist z Obale.

Povzemamo nekaj poudarkov iz omenjenih recenzij:

Miha Mohor iz Kranja, eden najvidnejših slovenskih mentorjev osnovnošolski mladini na področju besednega ustvarjanja ter snovalec učbenikov za devetletko, o Semenju javorovem piše v strokovni reviji Sloveščina v šoli ter v časniku Delo. Razmišlja o ustvarjalni vlogi učitelja pri razvijanju bogastva interesov, znanj in spretnosti učencev. Konkretno, pri izdajanju šolskega glasila učitelj otrok ne sme podcenjevati ne precenjevati, učiti jih mora organizirati in izpeljati delo, iskati vire informacij, urejati gradivo ter vrednotiti prispevke in jih tako oblikovati v odgovorne ljudi. Ugotavlja, da je mentor Franc Černigoj usmerjal učence predvsem na področje domoznastva in slovstvene folklore in s tem krepil njihovo vpetost v okolje in povezanost z govorno podlago - narečjem in pogovornim jezikom. Tako je spontano vnašal v šolo sodobne načine učenja in poučevanja, ki so poudarjeni v devetletki. Mohor še ugotavlja, da na nekaterih točkah rezultati dela colskih učencev presegajo pedagoški pomen in predstavljajo veliko vrednost za slovensko znanost in kulturo. Na koncu obsežne ocene predstavi še vsebino Semenja javorovega po poglavjih in zaključí: "...kulturno delo, ki ga opravlja Franc Černigoj na Colu, je dragoceno, njegov pedagoški delež pa poleg vsega tudi pionirski. Cilji, ki jih uresničuje že dobri dve desetletji, ter metode, učne oblike in vsebine, ki jih prepoznamo za besedili Semenja javorovega, so zapisani v novih učbenikih načrtih za devetletko, saj predstavljajo jedro novih osnovnošolskih izbirnih predmetov šolske novinarstvo in literarni klub."

Zelo toplo o Semenuj javorovem piše Silvo Fatur: "...Mislim, da se redkokatera, če sploh katera šola, lahko ponaša s tako dragoceno knjigo, kot je Semenje javorovo. Občutim jo kot sad tandema Černigov - Karim, ki je (bil) očitno stik dveh ustvarjalnih duš, ki sta s svojim ustvarjalnim žarenjem razpihali tudi ustvarjalne iskre učencev celih dvajsetih generacij.

... ZDELO SE MI JE, DA NISEM NA COLU ...

(Marko, učenec 3.razreda OŠ Col)

Izjava arhitekta Vladimirja Slamiča v lanskem Colskem časniku, da bomo na Colu imeli najlepšo šolo v Sloveniji, se je v letošnjem septembru uresničila. Ministrica, škof, poslanci in državni svetniki, lokalni politiki, delavci šole, množica gostov in domačinov je bila dvakrat navdušena. Najprej nad izvrstnim programom ob odprtju šole, drugič pa ob ogledovanju notranjosti šole.

... hodniki so veliki in glasba igra po njih..(Matija, učenec 3.r.)

Program, ki so ga skupaj z učitelji pripravili učenci, je prikazoval razvoj šole in poučevanja od uvedbe obveznega šolanja sredi 19. stoletja do danes. Marsikateri od prisotnih se je ob tem spomnil, kako je sam gulil šolske klopi in si mislil, da bi se v takšni šoli tudi sam bolj pridno in več učil.

Množica gostov in obiskovalcev je spremlja program, ki so ga ob odprtju pripravili učenci in učitelji OŠ. (Foto: Arhiv OŠ Col)

"Veliki štirje", ki so ob odprtju šole imeli govor. (Ministrica za šolstvo, znanost in šport, Lucija Čok; župan občine Ajdovščina, Marjan Poljšak; generalni direktor Primorja d.d., Dušan Črnigoj; in ravnatelj OŠ Col; Ivan Irgl. (Foto: Arhi OŠ Col)

Nastopajoči so se posebej dobro pripravili na nastop pred domačim občinstvom. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Vsi govorniki so se strinjali z oceno, da je Col končno dobil tako šolo, kot jo potrebuje. Ravnatelj OŠ se je v imenu delavcev in vseh krajanov zahvalil vsem, ki so kakorkoli prispevali k temu, da je na Colu zrasla sodobna šola. Kot posebno priznanje OŠ pa je nekaterim izročil pravkar izšlo knjigo Semenje javorovo; prerez 20-letnega izhajanja Javorovega lista. Knjigo so dobili: ministrica Lucija Čok, župan Marjan Poljšak, generalni direktor Primorja d.d. Dušan Črnigoj, za Gradbeni odbor jo je prevzel Franc Koren, za svoj prispevek pri idejnih rešitvah bodoče šole pa jo je dobil tudi Milivoj Bratina.

Milivoj Bratina ima velike zasluge, da je Gradbeni odbor od začetkavlekel poteze, ki so na koncu pripeljale do nove šole. S svojimi vezami in poznanstvi, tudi na raznih ministrstvih, nam je omogočil, da smo bili ves čas "v igri". Zaradi kasnejših "nerodnosti je izpadel iz igre za pripravo načrtov šole, si je pa Gradbeni odbor edini v oceni, da si je knjigo, darilo šole, zaslužil. Kot zanimivost naj povem, da je Milče, kot vodja investicij pri takratni SSS SIS DD (kaj pomenijo krstice, uganite sami), sodeloval že pri adaptaciji šole Col leta 1985. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Še dva od članov Gradbenega odbora, ki sta po svojih najboljših močeh pripomogla k temu, da je na Colu zrasla sodobna šola: Tone Tratnik in Franc Koren. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Pomožni koprski škof, sicer pa domačin, dr. Jurij Bizjak, je ob blagoslovu šole vse bližnje dodobra "poškropil". V njemu značilnem govoru je omenil marsikatero modrost, vsem prisotnim pa je verjetno ostala v spominu naslednja misel: "Če je že stara in onemogla šola dala enega škofa, kaj bo prišlo šele iz te, nove?" (Foto: Arhiv OŠ Col)

... DA BI SE V NOVI ŠOLI VSI DOBRO POČUTILI IN ČIMVEČ NAUČILI ...

(Tim, učenec 3. razreda OŠ Col)

Občina Ajdovščina je glavni investitor šole na Colu. Manjši del sredstev bo prispevalo tudi ministrstvo za šolstvo. Finančni zalogaj ni majhen, zato ni čudno, da se financiranje projekta vleče že skozi 3 proračunska leta, in vprašanje je, če bo projekt finančno zaključen v letu 2003. Vrednost celotnega projekta bo verjetno presegala 700 000 000 tolarjev. To so nam, navadnim smrtnikom, nepredstavljive številke, bo pa, po končani investiciji, šolski problem na Colu rešen za veliko, veliko, let. S takim reševanjem šolske problematike se vodstvo ajdovske občine lahko postavi ob bok rajnki Avstriji, ki je z uvedbo obveznega osnovnega šolanja in z gradnjo šol po vaseh postavila temelje splošnemu izobraževanju.

Župan občine Ajdovščina Marjan Poljšak v hodniku colske šole na dan odprtja. Čeprav se je v začetku zdelo, da s svojimi postopki zavira začetek gradnje, se je kasneje izkazalo, da ta zamuda le ni bila najslabša poteza. Po njegovi zaslugi se je za potrebe telovadnice odkupilo še Česnikovo hišo. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Gropa Dragica Fiegel je od začetka sodelovala z Gradbenim odborom, saj ji, kot "občinskemu ministru za družbene dejavnosti" pripada tudi šolstvo. (Foto: Arhiv OŠ Col)

S strani občine je bila za vodenje investicije zadolžena Ingrid Šircelj. Še pred uradnim odprtjem šole je zapustila delovno mesto na občini, vendar pa se je rada odzvala naši prošnji, naj za Colski časnik pripravi kratko izjavo.

ŠOLA COL

Zgrajen je šolski del objekta. Ob cesti Col - Podkraj je zrasla

barvami nam govori, da bodo v objektu prebivali otroci. Izbrana lokacija šole nam tudi govori, da so otroci najpomembnejši, da jim pripada najlepši del vasi in da njihov hram oblikuje podobo vasi. Živžav na šolskem dvorišču, ki je oblikovano kot varen žepek sredi vasi, bo v jutranjih urah oživil vas, v popoldanskih pa se bo na tem mestu zgodila tudi kakšna kulturna prireditev. Ko se sprehodimo po notranjosti šole, nas objame prijeten, prostoren in svetel ambient. Skozi okna se nam odprejo pogledi, ki dajejo občutek širine, povezave z zunanjim svetom in prekrasen razgled v dolino. To je nekaj misli po opravljenem delu, rezultat, ki stoji pred nami; Sledile bodo kritike, najiskrenejši in najboljši kritik pa bodo otroci.

Dokončan je šolski del objekta, ki obsega adaptacijo obstoječega šolskega objekta, nadzidavo južnega trakta in izgradnjo novega krila vzdolž ceste proti Podkraju. Nadaljevanje investicije pomeni gradnjo telovadnice pod cesto. Za začetek gradnje telovadnice je bilo potrebno zgraditi tudi nadomestno hišo, ki je predvidena za rušenje. Površine, na katerih bo locirana telovadnica, bo v prihodnjih dneh začel obdelovati tudi arheolog in izvedel vse potrebne raziskave.

Objekt šole je dimenzioniran za devet oddelkov šole s pripadajočimi specialnimi učilnicami za 200 otrok. Nov objekt je zasnovan tako, da se je obstoječi objekt adaptiral in v enem delu nadzidal. Vzporodno s cesto se mu je prizidal prizidek cca 48x10 m tlorisne površine (K+P+M). Prizidek se je zliil v celoto z obstoječim objektom. Telovadnica bo zgrajena kot samostojni objekt in bo s šolo povezana s podzemnim hodnikom ali podhodom pod cesto. Za objektom je šolsko dvorišče, ki se lepo vklopi v vaški prostor in omogoča izvajanje šolskih in vaških prireditev, koncertov na prostem, gledaliških predstav ... Ob cesti Col - Podkraj ima objekt prostorno stebrišče, ki je namenjeno varnemu čakanju avtobusa, še zlasti v slabem vremenu. Ob cesti bodo izvedena postajališča za avtobus, z vso potrebno označbo in osvetlitvijo. Uspešno smo zaključili del investicije in bomo nadaljevali brez prekinitev del, tako da čimprej zaživi pred nami šola skupaj s telovadnico.

Upam, da bo tako lep objekt vzpodbujal otroško domišljijo in pomagal roditi tudi kakšnega uspešnega arhitekta.

V Ajdovščini, dne, 5.8.2002

Vsak torek se je na šoli sestala ekipa, ki je skrbela za nemoten potek del na gradbišču. Med njimi je bila tudi Ingrid Šircelj. (Foto: Arhiv OŠ Col)

VSE JE VIDETI VELIKO IN PROSTORNO IN PRAV NIČ PODOBNO STARI ŠOLI

(Marko, učenec 3. razreda)

Šolsko leto 2001/02 v znamenju selitev

Omenjeno šolsko leto bo ostalo v spominu učencev, in vseh zaposlenih na šoli, kot leto selitev, izrednih razmer. Že takoj v začetku šolskega leta sta se v Župnijski dom, Na hribček, preselila prvi in drugi razred

S hriba, kje stoji Župnijski dom, so lahko neprestano spremljali, kako napreduje gradnja šole. Tako je izgledalo gradbišče v začetku aprila 2002. Objekt je začel dobivati končno podobo. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Istočasno kot prva dva razreda se je preselila tudi šolska knjižnica. Najprej v bivše prostore prvega razreda, ko pa se je gradbišče približalo tudi temu prostoru, so knjige romale v škatle in v bivši trgovini počakale na novo knjižnico. Šolske

knjige so se v v zadnjih 15. letih tako selile najmanj petkrat, ob tem pa ne smemo pozabiti, da so enkrat preživele tudi poplavo. V novi knjižnici pa bodo končno našle stalen prostor.

Zadnji dan pouka v starem šolskem poslopju. Knjige so že zapakirane in čakajo, da jih učenci odnesejo v prostore bivše trgovine. Poslavljanje od stare šole je bilo dolgotrajno in skoraj slovesno. Po počitnicah so čakale Dobravlje. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Franc Černigoj je bil razrednik zadnji generaciji osmakov, ki je obiskovali staro šolo. Na zadnji dan pouka so takole pozirali v svojem koticu - Hramu. (Foto: Arhiv OŠ Col)

S krajšim zamikom se je v preurejene prostore bivše trgovine preselil četrti razred tako, da ja v stari stavbi od nižje stopnje vztrajal le še tretji razred. Tretješolci so se po prvomajskih počitnicah preselili v veroučno učilnico v župnišče. V Dobravljah pa je bilo že vse pripravljeno za sprejem učencev višje stopnje.

Ravnatelj OŠ Dobravlje Anton Žagar je brez nepotrebnega razmišljanja sprejel na svojo šolo učence in učitelje s Cola. Čeprav se je zavedal, da bo s tem porušil ustaljeni red dela na svoji šoli, je odstopil potrebne prostore tako, da so bili Colčani praktično svoja enota v okviru dobravelske šole. Tudi na straneh Colskega časnika: Lepa hvala. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Medtem ko so učenci svoje zadnje dni v šol. letu 2001/02 preživljali razseljeni vsepovsod, se je gradnja šole nemoteno nadaljevala. S pomočjo fotoreportaže si bomo ogledali nekaj najzanimivejših faz gradnje po novem letu 2002. Vse fotografije so iz arhiva OŠ Col.

Božično - novoletne počitnice. Gradbišče počiva pod snegom.

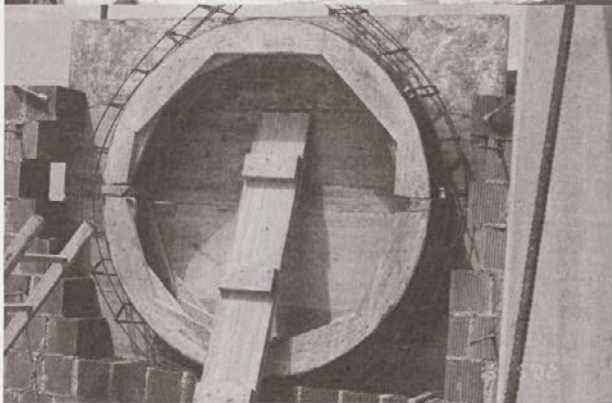
Konec januarja pa je bilo na gradbišču spet zelo živahno.

Delovodja Jurij Koritnik je skrbel za to, da delo na objektu ni zamrlo niti za trenutek.

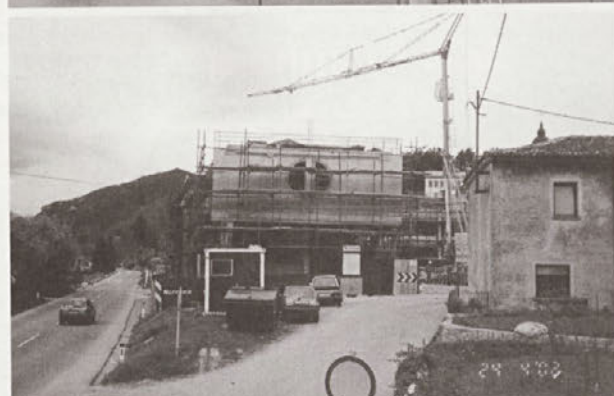
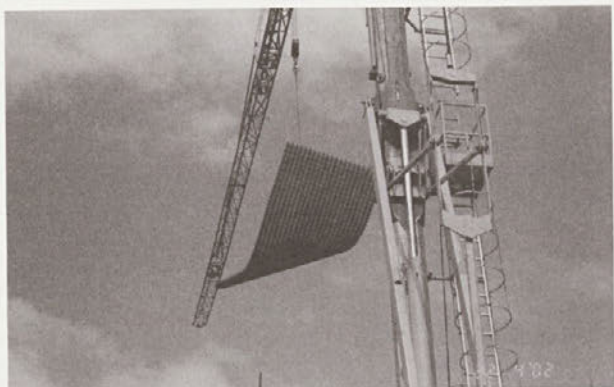
Dva od delavcev, ki gradita šolski objekt že od vsega začetka.

Rušenje starega objekta in gradnja novih prostorov se je odvijalo istočasno.

Colskim streham se je marca pridružila še ena, tokrat na kovinski konstrukciji.

Čeprav so aprila gradbeni stroji brneli na vso moč, se je v grobih obrisih že dalo razbrati, kakšne zunanosti bo novogradnja.

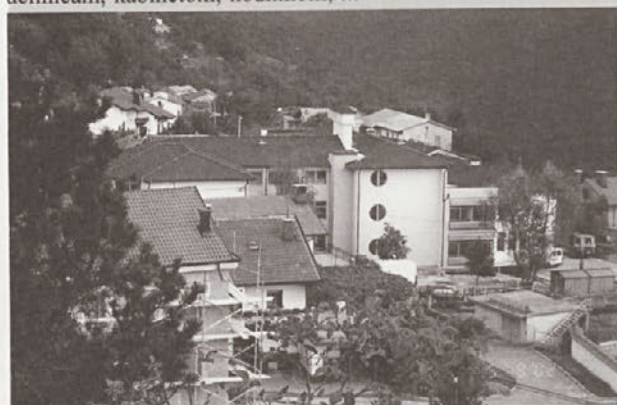
Šolsko dvorišče je ob koncu junija izgledalo takole. Domačini so z zanimanjem spremljali zaključna dela na objektu. Med njimi je bil tudi član Gradbenega odbora Silvester Peljhan. Na spodnji sliki je v družbi predsednika Sveta šole OŠ Col Stojana Korena.

Med počitnicami so se v prostore šole naselili raznorazni obrtniki in prostori so začeli dobivati končno podobo. Včasih so bili hodniki tako zatrpani z ljudmi in opremo, da si se komaj prebil skozi. Prostor za prostorom je začel dobivati končno podobo in vse bolj je postajalo jasno, da bo septembra že možno začeti s poukom v novi šoli.

Ko so se v šolske prostore naselili podizvajalci, so prostori iz dneva v dan spreminjali podobo in vse bolj postajali podobni učilnicam, kabinetom, hodnikom, ...

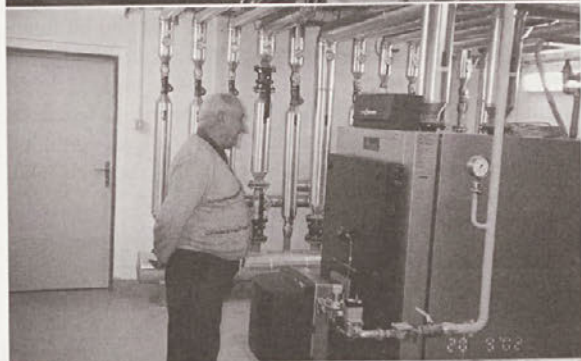

V začetku septembra pa se je z Grička, od Župnijskega doma, ponujal tak prizor. Šola je bila pripravljena na vselitev.

Za konec fotoreportaže o gradnji colske šole pa še panoramski posnetek središča Cola z novo šolo. Posnetek je bil napravljen s televizijskega stolpa na vrhu Žerivš.

TAKO JE BILO NA ODPRTJU ŠOLE ...

NA VRSTI JE TELOVADNICA

(Z dograditvijo športne dvorane, ki kljub njeni premajhnosti, ... Katja, učenka 3. razreda)

V septembru so se začela pripravljala dela tudi na spodnji strani ceste Col - Podkraj. Začel se je urejati prostor, da bi arheologi lahko opravili svoje delo. In medtem ko so bili "žličkarji" na delu, so delavci Primorja že urejali vse potrebno za izkop podzemnega prehoda. Le ta je, sedaj ko to pišem, že dokončan, prav tako pa je porušena stanovanjska hiša. Gradbena jama se iz dneva v dan veča in ni bojazni, da telovadnica do roka ne bi bila zgrajena.

Sedaj pa še par besed o športni dvorani, katere velikost že dolgo razburja del javnosti na Colu. Telovadnica na Colu bo imela dimenzije 27,70m x 17,60m v njej pa bo možno odigrati uradne košarkarske in odbojkarske tekme, ne bo pa možno v njej igrati uradnih rokometnih tekem. Površina dvorane je za 30% večja od dvorane, ki po normativih Ministrstva za šolstvo pripada colski šoli. Normativi so določeni glede na število učencev in po teh normativih bi v colsko telovadnico komaj spravili košarkarsko igrišče, vendar bi bile stranske črte igrišča tik ob nosilnih stebrih. Brez nepotrebne hvale lahko rečem, da je pozitiven odmak od normativov delo Gradbenega odbora, ki je z dovolj tehničnimi razlogi prepričal svetnike in vodstvo občine, da so sprejeli tako, popravljeno varianto športne dvorane na Colu.

Delavci Primorja pri opažanju sten za podhod.

Bager se je že takoj v septembru zažrl v Bolkovo njivo.

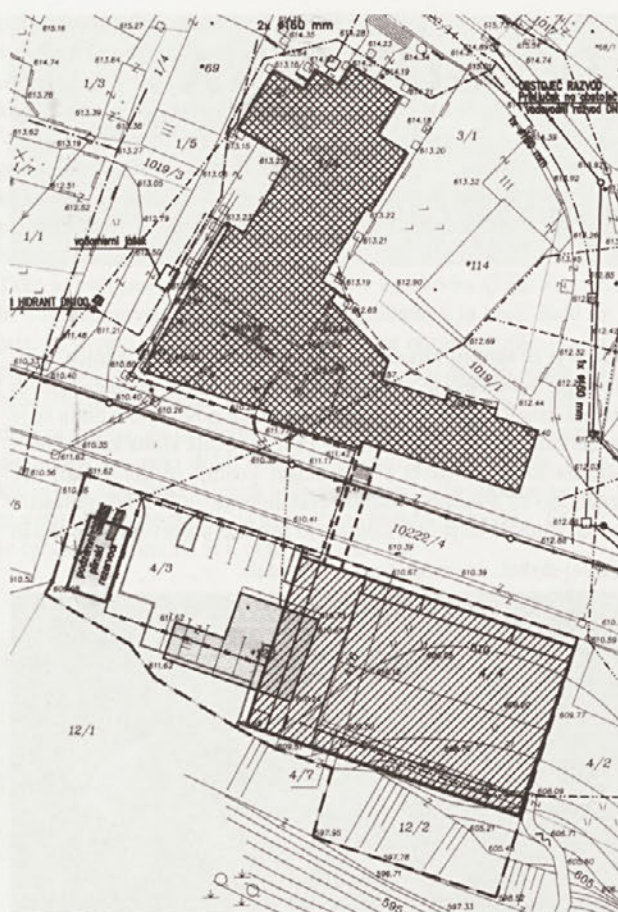

Česnikova hiša se je umaknila telovadnici. V enem dnevu je izginila in njeno podobo si lahko pričramo le še s fotografijo.

Poleti je vodenje gradbišča prevzel Niko Kobol.

Ob koncu "šolske" reportaže pa še tloris nove šole in telovadnice. In še misel: Če nam vsi obiskovalci zavidajo šolo, ki smo jo dobili, ne vidim razloga, zakaj z njo ne bi bili zadovoljni tudi mi.

Še nekaj podatkov za ljubitelje števil:

V novogradnjo in adaptacijo šolske stavbe (brez telovadnice in podhoda) je bilo vgrajenega okrog 1350 m³ betona, okrog 100 ton betonskega železa in mrež, položeno je bilo blizu 50 km električnih, telefonskih in računalniških kablov, vzdanih 253 m³ zidakov, kar znese 18975 kosov opeke, položenih je bilo 2240 m² tlakov, okrog šole pa bo položenih 550 m² tlakovcev, kar znese 13 750 kosov.

Lucijan Trošt

Čisto za konec pa še beseda ravnatelja OŠ Col, Ivana Irgla.

V kroniki za šolsko leto 2002/03 bo ponedeljek, 9. september, zapisan z velikimi črkami. Na ta dan so učenci in učitelji prvič prestopili prag nove šolske stavbe.

Tako so se uresničile nekajletne želje vseh, ki smo si prizadevali, da na Colu zgradimo novo šolo.

Prizadevanja za njeno izgradnjo so bila dolga in naporna. Potrebno je bilo veliko energije in vztrajnosti vseh, ki smo vedeli, da je bil pouk v obstoječih razmerah okrnjen, ali pa ga sploh nismo mogli izvajati.

Iz leta v leto smo iskali nove rešitve, najprej znotraj, potem izven šole in celo z dvoizmenskim poukom.

Sedaj imamo novo šolsko stavbo, ki nam zagotavlja zelo dobre pogoje za delo in učenje, njena posrečena vpetost med sosednje hiše pa vasi daje novo in lepšo podobo.

Prvotna šolska zgradba je bila zgrajena leta 1914, v letu 1985 je bila adaptirana in dozidana, vendar je premogla samo pet

ustreznih učilnic s skupno površino 866 m². Zdaj je nadzidana za dve nadstropji, površine prostorov po adaptaciji pa so za 1399 m² večje in obsegajo 9 matičnih, 3 specialne učilnice, knjižnico z multimedijско učilnico, 12 kabinetov, zbornico, upravo, sanitarije, garderobo ter ostale pomožne prostore. V pritličju je moderna kuhinja s pomožnimi prostori, ki so neposredno povezani z večnamenskim prostorom – jedilnico in predprostorom v kleti, iz katerega bo vodil hodnik v bodočo telovadnico.

Pridobili smo tudi ustrezne zunanje površine, zato pa je bilo potrebno porušiti dve zgradbi, stanovanjsko hišo in nekdanji kulturni dom.

Ko je leta 2000 občinski svet sprejel investicijski plan gradnje, smo vedeli, da gre zares.

Kljub nekaterim zapletom, ki so sledili, se je lanskega septembra pričelo z gradnjo prizidka in adaptacijo obstoječega dela. Zato smo morali potrebam gradnje prilagoditi pouk in ostalo delo na šoli.

Prvi in drugi razred sta imela pouk v Župnijskem domu, hkrati se je tam odvijalo tudi varstvo in mala šola. Četrti razred se je preselil v Zadržni dom, v bivšo trgovino, 3. razred v župnišče, kuhinja pa v obrat Alpine, kjer smo pripravljali malico.

Po majskih počitnicah so stavbo morali zapustiti tudi učenci in učitelji predmetne stopnje. Nadomestne prostore pa nam je velikodušno ponudila OŠ Dobravlje. Pri njenih učencih in vodstvu šole smo bili deležni izjemnega gostoljubja.

Seveda je bila varnost učencev-vozačev naša prva skrb. Dva učitelja sta vsak dan spremljala učence na poti s Cola v Dobravlje in nazaj. Tako smo tudi končali šolsko leto.

V času poletnih počitnic so potekala zaključna gradbena dela, pripravljati pa smo se začeli tudi na novo šolsko leto. Nestrpno smo že čakali dan, da prestopimo prag nove šole. To se je zgodilo 9. septembra. Od tega dne naprej so se začele tudi pospešene priprave na odprtje šole.

Končno je prišel tudi petek, 20. septembra, ko je bilo na Colu še posebej slovesno.

Veliko krajanov in gostov, med njimi tudi dr. Lucija Čok, ministrica Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, in domačin g. Jurij Bizjak, pomožni škof koprške škofije, se je odzvalo vabilu šole in župana občine Ajdovščine.

Prisostvovali smo izjemno domiselnemu in duhovno bogatemu programu, s katerim so učenci novo šolo pospremili na pot.

Ob tem dogodku je šola izdala tudi obsežno knjigo, v kateri je zajetih 20 let šolskega glasila »Javorov list«. Kot znak priznanja smo jo izročili Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, občini Ajdovščina, gradbenemu podjetju »Primorje« in iniciativnemu odboru s Cola, ki je še posebej zaslužen, da na Colu stoji nova šola.

Zaključil bi z mislijo, ki jo je zapisal Lucijan Trošt v lanskem Colskem časniku:

»Šola se gradi, in prej ko boste dobili naslednjo številko Colskega časnika, bodo učenci že hodili v nove prostore OŠ Col. Tedaj bomo lahko rekli, da smo na Colu končali zgodbo dolgo več kot 40 let.«

Ravnatelj OŠ Col Ivan Irgl na fotografijah, ki so bile posnete nekaj manj kot štiri mesece narazen. Na prvi je še "razseljeni; leteči" ravnatelj, na drugi pa si ogleduje garderobo na prvi dan pouka v novi šoli. (Foto: Arhiv OŠ Col)

OD RIMLJANA DO GORJANA

Arheološko izkopavanje na Colu

Osem let je že minilo od takrat, ko smo na Colu prvič resneje predstavili možnost, da se je že v davni preteklosti na tem prostoru nekaj dogajalo. Razstava z rahlo zafrikantskim naslovom je prikazovala predvsem zapise o rimskodobnem Colu, razstavljenih predmetov, ki bi bili zagotovo najdeni na Colu, pa skoraj ni bilo.

Od letošnje jeseni dalje pa je zadeva bistveno drugačna. Građiva se je nabralo toliko ...

Pa prepustimo besedo raje strokovnjakinji Vesni Tratnik, ki je z gospo Nado Osmuk vneto brskala po Bolkovi njivi.

Zakladi naše preteklosti (prvo poročilo)

Zgodba se začne na obetajoče jutro, 30. septembra 2002. Šola je zgrajena, v teku so priprave na gradnjo nove telovadnice. Prav je, da še preden bager razrije določen prostor do žive skale ali še globlje, pogledamo, kaj so nam v zemlji pustili zapisano naši predhodniki, 'Colčani', ki so v tem kraju živeli 2000 ali še več let pred nami.

Že leta 1879 je Alfonz Müllner v knjigi Emona zapisal, da so na Colu, na njivi Janeza Bajca, kjer si je lastnik gradil hišo, našli črepinje žar, ostanke kosti, oglje, sabljo, nož in rimske kovance, zato je predvideval, da je tu grobišče iz rimske dobe. Približno 120 let kasneje smo v že omenjenem jutru na tem prostoru stali gospa Nada Osmuk, arheologinja z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Nova Gorica, nekaj delavcev Primorja in jaz. Vsak po svoje smo pričakovali, da razkrijemo, kar skriva zemlja.

Že v prvem testnem jarku pred Bolkovo hišo smo našli odlomke rimskih posod, ročaj amfore (posode za vino), živalske kosti. Dovolj dokazov torej, da je bil ta prostor v rimskem obdobju naseljen, kar pa se je potrdilo že ob lanskim izkopavanjem ob šoli. Čisto na dnu jarka, v grušču, pomešanem z ilovico, smo našli tudi nekaj koščkov prazgodovinske lončenine, ki pa so bili slabo ohranjeni in jih je verjetno voda sem naplavila od kod drugod. To pa je bilo tudi vse za tisti dan – v vseh ostalih jarkih ni bilo nič, živa skala je bila tik pod površjem.

Naslednji dan se je začel tako, kot se je prejšnji končal. V vseh petih jarkih vzhodno od Bolkove hiše smo našli le posamezne koščke posod in nekaj 'patronov' iz druge svetovne vojne. Počasi sem se začela navajati na misel, da je to pač vse, in da kakšnega osupljivega odkritja Col ne bo doživel.

Izkupiček prvih dni so bili le prazni tulci iz II. svetovne vojne (Foto: Arhiv OŠ Col)

Ostal je še skrajni vzhodni del parcele bodoče telovadnice. In tu je bager začel vleči iz zemlje kamne in kosti. Takoj smo ga ustavili in 'na roke', s krampom in lopato, očistili površino. Kmalu se je začel prikazovati kamnit tlak, v profilu je bila vidna kakih 20cm debela kulturna plast z živalskimi kostmi in keramiko, vse značilno za antično obdobje. Navdušenje se je takoj polastilo vseh, smejalo se je tudi Lučotu, ki je prišel v pravem trenutku in odtlej skrbel, da nismo česa spregledali.

Arheologinji Nada Osmuk in Vesna Tratnik pri popisovanju "dnevnega ulova". Novcev se je nabralo toliko, da je kmalu začela krožiti šala, da je na tem mestu verjetno stal rimski bankomat. (Foto: Arhiv OŠ Col)

Vsak naslednji dan smo tako čistili tlak, kamen za kamnom. To se morda bere kot da je dokaj dolgočasno delo, vendar ni, če kar med kamni pobiraš rimske bronaste in srebrne novce. Recimo, kar čez 20 na dan, poleg teh pa še rimsko bronasto zapestnico, uhan, pasne sponse, bronasto figurico leva, rimske žebelje, del oljenke (svetilke) z napisom. Delo je potekalo sistematično. Vsak delavec je odkril svoj talent, eden za fino čiščenje tlaka, drugi za 'krampanje', tretji za pobiranje novcev, četrti za postavljanje vprašanj, ko npr.: »Pa zašto nisu ovi Rimljani izgubili svega na jednom mestu?« Nagajalo nam je le vreme, vendar smo se potrudili, da smo, glede na denar in čas, naredili največ.

Na koncu smo prišli do zaključka, da imamo pred sabo tri faze tlaka. Spodnji, najstarejši, je meril okrog 4x13 metrov, ob njem je na zahodni strani tekla tudi kanal, pokrit z lapornatimi ploščami. Ta tlak se je ponekod precej pogreznil v ilovico, zato so čezenj položili srednji tlak, ki je meril 6x13 metrov. Najširši je bil zgornji tlak, ki je meril kar 10x14 metrov. Tlaki so se nadaljevali še pod današnjo cesto, vendar so verjetno uničeni. Natančnejšo datacijo površine bo pokazala analiza novcev, ki smo jih skupno pobrali kar 245. Za zdaj pa lahko rečem, da je bila površina tlakovana v poznem rimskem obdobju (3. oziroma 4. stol. našega štetja). Služila je lahko kot obcestna postaja na poti iz Castre (Ajdoščina) v Emono (Ljubljana), morda so se tu ustavili z vozovi in kaj malega pojedli – na to bi kazale ožgane živalske kosti, ki smo jih pobrali kar osem zabojev, pa tudi črepinje posod. V času večjih nevarnosti vdora barbarskih ljudstev, ko je bila zgrajena utrdba Ad pirum (Hrušica) in je bil postavljen obrambni štab v Castri, je bila na Colu morda občasno stacionirana tudi kakšna manjša vojaška enota. Sledov

pokritih zidanih konstrukcij na tem prostoru sicer nismo našli, vendar na prisotnost vojakov lahko kaže veliko število novcev in železnih predmetov – različnih žebeljev, nožev, pušičnih konic. Bivali pa so lahko navsezadnje tudi v šotorih.

V grušču in ilovici pod tlakom smo ponekod naleteli na odlomke prazgodovinske lončenine, in sicer kar dobro ohranjene kose, ki kažejo na poselitev Cola že v bronasti dobi (okrog 1000 let pr. n. št.). Podobno lončenino je našel Lučo tudi na njivi Na Skoku.

Tako je bolj jasen še en košček slike v zgodovini Cola. Kaj ne bi bilo zanimivo spoznati prav samih začetkov te vasi? Kdo in kdaj se je prvi odločil, da bi bil ta prostor naravnost idealen za postavitev bivališča? Sledi življenja za zdaj segajo nazaj do bronaste dobe, vendar so to le drobci in potrebno bo še veliko dela in znanja, da jih bomo znali razložiti. Malo bolj poznamo dogajanje v rimski dobi. Čez Col je vodila rimska cesta, toda kje je bila naselbina? Ugank je še veliko, in če jih hočemo nekoč razrešiti, moramo paziti, da ne uničimo še tisto malo sledi, kar jih je ostalo. Mislim, da si Col to zasluži.

Del zaklada, izkopanega na Bolkovi njivi. Na sliki so štirje zelo dobro ohranjeni novci, konica pušice in uhan. Količina najdenih predmetov je presenetila tudi strokovnjake. Če bo šlo vse po sreči, se bodo najdeni predmeti v obliki stalne zbirke vrnili nazaj na Col. (Foto: Arhiv OŠ Col)

DOMA IN PO SVETU

REPORTAŽE NAŠIH DOPISNIKOV

MIROVNA MISIJA V BOSNI

Tomaž Škvarč je že dve leti kot vojaški policist zaposlen v slovenski vojski. V tem času se je privadil vsakdanji vožnji na delo v Ljubljano, spremenljivemu urniku in brezpogojnemu izpolnjevanju ukazov nadrejenih. V svojem delu, po njegovih besedah, »vsaj zaenkrat«, uživa. V začetku oktobra 2002 se je vrnil iz Bosne, kjer sta dva voda slovenskih vojakov – policistov sodelovala v šestmesečni mirovni misiji. Ta je bila del obsežnejše »akcije«, ki jo tam že od konca vojne (1995) izvajajo mednarodne vojaške enote SFOR (Stabilization forces). Gre za vojaške sile, ki delujejo v okviru NATA, skrbijo za ohranjanje miru, nudijo pomoč pri vračanju beguncev in skušajo ponovno vzpostaviti red v povojni Bosni.

Tomaž je povedal, da ga je do odločitve za sodelovanje v mednarodni vojaški misiji v Bosni privedlo več razlogov. Med prvimi je bila možnost dobrega zaslužka. V Sloveniji kot vojaški policist nikakor ne bi mogel zaslužiti toliko, kot je to mogoče v tujini. Zanimala ga je situacija v Bosni, poleg tega pa si je želel tudi novih izkušenj kot vojak. Te mu bodo pomagale pri prihodnjih nalogah, obenem pa sodelovanje v mednarodni misiji poveča možnosti za napredovanje.

Prijavi je sledilo več testiranj, najprej pa je moral uspešno opraviti zdravniški izpit in vrsto psihofizičnih testov. Na podlagi tega je poveljnik prošnjo odobril, kar je Tomažu pomenilo vstopnico za prve priprave oziroma usposabljanja, na katerih se je bilo treba čim bolj izkazati. Za pot v Bosno je potreboval tudi pozitivno varnostno oceno – nekakšno potrdilo o nekažnovanosti.

Vojaki slovenske vojske so se pred Bosno udeležili še vojaške vaje na Poljskem, zato so se istočasno pripravljali na obe »akciji«. Dva meseca pred odhodom je cele dneve preživel v Ljubljani, na terenskih vajah, psiholoških delavnicah, obiskovali so tudi tečaj angleškega jezika. Vojaki, ki so se udeležili prejšnjih šestih slovenskih misij v Bosni, so jih seznanjali s tamkajšnjo situacijo.

31. marca 2002 je kolona slovenskih vojaških vozil krenila iz Ljubljane in 1. aprila prispela v matično vojaško bazo, v bližini sarajevskega letališča Butmir. V tej bazi, ki je pod italijanskim poveljstvom, so večinoma preživljali le vikende, med tednom pa so se selili v druga mesta – baze po vsej Bosni in iz teh dnevno hodili na določene naloge. Vojaške baze v Bosni so navadno postavljene na obrobju mest, v zapuščenih tovarnah ali drugih večjih kompleksih. Sicer pa je vsaka baza mesto v malem, praviloma se v njej lahko gibljejo le vojaki.

Baza Butmir je po Tomaževem zagotovilu ena najbolj urejenih v Bosni. Po dva vojaka skupaj živita v udobnem, klimatiziranem kontejnerju. Hrana je odlična, predvsem pa jo je veliko. Hrana se razlikuje glede na to, pod katerim poveljstvom je baza, v kateri si nastanjen. Baza Butmir je pod italijanskim poveljstvom, zato ni minil dan, ne da bi imeli na voljo testenin na vsaj tri načine. Večina vojakov v bazi je Italijanov – karabinierjev, poleg tega sta tam še dva voda Slovencev, en vod Romunov, pred kratkim pa so se jim pridružili še madžarski vojaki. Vsi skupaj pa sestavljajo enoto MSU (Multinational Specialized Unit ali Večnacionalna specializirana enota), katere posebnost je, da so vanjo vključeni le vojaški policisti.

Poveljnik vsako jutro štirim oddelkom voda določi naloge za tisti dan. V skladu z mirovnim značajem misije, je najpomembnejša naloga vojakov zbiranje informacij med lokalnim prebivalstvom, in sicer glede različnih stvari, ki se zdijo nadrejenim pomembne za določanje situacije na območju. V Bosni namreč vlada določeno brezvladje, kar zelo spodbuja tudi kriminal. Poleg tega vojaki izvajajo tudi tako imenovane »prisotnostne patrulje in izvidovanje terena.« Posebna naloga enote MSU v Bosni je posredovanje v primeru neredov, demonstracij, ob kršitvah javnega reda in miru, kadar tega lokalne oblasti niso zmožne zagotoviti.

Tomaž je v Bosni poleg specialne zadolžitve – strelec na bojnem oklepnem vozilu (BOV), ki je lahki kolesni oklepnik, pogosto opravljal nalogo šoferja poveljnika voda in vodnega vezista – ta med nalogo vzdržuje komunikacijo med vsemi štirimi oddelki voda in bazo. Med opravljanjem nalog je moral ves čas obvezno

nositi uniformo in pištolo. Poleg tega so vojaki morali imeti v vozilu vedno tudi neprebojne jopiče in avtomatske puške. Med opravljanjem nalog se vsakodnevno srečujejo z domačini. Veliko teh je brezposelnih, zaposleni zaslužijo zelo malo, živijo v veliki revščini. Razmere se le počasi izboljšujejo, premalo je denarja in volje. Precej ljudi dela v tujini, največ v Avstriji in Nemčiji, in z zaslužkom pomaga sorodnikom. Domačini so slovenske vojake na splošno zelo dobro sprejeli, ker ti razumejo in govorijo bosanski jezik, in zato tudi radi pomagali pri posredovanju informacij. Najprej so sicer vsi zadržani, čez čas pa začnejo zaupati.

Vojaki imajo tudi kar nekaj prostega časa, največ med vikendi. Takrat obiskujejo trgovine – v vsaki bazi so trgovine z artikli, predvsem iz tistih držav iz katerih so vojaki, cene pa so kar ugodne – hodili v fitnes in se ukvarjali s športom, ... Vojaki se tudi veliko družijo med seboj, slovenski največ z italijanskimi. Ob tem problem večkrat predstavlja sporazumevanje, večina Italijanov namreč ne obvlada angleščine. Ker Tomaž dobro govori italijanski jezik, se je večkrat znašel v vlogi prevajalca tudi pri sporazumevanju med nadrejenimi.

1. oktobra 2002 se je misija po šestih mesecih končala. Tomaž je povedal, da je v Bosni zelo užival, ni mu bilo dolgčas in ni imel domotožja. Takoj po vrnitvi v domovino je pogrešal tamkajšnje življenje in že razmišlja o ponovni udeležbi v mednarodni mirovni misiji. Ker noče žrtvovati še enega poletja, se namerava jeseni leta 2003 prijaviti za zimski termin misije v isti bazi.

TANJA HLADNIK

IMELI SMO LJUDI

IVO TROŠT

(1865 – 1937)

Ko sem pred leti študirala v Ljubljani, sem nekega dne v množici ljudi uzrla znan colski obraz – Bogdana Vidmarja – takrat še študenta bogoslovja.

Malce sva poklepotala; o šoli, o življenju, o času...

Potem me je kot strelo z jasnega vprašal, če sem že slišala za IVA TROŠTA.

Z zanimanjem sem ga vprašala, kdo naj bi bil to.

Bogdan mi je s ponosom povedal, da je bil Ivo Trošt doma z Orešja, da je bil po poklicu učitelj, da se je pa v veliki meri posvečal tudi pisateljevanju.

Vsi našeti podatki so me vzpodbudili k odločitvi, da bom poskušala o tem sorojaku zvedeti čimveč. Izkazalo se je, da moj trud ni bil zaman.

Ivo Trošt se je rodil 1865 v Orešju pri Colu, (po domače se je pri hiši reklo pri Nackovih), malemu kmetu Dominiku in Mariji (roj. Bajc). Oče, ki je trgoval s Trstom, je tudi Iva želel usmeriti v trgovski poklic, sin ga pa ni poslušal, želel je postati učitelj. Zato je po končani osnovni šoli odšel na enoletni pripravljalni tečaj v Kobarid. Od tu ga je pot vodila na učiteljske v Koper, kjer je šolanje z odličnim uspehom zaključil v letih 1881 – 1885. V času študija v Kopru se je Ivo Trošt naučil italijanščine, kasneje pa se je sam naučil še češčine in latinščine.

Ravnatelj učiteljskega je želel, da bi Trošt ob morju tudi služboval, a Iva je vleklo v domače kraje. Tako je prvo leto službovanja preživel na Ustjah pri Ajdovščini. Leta 1886 je bil

od tu premeščen na Razdrto, kjer je ostal do leta 1901. Od leta 1901 do svoje upokojitve pa je bil nadučitelj v Tomišlju pri Igu. Povsod, kjer je Ivo Trošt služboval, je gojil sadjarstvo in vrtnarstvo, mlade in stare ljudi je učil »umnega« kmetijstva. Posvečal se je glasbi, vodil je cerkvene in posvetne pevske zборе, narodna in človekoljubna društva.

Ves čas pa je tudi pisal, objavil je okrog tristo različnih prispevkov. V Učiteljskem tovarišu se je oglašal s prispevki o vprašanih učiteljskega poklica in o vzgojnih metodah. Nekateri izmed prispevkov takega značaja so bili uvrščeni celo v šolske čitanke.

V začetku je uporabljal psevdonima Dobravec in Slavoljub Dobravec.

Svoj prvi leposlovni spis je objavil v tržaški Edinosti (1884. leta), njegov naslov je bil Slovo. Do leta 1911 je bil tu stalen podlistkar.

Že 1890. leta se je oglašil v Domu in svetu in z njim sodeloval do leta 1901. Tu je njegovo sodelovanje in razvoj podpiral Črnovršan Frančišek Lampe. V Domu in svetu je tako Ivo Trošt objavil več kot 400 str. velikega formata.

S svojimi prispevki pa se je oglašal še v drugih revijah, naj omenim le nekatere: Ljubljanski zvon, Slovenski narod, Glas naroda, Glas svobode, Zvonček, Angeljček...

Sodeloval je v Slovanski, Zabavni in Mladinski knjižnici ter v Knjižnici za mladino, njegove objave srečamo v Slovenskih večernicah in v Koledarju Mohorjeve družbe.

Med daljšimi leposlovnimi deli pa moramo pri Ivu Troštu omeniti dela: Smodin, Temni oblaki, Pod Robom, Podoba izza mladosti, Moja setev, Oživila resnica, Petranova Ljudmila in Na rakovo nogo.

Poudariti želim, da se je Ivo Trošt v svojih delih dotikal življenja Notranjcev in Kraševcev, ljudi, s katerimi je preživel svoje otroštvo, mladost in prva leta službovanja. Skupaj z Nartejem Velikonjo (doma s Predmeje) je pripomogel k uveljavitvi teh obrobni pokrajin in njenih ljudi v slovenskem literarnem prostoru.

Iz vseh Troštovih del veje velika ljubezen do domovine, v tem sklopu pa predvsem ljubezen do domačih krajev. Neprizadet ne ostaja ob propadanju kmečkih gospodarstev, zakonov in družin. Zaveda se, da so to temeljne celice, od katerih je odvisen obstoj naroda. Prav zato je med ljudmi potreben občutek odgovornosti, po drugi strani pa je potrebno zatiranje strasti, ki človeka pogubljajo (ljubezni, častihlepnosti, lakomnosti...) Ali niso to stvari, ki so aktualne še danes?

Vsekakor mislim, da Ivo Trošt sodi med ljudi, na katere smo Colčani lahko ponosni. Morda premalo vemo zanj! Naj bo to pisanje majhen prispevek k njegovemu boljšemu poznavanju. Samo za pokušino preberimo dva krajša Troštova teksta.

V GOSTILNICI

Bila je velika gneča, da ni gostilničar prav dobro vedel, kdo je naročil jed.

Pa je ponujal: "Kdo hoče to-le pečenko?"

"Jaz", se oglasi šaljivec.

Gostilničar pride drugič in vpraša: "Kdo hoče ta-le kruh?"

"Jaz", se zopet oglasi šaljivec.

Ko pride gostilničar tretjič vinom, stopi naravnost pred šaljivca, rekoč: "Kdo hoče ta-le liter vina?"

"Jaz", se odreže šaljivi gost.

"Aha! Zdaj te imam, ptiček", si misli gostilničar, ter vpraša: "Kdo hoče razcepiti tam-le na mojem dvorišču sežanj drv?"

"Prijatelj", dregne šaljivec soseda, "sedaj se pa ti oglasi, jaz imam že dovolj!"

STO VOLKOV IN -NOBEDEN

Rezika je prišla iz mlina zasopla in prestrašena. Glas ji je zastajal v grlu, in oči so razodevale znamenito novico, ki je zaradi raaazburjenosti ne more spraviti na dan. Oče jo vpraša:

"Kaj, da si tako čudna, rezika?"

"Oh, ne veste, ne! Zverina, zverina, volkovi!"

"Kje so volkovi?"

"Gori za mlinomv tistem grmovju sem jih videla več kot sto."

"V tistem grmovju? Ni mogoče! Saj ni niti sto grmov."

Rezika se umiri nekoliko, spozna, da jih je bilo res preveč in popravi: "Dosti, dosti sem jih videla - vsaj petdeset."

"Pa nisi štela?"

"Ne, sem bežala."

"Potem pa ne veš gotovo, če jih je bilo morda tudi samo - pet."

"O, več gotovo!"

"Saj praviš, da nisi štela; gotovo se nisi bežeč niti ozrla, da bi mogla presoditi, če si videla vsaj enega?"

"Videla ne, toda -"

"Toda - bežala. Zakaj si pa bežala?"

"Ker je - ker je nekoliko zašumelo v grmovju po listju."

"Hm" pomodruje oče, "sto volkov, pa da je slednjič samo nekoliko zašumelo priča, da ima strah res velike oči. Ti pa v strahu nisi niti potrebovala oči: kar z ušesi si naštela - sto volkov, to kaže, da ima strah tudi velika in nenavadna ušesa."

Rezika je zardela in sram jo je bilo, jako sram.

Pisateljica Iva Trošta nam je predstavila Marija Bajc.

DOM DUHOVNOSTI V KANJEM DOLU

Colski župnik me je prosil, naj napišem za krajevni list par vrstic o tem, kaj se dogaja v Kanjem Dolu. Morda bi lažje povedali domačini sami, saj se od daleč bolj jasno vidi kot od blizu - pa naj bo.

Pred dvema letoma (oktobra 2000) sem se v imenu Šolskih sester dogovorila s Košparjevimi za najem njihove kmetije. Z Božjo, in dobrih ljudi pomočjo smo že na svetega Štefana lahko sprejeli prvo skupino otrok. Potem je bilo silvestrovanje z mladimi in k polnočnici ste prišli peš po snegu z baklami. Praznovanje, o kakršnem sem vedno sanjala - preprosto, tiho, z mirom in srečo v srcih, odsevon Ljubezni v očeh.

Do prvomajskih praznikov se je zvrstilo še nekaj skupin in 2. maja je škof Metod Pirih blagoslovil naš novi dom, kjer naj bi pomagali slovenskim družinam pri vzgoji otrok in mladih. Zakaj še en dom duhovnosti, ko jih je pa v škofiji že toliko? V glavnem so vsi urejeni za duhovne vaje, ne pa za uvajanje v preprosto krščansko življenje. Za naš način dela je potrebna kmečka hiša, kjer otroci lažje doživijo domačnost, v okolici ne sme biti prebivalcev, ki bi jih motil otroški vrišč, ne trgovin in stvari, ki otroka odvrta od bistvenega. Hiša je urejena tako, da otroci pod vodstvom animatorjev sami kuhajo, pospravljajo, opravljajo lažja gospodarska dela. Učijo se skrbeti zase in mlajše vrstnike, spoštovati in sprejemati drugačne, biti srečen v skromnem in preprostem, moliti, kot naj bi molili v vsaki družini, živeti z naravo, navdihujemo se ob zgledih svetnikov. Vse delamo tako, da to lahko prenesejo v domače okolje.

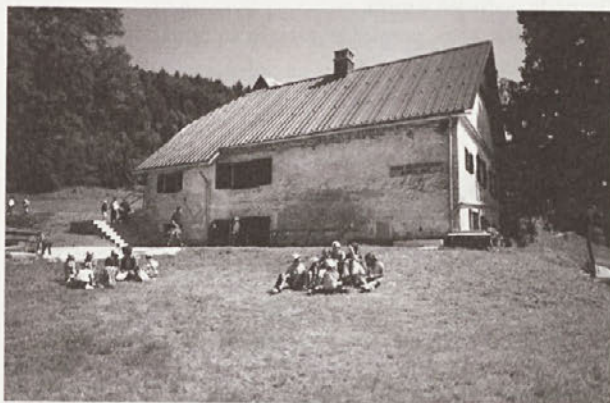
Večkrat kdo vpraša, če delam sama. Nikakor. prvo besedo ima Gospod Bog. Če On ne bi nad vsem "držal" svoje roke, ne bi bilo nič. Drugi so predstojniki, ki me moralno podpirajo. Potem so vsi dobrotniki, ki z delom, materialom, spodbudno besedo in molitvijo gradijo in vzdržujejo dom. Za vse niti ne vem, Kaj bi brez staršev, ki otroke pošiljajo in nam jih zaupajo?

Nam ? Nam, ker nas je veliko, ki delamo z otroci. Samo čez letošnje poletje se je zvrstilo 60 animatorjev - mladih, ki en teden svojih počitnic kot prostovoljci preživijo z otroki. Za svoje delo se seveda usposablja in priznam, da sem zelo ponosna nanje. To bodo dobre matere in očetje, morda še kaj drugega.

Težave? Seveda so. "Težave morajo biti, če hočemo na kraj miru priti", učimo otroke. Nekaj jih je zaradi lastnih slabosti, nekaj zaradi obrekovanj. Kdor govorim naseda, je sam prikrajšan za lepa doživetja in napredovanje otrok. Zame pa so znamenja posebne božje naklonjenosti.

Kanji Dol zdaj ni več skoraj opuščena vas. Skupine so tam vse počitnice - poletne, jesenske, božične, zimske, prvomajske ter dva vikenda v mesecu. Želim, da bi bilo med njimi tudi več primorskih otrok, čeprav se nekateri bojijo reda. "Red vzdržuje svet", in kakšnega bomo pustili zanamcem, če se bo zaradi nereda sesul?

sestra Rebeka

Domačija Košparjevih v Kanjem Dolu. V njej že dve leti deluje Dom duhovnosti. (Foto: Arhiv sestre Rebeke)

Del vsakdanjika v Domu duhovnosti v Kanjem Dolu je tudi priprava hrane. (Foto: Arhiv sestre Rebeke)

ŽUPNIJSKA KRONIKA ZA COL 2002

Kroniko lahko preberemo v Oznani in v Colskem časniku. V oklepaju so navedene številke iz leta 2001.

V letu 2002 je bilo krščenih devet (6) otrok: Urška, Anže, Špela, dvojčka Erik in Mihaela, Domen, Meta, Nina ter Anže. Od tega je pet (2) deklic in štiri (4) dečki. Tri izmed omenjenih otrok je krstil rojak, pomožni škof dr. Jurij Bizjak.

Vsem otrokom želimo zdravo telesno in krepko duhovno rast v domači vasi in župniji.

Prvo sveto obhajilo je bilo na binkošti, 19. maja 2002. Jezusa je takrat prvič prejelo v svoje srce sedemnajst (13) naših otrok, devet (9) dečkov in osem (4) deklic: Matija, Urška, Luka, Ines, Katja, Tjaša, Matej, Marko, Darja, Nika, Matej, Andraž, Meta, Tomi, Daša, Tim in Grega. Dvanajst letošnjih prvoobhajancev pa tudi zvesto in zavzeto streže pri sv. maši, kar je lep zgled tudi novim generacijam otrok. Naj bi vsi tudi v življenju ohranili isto zavzetost in globoko vero.

V istem letu 2002 so se poročili štirje (7) pari: Vesna in Samo, Petra in Dominik, Andrejka in Ivan ter Darinka in Miloš. Poroki zadnjega para je prisostvoval rojak g. Bogdan Vidmar, duhovnik na študiju v Rimu. Naj bi vsi novoporočenci postavili varen in srečen dom svoji družini in »dočakali svojih otrok otroke«.

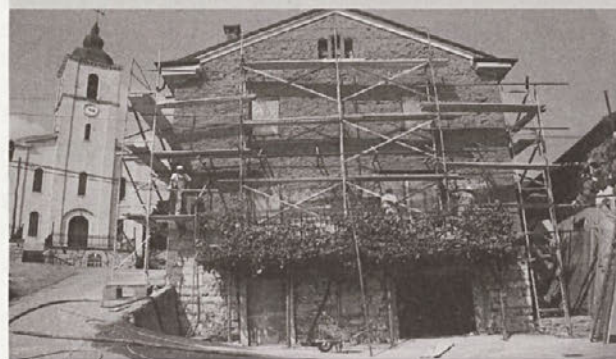
V letu 2002 smo se ob smrti poslovili od dvanajstih (6) faranov: Jožefa Pregelj, Frančiška Pregelj, Ivan Čuk, Ivan Vidmar, Florijan Rijavec, Lenart Bajec, Pavlina Čar, Alojz Mikuž, Pavla Bizjak, Janez Pregelj, Marija Bajc in Alojz Hladnik. Od teh je bilo sedem (5) žensk in pet (1) moških. Vsi umrli so bili prevideni z zakramenti, isto leto prej. Naj vsi v Gospodu počivajo v miru.

Vsi krsti, poroke in pogrebi so bili letos v župnijski cerkvi, noben pa v Sanaboru.

V iztekajočem se letu 2002 je bilo opravljenih tudi nekaj materialnih del, predvsem na župnišču.

Župnišče je bilo letos nekaj časa odeto v zidarske odre. (Foto: Arhiv A. Šinkovec)

Zamenjana so bila okna na zahodni in južni strani župnišča. Namesto dotrajanih lesenih oken, ki niso več tesnila, smo vstavili PVC okna. Zunaj so nove granitne, znotraj pa PVC police. Odstranjen je bil star omet, na treh straneh župnišča. Večino tega dela smo opravili prostovoljno, nekateri pa ste posodili za to delo tudi orodje, stroje in pomagali s prevozi. Tudi brez praske ni šlo. Omenjene tri strani župnišča so bile na novo ometane. Četrta, severna stran, župnišča je bila le ponovno prepleškana. Za navedena dela so bila zaradi stičišča gradbenih odrov z regionalno cesto Ajdovščina – Idrija potrebna številna soglasja. V pisarni je bila montirana klima, na balkonu župnišča pa nova streha. Sanitariji za javno uporabo otrok sta bili predelani iz »čučavcev« na običajni standard školjke.

Ograja na stopnišču pred sanitarijami je bila na novo izdelana. Na novo sta bili postavljeni običajna in SAT antena, leto prej tudi alarm. V kuhinji je bila dopolnjena napa nad štedilnikom s prezračevanjem. Nabavljeno je bilo kurilno olje za ogrevanje učilnice in župnišča. Drva so ostala deloma od lani, deloma pa so prispevek za ogrevanje otrok pri verouku učencev iz Podkrajja. Pred vhodom v župnišče je bilo zastavljeno delo za novi pločnik in stopnišče. Na župnišču je bil montiran reflektor za nočno osvetlitev cerkve. Vsa dela je podprlo veliko darovalcev iz župnije, čeprav imamo še znaten dolg za opravljena dela. Po uporabi Župnijskega doma in veroučne učilnice v župnišču s strani Osnovne šole so bili vsi prostori prebeljeni z apnom, namesto najemnine za najem prostorov. Hvala vsem, ki ste s prostovoljnimi delom pomagali ali denarnimi darovi prispevali.

Nekaj del je bilo opravljenih tudi pri cerkvi. Nabavljenih je bilo nekaj, sicer najbolj skromnih, mašnih plaščev ter pozlačenih nekaj najbolj obrabljenih paten, kelihov in ciborijev, ki gotovo niso delali čast bogoslužju. Na koru je bil postavljen sistem za diaprojekcijo tekstov besedil pesmi za ljudsko petje pri tedenskih in nedeljskih mašah. Nabavljeni so bili tudi albumi z ustreznimi diapozitivi besedil. Veseli smo, in še bomo, če bo naprava služila ob nedeljah in tudi med tednom. Na novo je bilo pri knjigovozu vezanih nekaj pesmaric in partitur. Nove so obleke za strežnice in strežnike, katerih delo je dar šivilje.

Strežnikov in strežnic v župniji je trenutno 57. Njihovo število je sicer letos nekoliko upadlo, ker (še) ni prirastka med mladimi. Žal je čutiti manj reda tudi med tistimi, ki pobirajo miloščino. Fantje so med strežnicami v manjšini!

Namesto da bi se večalo, število bralcev beril pri nedeljski maši upada. Žal tudi pri tedenskih mašah, večinoma, bralcev ni. Naj to ne bo kritika, ampak spodbuda vsem.

Kot spodbudo in pohvalo pa lahko navedemo petje mešanega, moškega in otroško-mladinskega pevskega zbora pri nedeljskih mašah in tudi kdaj med tednom. Veseli bomo čimveč nastopov in tudi vaj, ki so za to potrebne.

Romanje, skupaj s Podkrajem, smo imeli v soboto, 24. avgusta 2002. Romali smo z dvema avtobusoma. Obiskali smo Gospo Sveto in sodelovali pri maši skupaj z drugimi župnijami (Renče in soupravljanje župnije ter Gornji Logatec) ter se nato ustavili še na Gosposvetškem polju. V Tinjah nas je v duhovniškem Domu Sodalitete pogostil s kosilom in predstavil hišo in njeno dejavnost msgr. Kopeinig. Za pijačo pri kosilu je poskrbela klet Agroind iz Vipave. Popoldne smo obiskali v spomin našim povojnim beguncem, vetrinjsko cerkev, nato Gorsetovo kiparsko galerijo v Svečah, si ogledali Gospodarsko šolo za dekleta v Št. Jakobu v Rožu ter se vrnili domov preko Korenskega sedla. Vsaj nekoliko nam je v spominu ostala dolina Podjune in Roža na Koroškem.

Na Brezje pa smo, skupno s Podkrajem in drugimi župnijami, romali 19. maja, ko je kardinal Tomko v papeževem imenu razglasil Sinodalne dokumente Cerkve na Slovenskem. Sinodalne dokumente smo doma razdelili pri nedeljski maši članom ŽPS.

S koncertom nas je v nedeljo, 27. januarja, pri prvi maši in po njej, razveselil moški kvartet Sumus. V nedeljo, 17. marca, je pri drugi maši prepeval družinski ansambel Novina. V načrtu za božični čas (27. december) pa je še nastop moškega kvinteta Ventus in predstavitev zgoščenke (CD) z božičnimi pesmimi, ki je bila večinoma posneta na koru v župnijski cerkvi na Colu.

Otroško-mladinski zbor je imel nastop pri maši in po njej skupaj s podkrajskimi vrstniki v Piranu, v nedeljo, 11. avgusta 2002 – tik pred zaprtjem stolnice. Na pot so se pevčki odpravili z dvema avtobusoma in se ob vrnitvi z navdušenjem ustavili še v Akvaparku v Žusterni. Še prej pa je isti zbor pel na novega leta dan v Postojnski jami in na božičnici v Vipavskem Križu, na Svete Tri kralje.

Pranje in likanje oltarnih prtov je po krajši krizi zopet našlo rešitev z dobroto plemenite duše. Vsi smo ji za to hvaležni. Potrudimo se, da bi prte menjavali res samo takrat, ko je to potrebno. Oltarne prte naj zamenjavajo le tisti, ki prte dobro poznajo kot garniture.

V veroučnem letu 2001/02 je ob petkih poučevala verouk za štiri razrede katehistinja Dagmar Čehovin, ki je v septembru letos z zaključno nalogo »Rihemberk skozi čas ter življenje in delo pomembnih Rihemberžanov« pri mentorju prof. Andreju Vovku diplomirala na Teološko-pastoralni šoli v Novi Gorici. Katehistinji Dagmar čestitamo ob diplomi.

Na belo nedeljo, 14. aprila, je bilo na Colu srečanje katehistinj vipavske dekanije. Uvodno razmišljanje na temo svetega pisma je imel škof Jurij Bizjak. Praktično ga je dopolnila s. Rebeka.

Sedaj poučuje verouk ob petkih štiri razrede s. Rebeka Kenda, SŠ, ki jo otroci enako z veseljem srečujejo v veroučni učilnici kot v Domu duhovnosti v Kanjem Dolu. Veseli bomo tudi njene mentorske pomoči ob pripravi na birmo, ki bo za sedanji šesti in sedmi razred v okviru devetletke v letu 2004. Dnevi zbranosti bodo zanje že sedaj dvakrat: v času božičnih praznikov in zimskih počitnic v letu 2002 in 2003.

Mladi iz obeh župnij so sodelovali pri mladinskem križevem potu na Gradišču pri Vipavi, 17. marca. Sicer so bila srečanja za mlade manj obiskana.

Od začetka julija 2002 do svečnice 2003 v župniji Col preko karitas pri nas nadomestno služi civilno vojaški rok vojak in rojak Jurij Pregelj. Veseli smo njegove pomoči in sodelovanja, tako v okviru župnije kot osnovne šole. Vsako jutro opravlja tudi dobro delo za karitas. Njegov zgled naj bo spodbuda mladim fantom vsaj do junija 2004, ko naj bi ta obveznost prešla na poklicne vojake.

Za duhovno in pastoralno pomoč v iztekajočem se letu smo hvaležni tudi rojaku g. Bogdanu Vidmarju, ki končuje podiplomski študij v Rimu.

Skupina karitas za obe župniji ima skupno srečanje vsak mesec na Colu. Dvakrat letno pripravlja srečanje za starejše v obeh župnijah ter dvakrat tudi obišče in vošči za praznike kar številnim faranom, sicer pa ima redna mesečna srečanja in druge dejavnosti.

Na dopustu, ki je za misijonarje vsaka tri leta, sta bila letos tudi misijonarja Janko Kosmač in Sandi Skapin, ki delujeta na Slonokoščeni obali v Afriki. Janko Kosmač je bil med nami v obeh župnijah tik pred odhodom nazaj, v nedeljo, 1. septembra. Izročili smo mu svoj nedeljski dar tega dneva. Nabirko za MIVO smo oddali Sandiju Skapinu. Sledila je še misijonska nedelja z darom za papeške misijonske družbe. Hvala vsem darovalcem.

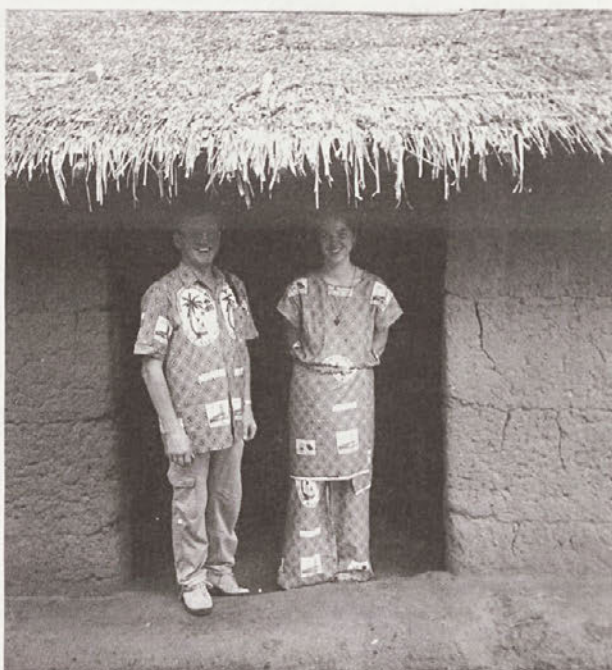

Prav letos od 2. do 17. januarja, smo obiskali naše misijonarje Ivana in Pavleta Bajec, Tatjano Žejn, Janka Kosmača,

Sandija Skapina ter ostale naše misijonarje. Odpravo sedmih popotnikov je vodil škof Jurij Bizjak. Izročili smo jim darila in spomine sorodnikov, berge, zdravila. Po zračni poti preko Benetk in Pariza ter Abidjana smo prispeli v misijon Meagui in Soubre in se od tam spet vračali. Vse naslednje dogodke ste v diapozitivih lahko videli v colski cerkvi na kulturni praznik 8. februarja, ob komentarju škofa Jurija. Škof Jurij je blagoslovil nove cerkve in temeljne kamne zanje, krščeval, birmoval in poročal. Bili smo priče čudovitim obredom, prinašanjem darov in velikodušnemu gostoljubju naših misijonarjev in domačinov. Hvaležni smo vsem za vso dobroto in postrežbo.

župnik Alojz Šinkovec

Vse slike, ki prikazujejo obisk v Afriki, so iz arhiva župnika Alojza Šinkovca.

SREČNO 2003

PISMO IZ DALJNE DEŽELE

Tatjana Žejn na Slonokoščeni obali

26. novembra je minilo že eno leto, odkar je Tatjana odšla na Slonokoščeno obalo kot laična misijonarka. Dva dni pred njenim odhodom je v domači cerkvi prejela misijonski križ, od pomožnega koprškega škofa dr. Jurija Bizjaka. Pri tej slovesni priložnosti je sodelovalo veliko ljudi iz naše župnije, pa tudi veliko tistih, s katerimi se je Tatjana povezala na svoji poti odločitve za delo v misijonih.

Želja po odhodu v misijone jo je spremljala že zelo dolgo. To ji je bilo tudi eno glavnih vodil, da se je odločila za študij zdravstvene nege. Približno tri leta pred odhodom se je Tatjana priključila misijonski skupini, ki deluje v okviru Misijonskega središča slovenije in pripravlja laične misionarje za elo po različnih koncih sveta. Na svojih srečanjih se enkrat mesečno pripravljajo, tako na duhovni, kot tudi čisto na konkretni ravni, za življenje, ki jih čaka v nekom drugem - za nas verjetno nepredstavljivo drugačnem - svetu. Tako se seznanjajo z različnimi temami, kot je tropska medicina, verstva sveta, srečujejo se z laičnimi misijonarji, ki jim lahko posredujejo najbolj neposredno izkušnjo. Toda prava izkušnja se je za Tatjano začela šele, ko je stopila na tla Slonokoščene obale. Nastanila se je pri našem rojaku Pavletu Bajcu, ki tam deluje že kar nekaj let. Vendar mora kljub temu, da lahko vsaj z nekom govori slovensko, oziroma, lahko rečemo, kar po colsko, premagovati tudi jezikovne ovire. Uradni jezik na Slonokoščeni obali je francoščina, in to mora uporabljati tudi Tatjana pri svojem delu v dispanzerju. Dela ji seveda ne zmanjka, ob tem pa Tatjana uči še verouk, poje pri pevskega zboru in verjetno bi se našlo še kaj, s čimer se ukvarja.

Tako nam je v pismu kmalu po svojem prihodu opisala svoj delovni dan:

»Torej – navaden delovni dan: zjutraj se zbudim in pišem pismo. Nato gremo k maši, vsako jutro je ob pol sedmih, da nabavimo moči za nov dan. Potem je zajtrk, in kar takoj greva s sestro v dispanzer. Ta dispanzer ima namreč ena od sester, Francozinja. Ona nabavlja vsa zdravila in potreben material. Poleg sta še dve domačinki, ki pomagata in predvsem prevajata, saj večina ljudi ne zna francosko, predvsem ne tisti iz vasi. Delamo, dokler so ljudje, tudi do štirih popoldne ali več. Je pa zelo različno in odvisno od dneva. Včasih jih pride čez 120, povprečno pa okrog 100 na dan. Največ otrok. In največ zdravimo malarijo. A tudi mnoge druge bolezni. Počasi se privajam. Skoraj vsak dan pripeljejo k nam tudi zapornike. Oni tukaj živijo razčlovečeno življenje, kot pravi Pavle.

Vsak dan po delu pospravimo ambulanto, nato greva s sestro na kosilo. Popoldneve sem od začetka preživljala bolj ob učenju tropske medicine in zdravil, sedaj pa se bolj posvečam francoščini, ki pa se jo praktično učim le »v življenju«. Tako

sedim tam za mizo, zunaj, mimo gredo ljudje, se ustavijo in kakšno rečemo. Vedno več, seveda. Tako že pride večer, večerja – na mizo dobimo vse, kar je čez dan ostalo. Ponavadi grem nato malo pisat pisma in spat. Včasih imam občutek, da še polovice tega, kar sem načrtovala, nisem utegnila čez dan narediti.

Ob vikendih, ko je dispanzer zaprt, grem večkrat s Pavletom ali Sandijem v kakšno vas. Drugače tudi kaj malega pomagam na misijonu, predvsem ob sobotah. Vsako soboto imam pralni dan in potem grem tja okrog pobrskat za malo dela. Na splošno, ne samo v dispanzerju, vidim ogromno potreb, in kaj vse bi se dalo narediti, a še raziskujem, kako in kaj naj, počasi ...»

Kot sem že omenila, živi Tatjana na misijonu, in ga takole opisuje:

»Tu je cerkev, takoj na začetku, potem je ena dvorana, nato Sandijeva hiška, kjer ima pisarno in sobo ter kuhinjo, kjer jesta Pavle in Sandi, in včasih tudi jaz, da kakšno skupaj rečemo po slovensko ... Naprej je še ena malo večja hiša, v kateri ima Pavle tudi pisarno in sobo. Potem imajo sestre samostan, poleg katerega je tudi dispanzer, moja sobica pa je zopet v drugi hišici, malo nižje.«

Tudi klima je na Slonokoščeni obali »malo« drugačna od naše, saj država leži na ekvatorju in ima tudi temu primerno podnebje. Naj vam kar Tatjana opiše, kako je s tem:

»Ker je ravno začelo močno deževati, sem se spomnila, da vam malo napišem glede vremena. Sedaj naj bi bila deževna doba. To pravim tako zato, ker sedaj 14 dni ni deževalo. Ljudje so samo gledali v nebo in čakali in upali ter govorili, da so za darilo delali na poljih. Namreč, vse je bilo že zelo suho. 14 dni, ko tukaj ni dežja, je zelo drugače, kot če ga pri nas ni toliko časa – morda kot če ga pri nas ni čez celo poletje. Sicer pa tudi ta trenutek že ponehjuje. Imamo to srečo, da večinoma pada proti večeru, še najraje pa ponoči. Menda je letos tako malo dežja, kot že dolgo ne pomnijo, vročina pa tudi najhujša do sedaj. Kot pri nas, je tudi tukaj vedno bolj toplo ozračje. Mislila sem, da ljudje tukaj razmeroma dobro prenašajo vročino in vlago, ker pač tako živijo že vse življenje. A temu ni tako in mi je včasih kar smešno, ko zaradi tega vzdihujejo in si s kakšno cunjco pihajo pred sabo. Včasih res misliš, da si v savni. En večer sem si celo oblekla kavbojke in majčko z dolgimi rokavi in je bilo ravno prav. Če računam, da je bil to en večer v šestih mesecih ... no, takrat je vse smrkalo. A ne zato, ker bi jokali.«

Tako nam o svojem življenju in delu na Slonokoščeni obali piše Tatjana, ki je v tem letu morala premagati veliko ovir, da se je privadila na nov način življenja. Tudi mi, pa čeprav doma, ji

lahko pomagamo z dobrimi željami in molitvijo. Naj še zaključim s Tatjaninim optimizmom in odprtostjo za vse ljudi, ki jo večkrat potrebujemo tudi mi sami, pa čeprav ta »drugačnost« pri nas ni tako zelo očitna: »Tako kot se mi zdi normalno, da se božič praznuje pod toplim soncem, v kratkih rokavih, tako ne čutim, da imam belo barvo kože. Ko sedim med njimi in se pogovarjamo, ne bi vedela, da sem na videz kaj drugačna, če ne bi videla včasih roke ali noge. Grem po cesti kot povsod drugod. Tudi nasmeh je isti, kot sem se nasmehnila bolnikom v Ljubljani. Življenje je! Le veseliti se ga je treba, pa je lahko čudovito!«

Zapis o Tatjani Žejn je pripravila njena sestra Andreja Žejn. Slike so iz arhiva T. Žejn.

MARKO TRATNIK gorski tekač

V zaselku Žagoliču blizu Cola domuje gorski tekač Marko Tratnik. Marko je star 16 let in trenutno obiskuje elektro šolo v Novi Gorici. Od leta 2000 pa se aktivno ukvarja z gorskim tekem.

Na začetku naj najprej vsem bralcem predstavi gorski tek?

Gorski tek je tek v naravi, po raznih gozdnih poteh, pa naj si bo v grič ali dolino. Pri nas je že zelo uveljavljen in prav kmalu naj bi gorski tek postal olimpijska disciplina.

Kdo te je pravzaprav navdušil za ta šport?

Bilo je pred dvema letoma, ravno tedaj, ko je potekal tek na Nanos. Moj stric Silvo Tratnik mi je predlagal, naj se tega teka udeležim! In takrat sem se prvič pobliže soočil s tem športom!

...baje da si že v šoli bil zelo odličen tekač?

Ja res je. Že na samih šolskih tekih sem dokazal, da mi ta šport res leži in ni mi žal, da sem se s tem začel aktivno ukvarjati.

Kako pa potekajo sami treningi?

Ja, predvsem se moram izredno fizično pripraviti! V zimskem času, ko ni čas tekom, imam daljše treninge, po tekaško rečeno "nabijam kilometre", ki služijo, da telo zdrži tiste najhujše napore. Poleti, v času tekom, pa lažji treningi, krajše proge.

Svoje zmogljivosti pa potem kažeš na tekmovanjih. Kako ta tekmovanja potekajo?

Marko Tratnik, slikan v Avstriji, s srebrno medaljo okrog vratu. (Foto: Arhiv M. Tratnik)

Tekmujem za državno prvenstvo in na sezono pride tam okrog šest tekem. Dolžine prog se razlikujejo, tako od najkrajše 5 km pa tja do 11 km.

V letošnji sezoni sem prvič tekmoval v kategoriji mladincev, v kateri sem dosegel četrto mesto, in seveda s tem mestom ujel "zadnji vlak", ki je peljal na svetovno prvenstvo.

Svetovno prvenstvo je potekalo v znanem avstrijskem mestu Innsbruck. Kakšna je bila proga ter seveda tudi sama uvrstitev?

Proga je bila izredno zahtevna, saj vsi tisti, ki poznate hribe okrog mesta veste, da niso ravno položni. Dolžina proge je bila 10 km in 800m, višinske razlike 900m. Skupno z reprezentanco, v kateri so bili poleg mene še Mitja Kosovel, Peter Kastelic in Peter Lamuc, smo skupno dosegli drugo mesto.

Pred leti sta brata Dominik in Benjamin Curk z gorskimi kolesi postala svetovna prvaka med rekreativci. Marko, tako si ti, poleg njiju dveh, na Col prinesel tretjo kolajno s svetovnih prvenstev! Kaj bi dejal na to?

Do prihoda na svetovno prvenstvo je pot zelo težka, vendar pa mislim, da se z veliko dobre volje in trdega dela zmore vse. Ja, res poleg bratov Curk sem jaz tretji Colčan, ki je s svetovnih tekmovanj domov prinesel kolajno in menim, da je to zelo lep uspeh za sam kraj.

Za zaključek najinega pogovora pa še tisto vsem najbolj pozano vprašanje: kako naprej? Cilji za prihodnost?

Še štiri leta bom ostal v kategoriji mladincev, in tako imel lepe možnosti, da se še drugo leto uvrstim na svetovno prvenstvo, ki bo potekalo na Aljaski, in tako pripomogel Sloveniji k še enemu uspehu.

Marko, najlepša hvala za ta prijeten klepet in veliko uspehov v naslednji sezoni.

Ja, hvala tudi tebi in to priliko bi izkoristil, da vsem bralcem Colskega časnika voščim srečno novo leto 2003.

MATJAŽ BAJEC

Nepalsko kraljestvo je za večino ljudi samo eksotična, neznana pokrajina. Privlači alpiniste, ki sanjajo o svojem "osemtisočaku", v zadnjem času pa predvsem nemirne duše, ki želijo sami doživeti nekaj nenavadnega in preskusiti skrivnostno privlačnost potovanja po strmih himalajskih stezah. Je dežela s starodavno kulturo in neizčrpno zakladnico zgodovinskih spomenikov.

SPOZNAVANJE GORA

Milan Kobal v Nepal

(fotografije so iz arhiva M. Kobala)

V meni se je želja po obiskovanju gora prebudila že zelo zgodaj. Krivi so moji starši. Vsakoletne počitnice, preživete v zame najlepši dolini Trenti, so name naredile poseben vtis. Vsaj dva, velikokrat tudi več vrhov, smo skupaj obiskali v tistih nekaj dneh. Pet družin se nas je skupaj odpravilo na vrh. Ko smo na vrh prišli, so se nam ljudje umikali, da smo vsi hkrati stali na vrhu. Če pa nismo šli skupaj, smo si zvečer opisovali naše podvige. Vsak je bil najboljši. V Trenti sem tudi prvič plezal. Žal že pokojni alpinist Marko Čar nas je peljal v plezališče in nam pokazal še drugo obliko planinstva. Mene je navdušil. Začel sem prebirati alpinistične knjige, spremljati alpinistične novice, začel sem plezati...

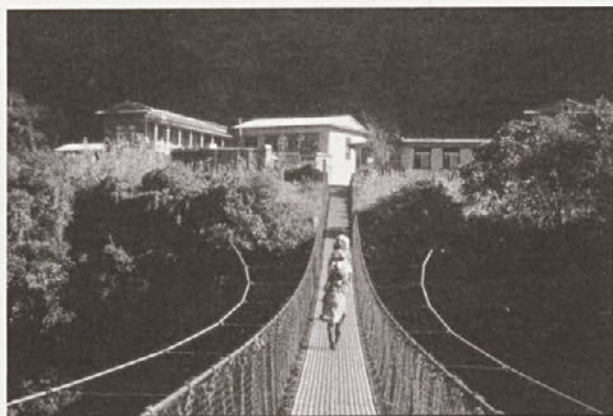
Iz Trente se vsako leto vrnemo bolj utrujeni, kot se tja odpravimo.

Ob prebiranju raznih knjig sem si potihem zažalel, da bi vsaj enkrat v življenju obiskal Nepal¹. Dokler nisem plačal karte, je za mojo odpravo vedelo le malo ljudi. Še sam nisem verjel, da grem za en mesec od doma samo z nahrbtnikom opreme. Imel sem srečo; moja sošolka Polona je navdušena alpinistka, preko nje pa sem spoznal vodjo odprave v Nepal, Marka Štremflja, ki je bil pripravljen peljati še mene.

PRIHOD V NEPAL

V začetku oktobra se nas je vseh pet članov² zbralo na Brniku. Leteli smo na Dunaj, tam pa smo pričeli osemurni let v prestolnico Nepala – Katmandu. Mesto leži na nadmorski višini 1330 metrov in ima 1,2 mio prebivalcev. Pozimi temperature skoraj nikoli ne padejo pod ničlo, sneg so tu zadnjič videli leta 1944. Poleti se dnevne temperature povzpnejo tudi do 38°C in na tak dan smo mi prispeli v mesto. Vožnja s taksijem z letališča do centra mesta je bila prvi šok, ki smo ga doživeli. Imeli smo srečo, da so slabe ceste in vsa živa bitja (turisti, domačini, kolesarji, svete krave, psi, opice), ki se gibljejo po cesti, onemogočali hitro vožnjo nasmejanemu taksistu. Nastanili smo se v najbolj razvitem delu mesta. Thamel je Meka turistov. To je četrt, polna hotelov najrazličnejših kategorij, trgovin z vsem mogočim, terasami in pekarnami. Tu smo preživeli tri dni, dobili vtis o ostalih revnejših delih mesta, spoznali nosača, ki sta nas spremljala po celotni poti, in si uredili še zadnje formalnosti pred pričetkom pohoda.

OKROG ANAPURN

Vožnja avtobusa do Besisaharja, začetka naše poti, je bila spet občudovanja vredna. Tu se je cesta končala in pričel se je naš trekking okoli Anapurn. Pot po dolini reke Marsyangdi in nazaj ob reki Kali Gandaki obide celotno verigo Anapurn, ki jo sestavlja zaporedje sedemtisočakov, najvišja, Anapurna 1, pa je osemtisočak. Vmes se pot vzpne čez 5416 m visok prelaz Thorong La. Na zahodnem delu pot poteka pod Manaslujem, na vzhodu pa se približa vzhodni Daulagiriji, oba osemtisočaka. Celotna dolžina znaša okoli 370 km. Sprva poteka po bambusovem gozdu v zelo vlažnem in vročem podnebju. Zaradi obilo vode in rodovitne zemlje je precejšen del pobočij spremenjen v terase, kjer gojijo riž. Poleg turizma, ki se je v zadnjem času zelo razbohotil, je riž glavni vir preživetja domačinov.

Skozi polja cvetoče ajde, mimo frfotajočih zastavic, molilnih mlinčkov in kamnitih hiš domačinov smo počasi napredovali ob mogočni reki navzgor. Da je reka res mogočna, pričajo številni mostovi, ki se pnejo iz brega na breg v velikih lokih. Služijo za prehod domačinov, nosačev, tovornih mul in pa

trekerjev. Reka ima povsod tako močan tok, da jo je nemogoče prebresti.

Podnebje se tekom poti zelo hitro spreminja. Gozdovi so se začeli spreminjati v grmišča, pokrajina je postala manj zelena, vse več je bilo neporaslih površin. Ob poti so se nam začele odpirati prve gore, vkovane v večni sneg in led. Vse to je nakazovalo, da smo že zdavnaj prekoračili višino našega Triglava.

Vstopili smo v dolino Manang. Revna zemlja Manangom otežuje skromno preživetje, zato jim je vlada dovolila trgovanje in menjavo deviz. Nekateri Manangi so postali švercerji na črnohorzijanskih središčih po Aziji. V ravni dolini leži majhno letališče. Na drugi strani prelaza je še eno letališče in sam trek čes prelaz se tako lahko skrajša le na nekaj dni. Krajšo varianto uporabljajo predvsem bogatejši turisti, ki se jim celotne poti ne ljubi prehoditi. Ali pa za celotno pot nimajo časa! Dolina pa je znana tudi po šoli za nepalske gorke vodnike, ki so jo ustanovili in v njej poučevali Slovenci. Tudi naš vodja Marko je pred leti učil in vodil Nepalce po bližnjih gorah in njihovih stenah.

Navadili smo se na drugačen ritem življenja: vstajali smo okoli sedme ure zjutraj, sledil je zajtrk: palačinke, jajca, rižev puding... – in potem hoja v prelepem vremenu. Trekking se konča okoli četrte ure popoldne z nekakšnim kosilom in večerjo hkrati. Najrajši z piščančjo-gobovo juho in pečenim hrustljavim krompirjem. Krompir hrusta, ker se ne skuha dovolj. Zaradi nižjega zračnega tlaka voda zavre pri nižji temperaturi. Tudi perilo se zaradi nižjega zračnega tlaka prej posuši. Vso obleko smo morali vsak dan oprati. Imeli smo namreč samo dva para nogavic, dve majici... Jasno nebo prekrijejo oblaki in okoli šeste ure se na nebu prikaže na tisoče zvezd. Utrujeni smo v središču boginje žetve zaspali³.

V Thorong Phediju, vasi na nadmorski višini 4450 m, pa nismo mogli spati. Že ob šestih smo zlezli v tople spalne vreče. Ob osmih zvečer me je Marko vprašal: "Milan, a kaj spiš?" "Ne, Mk, danes mi pa ne gre." Višina nam je preprečevala, da bi si odpočili pred našim vzponom čez prelaz. Še nadaljnjih šest ur sem se trudil zaspati. Tudi ženski del odprave v sosednji sobi ni spal.

Ob dveh zjutraj smo bili vsi veseli, ker se je končno nekaj spet dogajalo. V kuhinji smo prosili tople vode, si pripravili toplo cedevito in se odpravili v strme bregove Thorong La. Počasi smo se premikali vsak s svojo lučjo na glavi. Zaradi mraza so nam začele čelne baterije ugašati. Sončni žarki so nas ujeli na podnožju prelaza. Na levem bregu je sonce obsijalo Khatung Kang, na desnem Yakawakang. Sedla nismo videli. Še naprej smo se premikali med kupi peska, sedlo pa smo le slutili med obema šestisočakoma. Manangi so mimo nas jezdili konje in ogledovali, če se bo kateremu od turistov vsa pot zdela prezahtevna in bo zaprosil za pomoč. Hodili smo počasi. Nobeden ni bil ravno zgovoren, vsakemu je bilo po svoje lepo in v tišini smo uživali. Še večji pa je bil užitek, ko smo nekje na koncu opazili velik čorten⁴, ves okrašen z molilnimi zastavicami. Na njih so napisane molitve, prošnje, zahvale. V vetru frfotajo in molijo.

Sonce je bilo že precej visoko, ko smo si ob čortenu čestitali. Nekam sem se zamaknil, v tišino, proč od ostalih ljudi. Vsak je bil vesel, ker je lahko opazoval prostrano območja Tibeta, proti jugu se nam je odpiral masiv Daulagirija, za nami je bila veriga Anapurn, Manaslu. Videli smo ogromna prostranstva, vseeno pa le del Himalaje, prelepega gorovja, o katerem domači prebivalci pravijo, da je sedež bogov. Zanje je to ozemlje, kamor je prepovedano hoditi, da se mogočna božanstva ne bi razjezila. Popoldne smo prispeli v Muktinat. Pričela se je nova dolina, dolina reke Kali Gandaki. Reka izvira v Tibetu, skozi Mustang priteče do Himalaje in po soteski med Daulagirijem in Anapurnami teče naprej v Nepal. Prispeli smo v najglobljo

sotesko na svetu, saj je urezana med dva osemstisočaka. Za nami je bil najtežavnejši del poti. V vasici smo si izbrali najlepši hotel. Sobe so imele čez celotno steno okna, ki so bila okrašena z barvitimi zavesami. Cel dan smo poležavali, si privoščili čokoladne piškote in kokakolo. Vsak podvig je treba proslaviti. Muktinat pa ni le vasica, v kateri si vsak treker vzame nekaj časa za počitek, ampak je tudi romarsko središče, kamor je namenjenih na stotine romarjev. Celotno pot smo jih srečevali. Ljudje so resnično verni, saj se odpravijo na romanje, dolgo dvanajst dni. Šest dni v eno stran.

Pokrajina je tu zelo sušna. Veriga Anapurn in Manasluja prisili oblake, da vse padavine odvržejo na južni strani gorstva. Še dodatno pokrajino osušijo vsakodnevni popoldanski vetrovi, ki s svojo močjo prinašajo in odnašajo peščene delce. Naselja ležijo le ob rečicah, ki namakajo in prinašajo rodovitno zemljo. Oblikujejo se rodovitne ravnice, na katerih uspevajo jablane, ki tako močno rodijo, da se kar krivijo pod težo rdečih jabolk. Ni naključje, da so se prebivalci Marphe naučili pripraviti tako slastne dobrote iz jabolk.

Vsem je hoja navzdol postajala že odveč. Od Throng La smo se le še spuščali in moram priznati, da je vsaj zame lažje hoditi v hrib. Zgodaj popoldne smo prispeli v vasico Tatopani, kjer se pot razcepi. Krajša te v enem dnevu pripelje do vasi Beni, kjer se spet prične cesta, daljša pa te po dolgem vzponu pelje čez razgledni Poon Hill. Do ceste z avtobusom smo tako imeli še tri dni hoje. Vsi napor, ki smo jih vložili v celodnevno premikanje nog, so nam bili še enkrat poplačani na Poon Hillu. Sončni vzhod, doživet v osrčju Himalaje, je res nekaj posebnega. Na vzhodu je gora Machapuchare, v prevodu Ribji rep, ki je še vedno nedotakljiv sedež bogov. Nepalska vlada namreč še nikoli ni izdala dovoljenja za vzpon. Na severu je veriga Anapurn, kjer kraljuje najvišja med najvišjimi, Anapurna I, Boginja žetve. Na zahodu se razprostira znamenita južna stena Daulagirija. Tako mogočna je, da se skoraj ne vidi mimo. Šestnajsti dan hoje smo prispeli v vasico Lumle na koncu naše poti. Še zadnjič smo obiskali Check post⁵ in s ponosom v debelo knjigo zapisali svoja imena. Riž, ki je bil ob začetku naše poti še zelen, so poželi in posušili. Bili smo zadovoljni. Hodili smo cele dneve, obšli Anapurne in Daulagiri, videli Tibet, spoznali srečne in zadovoljne domačine, spoznali smo sami sebe.

POT NA JUG NEPALA

Naše potepanje po Nepalju se je naprej nadaljevalo na jug. V Pokhari smo ves sončen dan uživali v majhnem lesenem čolnu, z raftom dva dni premagovali brzice mogočne reke Trisuli in se na strehi avtobusa peljali na jug, v narodni park Chitwan. Jahali smo slone, ogledovali mogočne nosoroge, plesali na kulturni prireditvi v Thari. Kar nekam tuje se nam je zdelo vse lenarjenje, ki ga prej nismo bili vajeni.

Ostal nam je še teden časa, ki smo ga preživeli v Katmanduju, in spoznali smo vso bedo in vse lepote tega edinstvenega mesta.

Vdali smo se njegovim vonjavam, množici ljudi, na stotine trgovcem, vabljenju rikš⁶, vonju poceni bencina. Če je le preveč smrdelo, smo si kakšno ulico hitreje ogledali. Na hribu nad mestom smo obiskali znamenito opičjo katedralo Svajambunath. Sodi med najstarejše in umetniško najbolj cenjene budistične stavbe. Z motornimi rikšami smo se peljali proti vzhodu ogledat prelepo stupo Budanath, ki sodi med največje v Aziji. V smeri urinega kazalca hodi naokrog na stotine budistov in molijo. Molijo tako, da v eni roki držijo budistični rožni venec, v drugi pa molilni mlinček in ga vztrajno vrtijo. V ozadju jih spremljala glasba. Molijo k odrešitvi iz toka življenja h končnemu stanju blaženosti, k nirvani. Posedli smo se in v sončnem zahodu poslušali tibetansko glasbo in opazovali nemirne molilne zastavice. Začutil sem, da smo res na svetem kraju.

Ob reki Bagmati smo vstopili v eno najbolj svetih mest hindujskega sveta, Paschuupatinath. Ob bregu reke je gorela grmada. Enemu od hindujscev se je odprla pot v naslednjo preselitev duše, saj je smrt za hindujsce naravni del življenja. Pepel "končanega telesa" in ne "mrtvega človeka" so nato pometli v vodo. Sem prihajajo tudi verniki iz Indije, če se želijo okopati v sveti reki in v glavni katedrali poprositi Šivo⁷ za naklonjenost.

PRIHOD DOMOV

Domov smo se vrnili v začetku novembra. Bogatejši smo postali za marsikatero izkušnjo in nova spoznanja. Težko se je odočiti za stvar, ki je name naredila največji vtis: še nikjer nisem videl tako srečnih in zadovoljnih ljudi, nikjer toliko bogov, bogcev in zlobnih demonov, ki že stoletja vplivajo na življenje Nepalcev, nikjer tako mogočnih gorstev. Zaradi vseh teh občutkov in spoznanj sem začel življenje gledati drugače, predvsem pa sem začel spoštovati določene stvari, ki jih prej sploh nisem opazil.

- 1 Nepal je azijska država. Leži med dvema velikanoma, na jugu Indija, na severu Kitajska. Religiji sta dve, in sicer budizem in hinduizem. Ima 20.800.000 prebivalcev na površini 147.181 km². Prevladuje naturalno poljedelstvo. Sodi med najrevnejše predele sveta. V njej leži skoraj celotna Himalaja.
- 2 vodja: Marko Štremfelj – Mk, ostali člani: Sara Štremfelj, Polona Savnik, Urša Dolenc, Milan Kobal
- 3 boginja žetve = nepalski izraz za Anapurno.
- 4 čorten = budistična kapelica
- 5 Check post = pisarna, kjer vodijo evidenco pohodnikov okoli Anapurn
- 6 rikša = vozilo z dvema ali tremi kolesi za prevoz ljudi. Lahko jo poganja človek, novejša pa motor
- 7 Šiva = hindujski bog, bog živine

ŠTIRLEK PODOBO NA OGLED POSTAVI

Colski mladci prehitvajo po desni

Colčani in colska mladina je bogatejša še za en prostor pod Zadružnim domom, zraven že urejenega in uveljavljenega »žur placa« - zloglasnega Kurska. Ideja o ureditvi prostora zraven plesišča je že dolgo krožila med nami, zadeve smo se konkretno lotili na sestanku društva lanskega novembra. Pod točko c smo zapisali: Jutri, 5.11.01 ob 20.00, postroj pred Zadružnim; obvezna oprema: kramp, lopata, macola!

KOCKA PARTY

Tako smo najprej začeli odkopavati mehak material okoli betonske kocke, ki je v časih Judove žage služila za vpetje gatra. Več kot en mesec smo v samokolnicah nosili ven, kar je bilo mehkega in prenosljivega, nazadnje je v kotu prostora samevala le velikanska kocka betona, iz katere so štrlele debele palice železa. In nekaterim se je ob pogledu nanjo obraz vidno skremžil. Najbolj zagnani so se je lotili kar z macolami in krampi, ko pa se je enkrat oluščil omet in nekaj kosov razpokanega betona, smo prišli v zares trdo! Vsem je bilo jasno, da z našo tehnologijo bata in polente ne bomo prišli daleč. Na srečo nam je priskočil na pomoč Tone Korenov in kocka je dobila lepšo obliko, čeprav je kup betonskih blokov, kosov, drobirja in prahu zgledal še večji kot prej. Toda vseeno smo prostor očistili in nato z raznimi vibracijskimi mašinami razbili še tisti del, ki je ostal od Tonijevega posega. Kot zanimivost naj povem, da smo na stiku kocke in zidu našli zapis: P.F. 11/12 1928. Previdno smo ga izrezali in vzdali na vidno mesto. Vsa ta dela okoli kocke so trajala skoraj vsak večer tja do sredine februarja; vmes so se vsakih 14 dni dogajali žuri. Naj omenim še to, da smo pred Božičem postavili novoletno smreko pred domom in z zabavo na Silvestrovo skočili v novo leto.

Na pikniku društva v Januci je bilo veselo. Spust po prečki spada med »obvezne« aktivnosti. (Foto: Arhiv M. Benčina)

ODTOKI

Ko je bil prostor končno očiščen in je bila kocka le še spomin, smo v tla skopali majhno greznico in tako rešili večni problem v klubu – odtok. Svoje smo uredili, ostajajo pa tuji! Iz frizerskega salona vsake toliko spušča cev in nas obogati z novimi vonji in najrazličnejšimi tekočinami. Če pa že gre pošiljka mimo nas, pristane v štirni pod Zadružnim, kar tudi ni rešitev. Pa tudi jašek pred Domom se prerad zamaši, in vse kar »pridelajo« otroci v vrtcu, dobimo mi dobesedno na glavo.

VSI ZIDARJI-VSI MALAVARJI

Tako kot smo material nosili ven, smo ga nato nazaj noter, tokrat v ločenih sestavinah: pesek, cement, voda. 20. februarja smo zalili začasen tlak in prostor je začel dobivati pravilnejšo obliko. Potem so prišle na vrsto iz kamna zidane stene. Hoteli smo ohraniti prvotno podobo, zato smo vse špranje očistili in na novo zafugirali. Nekaj bušk na glavi nas je prepričalo, da smo zvišali vrata za šankom in se preizkusili v zidanju obokov. Iz hodnika smo prebili luknjo za vrata, ki so postala betonska.

Zraven smo sezidali majhno pregrado. Pomlad se je hitro bližala in skupaj z Trillekom smo obžagali lipe pred Zadružnim.

En pomembnejših datumov je 26.3., ko smo končno dobili svojo vodovodno napeljavo; časi prenašanja voder vode so minili. Že čez en teden smo vzdali novo omaro v stopnišču, tokrat železno.

10.4. se je zalilo nov tlak v prostoru, kot podlaga za ploščice. Tokrat so nam, po delu v Italiji, priskočili na pomoč Ivan, Lado, Damjan in Janko in tlak je bil profesionalno liveliran – če bi ga zalili sami, bi na tržišču težko našli gumijaste ploščice.

Izlet v Planico spada med vsakoletne »obvezne« dejavnosti. Skoki niso ravno v ospredju. (Foto: Arhiv M. Benčina)

LES

Tlak se še ni prav posušil, ko smo dol znosili trame za viseči strop, ki jih je obžagal France Predgozdnik, France Grleviču pa je poskrbel za lepo izrezljane glave. Ko smo jih pritrdili na strop, smo imeli v Ravniku že naročen opaž. Tokrat so nam pomagali colski gasilci, ki so posodili kombi in pripeljali opaž na Col. Potreben je bil še lakiranja, za kar je poskrbel Miloš Koren, ki je opaž dvakrat »opihal«. Problem s prostorom za sušenje smo rešili tako, da smo skoraj celo hišo Mrkcovih odeli z novo fasado; letve smo naslonili na zid!

Kot se spodobi, je kres za prvi maj na vrh Drag gorel in tako je bilo tudi letos. Ko je na pogorišču verjetno še tlelo, smo vseh 70 kvadratov lesa spravili v prostor pod Zadružnim. In to po edini možni poti; skozi rešetke, lepo, eno po eno letve!

Obijanje stropa in sten nas je zaposlilo za naslednji mesec in pol, vmes smo našim DJ-em uredili prostor nad plesiščem. Nabavili smo PC za enostavnejše vrtenje glasbe in kabino iz pleksi stekla. Vmes sta nam večkrat priskočila na pomoč naša, če lahko rečem, društvena mojstra Marjan in Drago. Marjo je vedno tam, kjer je treba »počarat« kaj okoli elektrike, in Draška, ki skrbi, da so stekla vedno cela. Med temi opravili se je hitro bližala Colska nedelja.

Snežni trio sredi junija na Colski nedelji. Foto: Arhiv S. Škvarč

COLSKI VIKEND

Priznave na tradicionalno Colsko nedeljo so se začele že tedne prej. Letos smo »ta mladi« prevzeli celotno organizacijo, »ta stari« so nam pomagali le pri nekaterih zadevah, predvsem papirnatih, in bolj iz ozadja opazovali, kako se bomo izkazali. Kjer se je kaj zataknilo, so takoj »uleteli« (imejte pred očmi, kako kobila pomaga žrebičku, ki se opoteka na majavih nogah). No, nekaj izkušenj smo imeli že od lani, in tako smo se v torek

odpravili na Plaz in rutinirano pobelili zid in narisali »najbolj viden plakat na Primorskem«. Razobesili smo tudi plakate in dva večja transparenta, ki sta v nedeljo izginila neznano kam, čeprav naši tajni agentje približno vedo, v katero smer! Še dobro, da je zid na Plazu pretežak, al nje?

V sredo in četrtek smo imeli polne roke dela s cepljenjem drv, nabavo pijače in jedače. V petek so stekla dela na prizorišču: osvetlitev, postavitve šankov, priprava pijače in hrane (tukaj bi omenili Metoda Polanca, ki je fental tri odojke, ter Branota, ki jih je spekel), organizacija srečelova...in še in še. Vse v hitrem tempu, v peklenski vročini tistih dni.

O dogajanju v soboto in nedeljo boste imeli največ spominov vi, saj je veselica vaša.

Med kosce smo letos prvič privabili zunanje goste. Tomica Dumančič je dokazal, da nam je v košnji enakovreden. (Foto: Arhiv S. Škvarč)

JESEN-ZIMA V KLUBU

Po ponedeljkovem čiščenju okolice je za nekaj dni v društvu Štirleek zavladalo zatišje. A ne dolgo, saj je trava zorela in bližala se je košnja po starem, pri kateri smo sodelovali tudi mi.

Tudi v poletnih, počitniških mesecih so v klubu tekla opravila in večja dela. Izkopali smo še eno greznico, tokrat pod plesiščem, da lahko prostor po žuru dobesedno splaknemo. V novem prostoru je zrasla kamnita kuhinja. Ja, kamnita! 14.8. je spet en pomembnejši datum, saj so že prej navedeni zidarji položili tako pričakovane ploščice. Medtem, ko je Marjan zaključeval najnujnejša dela okoli elektrike, smo ostali skrbeli za zaključna dela.

Na pregrado smo pritrdili smrekovo kljuko s poličkami, uredili pragove, izdelali zidno omaro ...

Tla v hodniku in na plesišču smo prebarvali z modro talno barvo, nabavili nekaj svetlobnih efektov za plesišče.

In tako se je v začetku oktobra začela sezona sobotnih žurov. PRIHODNOST

Dela v naših prostorih niso še zaključena, novih idej ne manjka in verjetno se bo podoba prostorov še spremenila. Nenazadnje je klub namenjen za druženje in razen žurov se dogaja še marsikaj. Včasih si ogledamo diapozitive z raznovrstno tematiko (gornišstvo, jamarstvo, avtomobilizem ...), ob trenutnem navdihu se odigra partija šaha, namizni tenis je itak že klasika.

Še zmeraj se govori o ureditvi oz. vsaj čiščenju štirne, čeprav se še sedaj ne ve, kakšna je situacija glede lastništva. Porajajo se tudi ideje o brunarici na Špečku, kot nekakšnemu zavetišču za planince in za druženje nasploh. A to so ideje, ki jih ne moremo kar uresničiti brez širšega odobranja in podpore cele vasi, lastnikov zemljišč, KS....

Delovanje društva Štirleek pa ni omejeno zgolj na prostore pod Zadrudnim. Ob porokah colskih deklet mlajci vedno stojijo, prvomajski kres zagori, skupne akcije s Trillekom so že tradicija (Colska nedelja, košnja po starem ...), tradicionalna Planica je bila tudi letos, vmes pa še kakšen izlet v gore ali na morje.

Tudi mi nestrpno pričakujemo novo telovadnico, saj so sedaj klubski prostor edino zavetje v slabem vremenu, kjer se lahko rekreiramo. Ena miza za namizni tenis v majhnem prostoru je veliko premalo, kar rabi mladina v razvijajoči se vasi, kot je Col! Upamo, da njena vrata ne bodo zaprta, kot so bila svoj čas zaprta vrata bivšega Prosvetnega doma.

Na koncu bi se radi zahvalili vsem, ki so nam v preteklem letu kakorkoli pomagali pri ureditvi prostorov. Naj poudarimo, da so vsi žrtvovali svoj čas in delo - zastoj!

Mi se bomo pa še naprej trudili, da se bo na Colu kaj dogajalo.

VSEM BRALCEM COLSKEGA ČASNIKA ŽELIMO MIRNE BOŽIČNE PRAZNIKE TER USPEŠNO NOVO LETO 2003!

ZA DRUŠTVO ŠTIRLEK:

Mitja Benčina

Še ena slika z ne preveč pogosto podobo. Direktorja s koso se vidi le redkokdaj. (Foto: Arhiv S. Škvarč)

Pevci v situaciji, ko je jakost zvoka potrebno dvigniti nad zgornjo dovoljeno mejo. (Foto: Arhiv S. Škvarč)

Člani društva v redkih trenutkih počitka. (Foto: Arhiv S. Škvarč)

DON'T FORGET (Ne pozabi)

Odločitev, da v tem letu obiščeva Međugorje, sva z sodelavcem Mirom sprejela že v začetku leta. Usklajevanje datumov je nato naredilo svoje, in že je bil pred vrati december in s tem čas priprave in urejanja Colskega časnika. Zato ni bilo kaj dosti možnosti za razpravo. "Grega v nedeljo po delu, pa bo, kar bo!" V nedeljo, 1. decembra ob desetih zvečer, se je Miro prikazal na vratih. Točen kot vedno! Še potovalko v avto, domačim "adijo", in sva šla.

Moram priznati, da me je še bolj kot Međugorje privlačil Mostar. Po vseh, skoraj neverjetnih poročilih, o bojih med Hrvati in muslimani v tem mestu, sem si želel, da bi lahko enkrat stopil na zidovje porušenega mostu čez Neretvo. Mostu, ki je bil zgrajen zato, da bi povezoval, pa četudi, v tem času še toliko bolj izrazito, dve skoraj nezdržljivi stvari.

Pot do Senja je potekala brez posebnosti, v Senju pa sva zavila levo, proti Vratniku, prelazu čez Velebit, 700m nad morjem. Cesta skozi Liko je bila povsem prazna, in mesta; Otočac, Lički Osik, Gospič, Medak, Gračac, Knin, Vrlika, tako znana vsem, ki so vsaj malo spremljali zadnjo vojno na Hrvaškem, so, še vedno poškodovana in razrušena, tiho drsela mimo naju. V Sinju sva zavila proti Imotskemu in malo pred sedmo uro zjutraj sva se znašla na mejnem prehodu Vinjani Donji. Hrvaški del mejnega prehoda je povsem normalen mejni prehod, kot recimo na Jelšanah, le malo manjši. Ko zapustiš Hrvaško, pričakuješ, da te bo nekaj podobnega, ali vsaj približno podobnega, pričakalo tudi na bosanski strani. Bosanci pa imajo na sredino ceste postavljen kontejner, velikosti cca. 2,5 x 1m, v katerem sta sedela zdolgočasna carinik in policaj, in iz "skrinjice" molela le glavi, s cigareto v ustih. V tistem trenutku me je prijelo, da bi ta prizor posnel s fotografskim aparatom, a Miro je že peljal dalje. Pa tudi reakcija obeh "uslužbencev" je bila nepredvidljiva. Ta del Bosne, tik ob meji s Hrvaško, vojne vihere ni občutil, in v Širokem Brijegu (mesto je sedaj znano po tem, da ima v Jadranski košarkarski ligi svoj klub) se vidi, kaj vse lahko prinese vojno dobičkarstvo. Stanovanjske hiše, poslovne zgradbe, vse je narejeno na novo in večinoma stavbe že presegajo mejo dobrega okusa. Vse je sploh in oh urejeno, seveda pa so pozabili na cesto in pločnike. Ti se še vedno spominjajo bivših, jugoslovanskih, časov.

Mostar se je kar naenkrat pokazal pred nama. Ko ga gledaš z vzpetine, deluje kot povsem normalno mesto. Tudi vožnja po novem delu mesta ne daje slutiti, da so se, pred približno desetimi leti, tu odvijali težki boji. Le del enega nebotičnika je še vedno poškodovan od granat in videti zapuščen. Kasneje sem izvedel, da so v njem imeli stanovanja muslimani.

Preko Neretve sva se peljala čez nov most in parkirala v bližini še vedno razrušene železniške postaje. Parkirišče je tik ob povsem uničenem Kulturnem domu (vsaj mislim, da je tisto bil kulturni dom).

Že po par deset metrih sva prišla v stari, muslimanski, del Mostarja. Nekateri stavbe so še vedno porušene, vidi pa se, da so jih nekaj že obnovili, druge obnavljajo. V bližini tržnice sem stopil v banko, da zamenjam nekaj denarja. Že takoj ob prvem stiku z domačini sem napravil napako, saj sem hotel, da mi evre zamenjajo v hrvaške kune. Blagajničarka me je postrani pogledala in rekla, da pri njih lahko kupim edino njihovo valuto, konvertibilne marke. Kune da prodajo že takoj zjutraj. Ampak bolj zgodaj, kot sem jih hotel kupiti jaz, se ni dalo, saj sem stopil v banko kmalu po osmi uri, ko jo odpirajo.

Hip za tem mi je bilo jasno, da v njihovem delu mesta s kunami

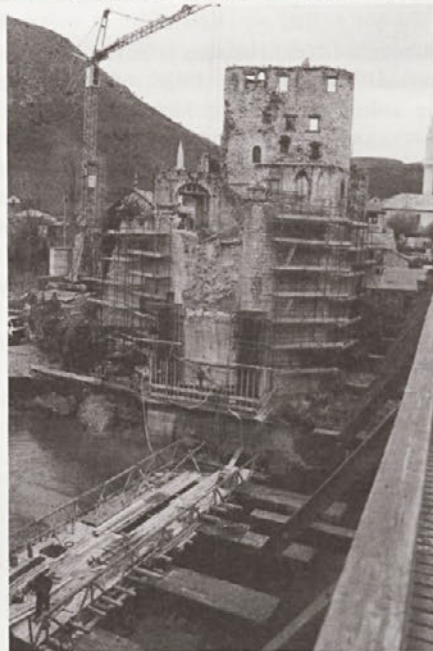
ne bom plačeval.

Vse mošeje so obnovljene, in če jih bolje pogledaš, lahko vidiš, da so bili vsi minareti porušeni, in da so približno od polovice zgrajeni na novo. Ob eni večjih je tudi muslimansko pokopališče in bežen pogled po njem ti pove, da so bili vsi spomeniki postavljeni na novo, skoraj vsi pa imajo letnico smrti 1993. Kasneje sem izvedel, zakaj.

Do starega, porušenega mostu se spehodiš mimo raznih delavnic, prodajaln, in na vogalu ene od teh stoji kamnita plošča, verjetno del neke stavbe, na kateri je napis: **Don't Forget**. Lepa popotnica

za razmišljanje, ko narediš še tistih nekaj korakov do table, na kateri piše, da je prehod dalje zaradi gradbišča nemogoč. Zraven so še podatki o tem, da Turčija skupaj z EU obnavlja Stari most v Mostarju. Namesto naravnost na most se moraš sedaj spustiti po stopnicah eno nadstropje niže in že si na visečem mostu, tik

ob praznini, kjer lahko slutiš lok starega mostu.

Ob ostankih mostu so postavljeni gradbeni odri in delavci že obnavljajo določene dele ob mostu.

Čeprav po strugi Neretve vleče strupen veter, ne moreš čez t, ne da bi na zasilnem mostu postal in gledal. Gledal v prazno, tja, kjer se je nekoč vil eden najlepših mostovnih lokov na svetu. Gledaš v prazno in razmišljaš, zakaj je prav ta lok, ta čudovito, drzno, zgrajeni lok, nekoga tako motil, da se je s tankom pripeljal v neposredno bližino in ga zrušil.

Na posnetkih, ki jih je ob rušenju napravil amaterski snemalec, se vidi, da je most zelo dolgo kljuboval zadetkom. Veliko pozitivne energije je moralo biti vgrajeno v njega. Ampak na koncu se je vdal, popustil pred surovo silo močnejšega.

Danes kamnite dele mostu potapljačji vlačijo iz Neretve, jih številčijo in zlagajo na poseben oder. Turki bodo most verjetno postavili nazaj dosti laže, kot so ga v srednjem veku, lahko bo celo zelo

podoben staremu, skakalci bodo z njega spet za nekaj denarja skakali v Neretvo. Ampak v spominu bo ostal predvsem stari most, ki je bil porušen povsem brez potrebe, tako kot je bil brez potrebe porušen Solkanski most. Zaradi trenutnega vzgiba, kratkotrajnega občutka dominacije, rušimo pred sabo vse, kar je nekoč zgrajeno, da združuje, nadgrajuje.

Preko visečega mostu prideš nato na nasprotni breg in pot te vodi mimo številnih gostilnic, dokler nisi spet na glavni ulici, ki od mostu vodi v novi del Mostarja. Tudi tu je vse polno prodajaln, kovači kujejo v svojih majhnih, na ulico odprtih, kovačijah, in v eni od takih, tik predno prideš iz starega dela, sva se z Mirotom ustavila. Beseda na besedo, par vprašanj o poslu, sogovornike pa je zelo zanimalo, "ko je pobjedio na izborima u Sloveniji?" Nato pa sem vprašal, s katere strani so porušili stari most. Sogovorniku je zastala beseda, nekaj je začel momljati, nato pa je zastavil vprašanje, zaradi katerega me je skoraj vrglo na tla: "Koje sta vjeroizpovedi?"

Pogovor je čez par trenutkov zastal, in razšli smo se z zelo mešanimi občutki. Napaka številka dve. Preveč direktno postavljeno vprašanje je bilo takoj postavljeno v kontekst nasprotij med kristjani in muslimani v Mostarju.

Vračala sva se po isti poti in v stolpu, skozi katerega si včasih prišel na stari most, so arheologi brskali za ostalinami. Dostop do tega dela mostu je bil prost. Ni pa bil prost, pravzaprav je bila ograja odprta, dostop do gradbišča pod mostom. Odprta vrata so kar sama vabila, in v takih situacijah se ne pustim dolgo prepričevati. Vzel sem aparat, in se po stopnicah odpravil do odra, kjer imajo oštevilčene in spravljene kamne, povlečene iz Neretve. Nastalo je nekaj posnetkov, ki si jih ne more privoščiti prav vsak. Seveda je kazen sledila takoj, saj sta ob Mirotu, ki me je čakal malo više, že stala dva človeka. Počakala sta, da sem prišel do niju, nato pa dokaj vljudno povprašala, kdo sva, kaj delava in podobne formalnosti. Pravega izgovora seveda ni bilo, zato sem povedal po pravici. Kazen za tretjo napako je bila blaga, saj sta naju zelo miho opomnila, da sva prekršila prav vse možne predpise, in naju pospremila do izhoda z gradbišča.

Pozneje smo se srečali še enkrat na visečem mostu, in prav prijateljsko sta se nam nasmehnila. Ko sta se z mostu že oddaljila, me je prešinilo, da bi ju lahko povabila vsaj na kavo. V znak pomiritve, pa še kakšno podrobnost o mostu bi lahko izvedela. Med vračanjem proti tržnici, sva se ustavila v restavraciji, "Čevapdžinici", (opravičujem se, če izraz ni pravilno napisan), ker sem si vedno želel, da bi še enkrat okusil prave čevape. Natakarku sem jih seveda naročil, on pa me je, med sprejemanjem naročila, mimogrede vprašal, če me zanima mogoče že pripravljeno "jelo". Peljal me je do pulta in tu sem samo gledal in cedil sline: duveč, prebranac, paprikaš, pasulj, sarma, polnjena paprika, sitni čevap, bosanski lonac ... V tako veliki dilemi, ampak prijetni dilemi, že dolgo nisem bil. Medtem, ko sem izbiral, je natakark začel razpredati misli o volitvah v Sloveniji. Ob obveznem vprašanju, kdo je zmagal, je sledil še komentar: "Pa kako da žena vodi jednu demokratsko zemlju, kao što je Slovenija?" Sam mu nisem kaj prida razlagal plitkih

razmer pri nas. Sem imel pomembnejše delo. Nazadnje sem se odločil za "nekaj vmes": bosanski lonac. Čevapi bodo že počakali.

Ob vračanju proti avtu sva se ustavila še v eni delavnici, kjer naju je prijazen možak takoj zapletel v razgovor. Beseda na besedo, in kmalu smo se pogovarjali kot dobri znanci. Tudi njega so zanimale volitve v Sloveniji. V delavnici, kjer dela, je vse polno ostankov zadnje vojne, tu notri "nema šta nema", mojo pozornost pa so takoj pritegnile skulpture, prej bi se lahko reklo,

iz bakra tolčene podobe, na katerih so bili vdelani razni ostanki min, granat, vse z motivi vojne in Mostarja.

Skozi pogovor sva izvedela, da je lastnik delavnice strojni inženir, ki je pred vojno delal v Tovarni aluminija v Mostarju. Po koncu vojne pa je ta tovarna za muslimane zaprta. Ko je beseda nanesla na vojno, se je začel najin sogovornik komaj opazno tresti. Povedal je, da je Mostar doživel v zadnji vojni nekaj strašnih dni, da pa je bilo najhuje poleti 1993. V tistem času je izgubil sina, ženo in brata. "Kad se vraćate, idite na groblje, gore, kod đamije, tamo su pokopani najbolji bosanski borci," nama je še povedal v slovo. Vsak s svojim granatnim tulcem, na katerega je vtolčena podoba Mostarja, sva se odpravila še proti omenjenemu pokopališču.

Celo pokopališče, neprimerno večje kot tisto, ki sva ga videla v začetku, je pokrito z novimi, belimi, nagrobniki, in na skoraj

vseh je letnica smrti 1993. Ne vem, če bi na celém pokopališču našli dvajset spomenikov z drugačno letnico smrti.

"Pokopali smo jih u gluvu noć, tvrdu tamu, jer su nas preko dana gađali sa onog brda", nam je najin sogovornik ob odhodu pokazal hrib na drugi, krščanski, strani Neretve.

Ko sva se vračala proti avtomobilu, je mraz že nekoliko popustil, in na ulico so se naselili cigani, invalid brez nog se je tresel v mrazu in prosil vbogajme, na eni od ruševin pa sem opazil pritjen, za mene precej ciničen, napis: Union Banka Sarajevo, filiala Mostar.

Na drugi strani Neretve, pa se je, visoko nad celi Mostar, dvigal nesorazmerno visok zvonik katoliške cerkve, ki skupaj z ogromnim križen na vrhu hriba daje vedeti, kdo je v mestu gospodar.

Mostar sva zapuščala, pravzaprav sem ga zapuščal, s čudnimi občutki. Iz, s sovraštvom razdeljenega mesta, sva odhajala v le dobrih 30 km oddaljeni kraj, kjer veljajo povsem drugačne moralne norme, drugačni pogledi na svet, drugačno gledanje na drugačne.

O tem pa kdaj drugič, in na kakšnem drugem mestu.

Lucijan Trošt

Col

1639

gostilna tratinik col

Obiščite nas!

telefon: (05)36 68 610, (041)616 825

odprto od 11. do 22. ure, četrtek zaprto

VOLITVE 2002

Predvolilni boj...soočanja kandidatov...velike obljube... Vse to je povezano z volitvami, ki so letos, 10.11.2002, potekale na celotnem območju Republike Slovenije.

Tako smo državljansko dolžnost izpolnjevali tudi na Colu, kjer smo vaščani volili predsednika republike, župana Občine Ajdovščina, člane občinskih Svetov in člane Svetov krajevne skupnosti Col. Celotna volilna ekipa, ki smo jo sestavljali: Robert Likar, Kristjan Bizjak, Franka Koren, Tina Štefančič, Karmen Leban, Anita Tratnik, Bogdan Pregelj in moja malenkost se je veselila dela v novih prostorih Osnovne šole Col. Na naše veliko razočaranje, smo bili premeščeni v spodnji del šole – hladen hodnik, kjer nas bi, brez našega informiranja, naši volivci težko našli.

Pa pustimo neprijetnosti in rajši pogledimo rezultate prvega in drugega kroga letošnjih volitev. Glede na to, da je bilo v prvem krogu v volilnem imeniku 641 volivcev, glasovalo pa jih je 479, je bila prvičrat volilna udeležba 75%.

Tabela¹: Prikaz rezultatov na volitvah za predsednika republike na Colu in na območju celotne Občine Ajdovščina

	COL	
	št.glasov	% glasov
Barbara Brezigar	308	64,3
Janez Drnovšek	74	15,4
France Arhar	48	10
Zmago Jelinčič Plemeniti	22	4,6
Franc Bučar	8	1,7
Gorazd Drevenšek	6	1,3
Lev Kreft	6	1,3
Anton Bebler	4	0,8
Jure Jurček Cekuta	1	0,2

Tabela²: Prikaz rezultatov na volitvah za župana Občine Ajdovščina na Colu in na celotnem območju Občine Ajdovščina

	COL		OBČINA AJDOVŠČINA	
	št.glasov	% glasov	št. glasov	% glasov
Miloš Bizjak	119	25,2	1157	11,08
Marjan Poljšak	106	22,4	3421	32,75
Oton Lahajnar	100	21,1	2359	22,58
Kazimir Bavec	88	18,6	1063	10,18
Davorin Kodrič	24	5,1	721	6,9
Božo Gnezda	24	5,1	1193	11,42
Evstahij Paljk	12	2,5	531	5,08

Tabela³: Prikaz rezultatov posameznih list na volitvah za občinski Svet na Colu in na celotnem območju Občine Ajdovščina

	COL		OBČINA AJDOVŠČINA	
	št.glasov	% glasov	št. glasov	% glasov
N.SI NOVA SLOVENIJA KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	150	34,4	1418	14,3
SOCIALDEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	52	11,9	1068	10,7
SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	43	9,9	783	7,9
DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE - DS	34	7,8	167	1,7
ZLSD - ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	34	7,8	1031	10,4
ZVEZA ZA PRIMORSKO - ZZP	31	7,1	1094	11
LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE - LDS	29	6,6	1297	13
PREPIH - LISTA MLADIH	25	5,7	613	6,2
ZLATI BISERI	17	3,9	450	4,5
NEODVISNA IN NEPOLITIČNA LISTA OBRTNIŠTVA TER PODJETNIŠTVA OBČINE AJDOVŠČINA	17	3,9	780	7,8
NACIONALNA STRANKA DELA	4	0,9	569	5,7

Colčani smo na isti dan volili tudi člane za Svet Krajevne skupnosti. Tukaj se je kazala velika neinformiranost krajanov, ki niso vedeli, kaj volijo, in temu podobni so bili tudi rezultati. V volilni enoti št.1 (Col-Alpina) je bilo oddanih 142 glasovnic in kandidat za to območje, Franc Koren, je prejel 88 glasov (62%). Na prvem sestanku novoizvoljenega vodstva KS je bil izbran za predsednika KS. Čestitamo. V volilni enoti št.2 (Col-Orešje) je bilo oddanih 86 glasovnic, kandidat Dušan Koren jih je prejel 72 (83,7%). V volilni enoti št.3 (Malo Polje) je dobil kandidat Miroslav Bajec 38 glasov (95%) od 40 oddanih. Naslednja volilna enota št.4 (Križna Gora in Gozd), v kateri je bilo oddanih 64 glasovnic, je imela štiri kandidate: Ivan Mikuž (40 glasov), Ivan (Janko) Mikuš (24 glasov), Franc Pregelj (7 glasov) in Boris Mikuž (41 glasov). V volilni enoti št.5 (Žagolič) je od oddanih 73 glasovnic dobil Jurij Pregelj 68 glasov (93,2%). Za konec nam ostane samo še volilna enota št.6 (Col-Žaga), katere predstavnik je bil Matjaž Bajec, ki je prejel od 75 oddanih glasov, 66 glasov (88%). Ker je prišlo do nesporazumov, naj na koncu tega omenim, da so bili na volitvah izvoljeni samo svetniki Krajevne skupnosti Col, ki so si ostale funkcije v Krajevni skupnosti razdelili – izvolili sami med seboj, kakor veleval zakon.

Okrajna in Občinska volilna komisija je ugotovila, da bo potreben drugi krog volitev, tako za predsednika države kot za ajdovskega župana. V drugem krogu volitev, ki so potekale v nedeljo 1.decembra, smo Colčani spet pridno prišli na volišče, kar kaže, da si vsi skupaj želimo boljše državne in občinske ureditve. Od 643 ljudi, ki jih je bilo vpisanih v volilnem imeniku, je volilo 451 ljudi, to je 70% udeležba.

Za predsednika države sta se v drugi krog, kot nam je že vsem znano, uvrstila Janez Drnovšek in Barbara Brezigar. Na Colu je prepričljivo zmagala Brezigarjeva, ki je prejela 367 glasov (81,4%), njen nasprotnik Janez Drnovšek pa je na Colu prejel 78 glasov (17,3%). 6 glasovnic je bilo neveljavnih. Očitno je imel Janez Drnovšek na Severnoprimeorskem malo podpore, saj je tudi v občini Ajdovščina prejel le 35,8%, Barbara pa kar 64,2% glasov.

V finalni obračun za župana Občine Ajdovščina sta prišla Marjan Poljšak in Oton Lahajnar. Lahajnarju je bilo namenjenih na Colu 278 glasov (61,8%), Poljšak pa je dobil presenetljivo malo - 164

(36,4%) glasov. Le zakaj se je zameril Colčanom?

Tako pri predsedniških kot tudi na občinskih volitvah so se rezultati odvijali drugače, kot smo jih napovedali in izvolili na Colu. V celotni Občini ajdovščina je dobil Marjan Poljšak 5512 glasov

(56,04%), oton Lahajnar pa 4323 (43,96%) glasov, in tako imamo "staro - novega" župana. Marjana Poljšaka. Janez Drnovšek je zamenjal Milana Kučana, Marjan Poljšak pa bo nadaljeval svoj mandatar. Kot kaže, bo skoraj vse po starem.

Kdor bi si želel sprememb, ga vabim, da pride naslednjič spet volit (naša oblast nam v prihodnjih mesecih obljublja razne referendume) in upa, da bo njegov glas spremenil prihodnost.

Naj vam na koncu zaželim lepe blagoslovljene božične praznike ter veliko zdravja, sreče, miru, optimizma in uspehov v novem letu 2003!

Se zahvaljuje cenjenim kupcem za dosedanje zaupanje in jim želi prijetne božične in novoletne praznike. V letu, ki prihaja, pa obilo zdravja in osebne sreče.

FRIZERSKI SALON "MILKA"

COL 78, TEL.: 05/36-68-379

Urnik:

ponedeljek: ZAPRTO
torek in sredo: od 8. do 13. ure
četrtek in petek: od 10. do 18. ure
sobota: od 7. do 14. ure

Vsem strankam želim vesele praznike, v novem letu pa veliko lepega, predvsem pa zdravja.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem za izkazano zaupanje in želim veliko sodelovanja tudi v prihodnosti.

Za konec pa še dve želji. Naj vam Miklavž drugo leto pripravi tudi 16. številko Colskega časnika, ki naj bo lepa, kot je lep prvi pomladanski cvet. (Foto: Arhiv S. Škvarč)

KOLOFON

Colski časnik izdajata društvi Trilek in Štirlek.

Glavni urednik: Lucijan Trošt.

Člani uredništva: Simon Škvarč, Silvan Praček, Janez Kovšca, Matjaž Bizjak, Matjaž Bajec, Matjaž Hladnik, Tanja Hladnik, Franka Koren, Mitja Benčina.

Lektor: Franc Černigoj

Naslovnica: Andrej Trošt

Tehnično urejanje: Lucijan in Andrej Trošt

Tisk: GK Grafika

Naklada 250 izvodov

15. številka Colskega časnika

Datum izida 31.12.2002

Finančno so izdajo 15.številk Colskega časnika podprli: OŠ Col, KS Col in Občina Ajdovščina

Slika na zadnji strani: Pevci moškega pevskega zbora Razpotje s Cola so stalni "gostje" Colskega časnika. Tokrat smo jim namenili zadnjo, barvno, stran. (Foto: Arhiv S. Škvarč)

